

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2016. október–november

Eugenio BARBA
FEHÉR Tibor
FÖLDES László HOBO
Viktor RIZSAKOV
TÖRŐCSIK Mari
TRILL Zsolt

Részegek

A Gulag virágai

'56 és a Nemzeti

novemberi műsorral, előadás- és programajánlóval

Miért jár az ember színházba? – Szilágyi Andor • **Történelem történetekben** – Vidnyánszky Attila •
Nézőpontok – Balázs Géza, Vekerdy Tamás • **Világszínház** – Eugenio Barba: az Odin Teatret és a szabadság
• **Töröcsik ötvenhatja** – részlet Bérczes László beszélgetőkönyvéből • **Elfeledett figurák** –
Gajdó Tamás írása egy regényes színházi életről

Miért jár az ember színházba?

(Gondolatok porszívózás közben)

Miért jár az ember színházba? Hisz' sok darab végét már amúgy is ismerjük. Mert tanultuk a középiskolában, vagy mert már elmesélte valaki. Aztán az is lehet, hogy csak homályosan dereng valami. És akkor jön a csalódás, amikor kiderül, hogy mégsem úgy ér véget a történet, ahogy mi azt vártuk. Vagy dühöngünk, mert arra gondolunk, hogy már ezt is megváltoztatták (mármint a darab végét). A rendező, a dramaturg, a fordító vagy mit tudom én, kicsoda. Valaki. Ráadásul tuti, hogy a szerző tudta nélkül. *Hová tart ez a világ?!* – ölmosodik el ilyenkor a szívünk, és érezzük, ahogy még az a kevéske remény is elpárolog belőle, ami eddig így-úgy működtette volt.

Miért jár az ember színházba? Hisz' ezzel is csak azt kockáztatjuk tovább, hogy itt sem azt kapjuk a pénzünkért, amit várunk. Vagy azt kapjuk, de valamiért mégis úgy érezzük, hogy becsaptak bennünket, mert nem azt írták az előzetesbe, amit láttunk. Vagy azt írták, de mi mégsem azt olvastuk, mert nem azt akartuk, vagy, mert nem úgy értettük, ahogy azt írták. (Az ember roppant bonyolult szerkezet, és amúgy is minden előfordulhat, ugyebár.)

Miért jár az ember színházba? Hisz' ablakon kidobott pénz. Kész átverés. (Rómeó mindig meghajol a végén, ahogy Desdemona is kijön a függöny elé, hogy learassa a tapsot. Sok esetben pedig még azzal is tökre tisztában vagyunk, hogy a valóságban is Othello felesége, és tényleg úgy csalja, mint a gép. A mór arcáról lecsöppenő fekete festékről már ne is beszéljünk.)

Miért jár az ember színházba? Hogy ötödszörré is megnézzük azt a darabot / színészt / rendezést, amit / akit már elsőre is egetverő hiba volt?

Miért jár az ember színházba? Hogy a foyer-ban / a páholyban meglássuk a főnökünket / szomszédunkat / régi iskolatársunkat, hogy az a hólyag már megint új nőre / pasira / stb. cserélte a régit? Vagy, hogy megint langyos kávét kapjunk a büfében? Hogy szembesüljünk a ténnyel, megint szorít a nadrágunk / zakónk? (Pedig tavaly még lötyögött.) Hogy a ruhatár előtti sorban megint a cipőnkre lépjen, megint élénk tolakodjon, megint a nyakunkba tüsszentsen valami lehetetlen alak? Hogy hazafelé megint halálosan összezördüljünk a feleségünkkel / férjünkkel / barátunkkal / barátnőnkkel, mert valamit megint nem jól látott / valamire nem jól figyelt, most meg megint okoskodik itt!

Nem tudom. Nem tudom, miért jár az ember színházba. De az a gyanúm, ha tudná, be nem tenné a lábát oda. (A színházba.)

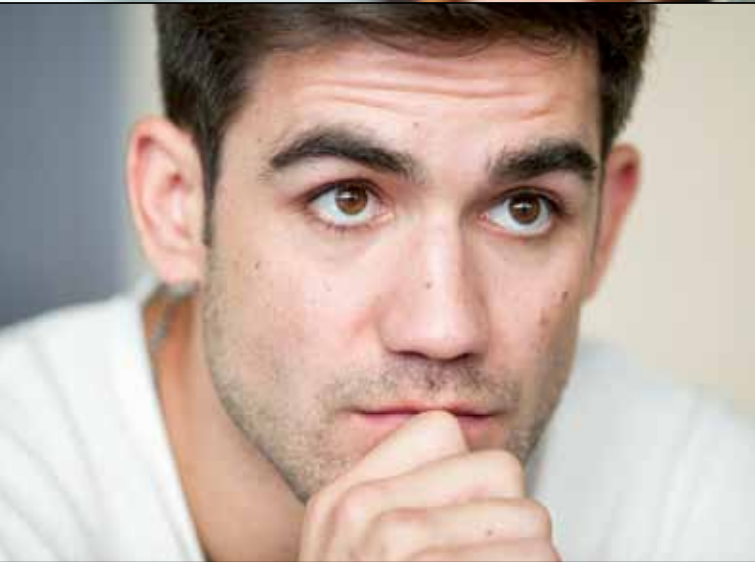
És akkor mégis, miért jár színházba az ember? Talán, mert reményre vágyik? Megtisztulásra? Feloldozásra? Üdvözlésre? Meggyőződése, hogy igen.

SZILÁGYI ANDOR
drámaíró, a Tóth Ilonka című darab szerzője

13 TESTVÉR, HA KIJUTSZ INNEN...

„Valahogy ott is hírhedt kalandornak számítottam. Orosz ellenzéki körökben ismerték a Hobo Blues Band Vadászat című albumát, a szöveget annak idején le is fordították, és szamizdatban terjesztették. A permi láger vezetője valakitől hallott rólam...” (Földes László Hobo)

30 NEM LESZEK „SENKILYEN”!

„Azt hiszem, a legjobb kritikusom én magam vagyok. Ha nagyon jól írnak, akkor is szkeptikus vagyok, ha pedig rosszat, azt is igyekszem a helyén kezelni. Bármit írnak rólam, nem szállok fel a mennybe, de nem zuhanok le a pokol mélyére sem.” (Fehér Tibor)

36 AZ ÖNKIFEJEZÉS VOLT A LÁZADÁSUNK

„Néha úgy látom őket, színészt és nézőt, amint szinte lábujjhegyen, kölcsönös támaszként segítik egymást. Érzem, ahogy színészeim egy szinte test-test elleni jelenlét kellős közepébe repítenek, ahol két idegen test – színész és közönség – rövid ideig egy titkos és akaratlan ölelésben egyesül.” (Eugenio Barba)

45 TÖRŐCSIK '56

„Október 22-én érkeztem meg a Körhinta párizsi bemutatójáról, másnap délelőtt próbálók a Nemzetiben, aztán indulok a menzára ebédelni, amikor jön Vaskóné, a tanulmányi osztály vezetője, kokárdát nyom a kezembe... Rohanok, Sinkovits szaval, mi állunk az első sorban, az egész főiskola.” (Törőcsik Mari)

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja
2016. október–november

Ingyenes időszaki kiadvány
IV. évfolyam, 2. szám

Főszerkesztő:

Kornya István

A szerkesztő munkatársa:

Görömbölyi László

Fotó:

Eöri Szabó Zsolt

Kiadó: Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:

Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat:

Kónya Ábel

Címlap:

Tóth Augusztina és Györgyi Anna a Szenvedély című előadásban (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitvatartás:

hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és
ünnepeken 14-18 óra között, illetve az
előadások kezdetéig.

Jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitvatartás:

hétköznapokon 10 és 19,
szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

jegyrendelés: jegy@nemzetiszinhas.hu

www.nemzetiszinhas.hu

Nyomdai előkészítés:

Inform-Line Stúdió Kft.

Nyomda:

Crew Kft.

Megjelenik 10 000 példányban
Médiaajánlat: 30/31-08-486
Lapzárt: 2016. október 21.

Az

Isten ostora, Körhinta, Éden földön,
Hazát és szerelmet keresek, Tóth Ilonka,
A Gulag virágai

című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.

10

16

18

22

37

41

Premier I Részeg

Ivan Viripajev és a Részeg
„A részegnek még a tenger is
térdig ér” // Viktor Rizsakov
„Részeg embert játszani
életveszélyes” // Trill Zsolt

**Premier I A Gulag
virágai**

Testvér, ha kijutsz innen élve... //
Földes László Hobo
Történelem történetekben //
Vidnyánszky Attila
Versek fejben és élőben //
Rácz József
Elhúzza a nótájukat // Pál Lajos

Premiergaléria

A krokodilus

Nézőpont

Balázs Géza: Kilóg a krokodilláb
Vekerdy Tamás: Mindent
megpróbáltam...

Premiergaléria

Szenvedély

Előadásajánlók

Boldogságlabirintus // Isten
ostora // Szentivánéji álom //
Családi kérdés – Befejezetlen
szimfónia // Túl zajos magány //
Equus // Vendégség // Szigorúan
ellenőrzött vonatok

Portré

Nem leszek „senkilyen”! //
Fehér Tibor

Világszínház

„Az önkifejezés volt a lázadásunk”
// Eugenio Barba

’56 a Nemzetiben

60 éve történt // Mészáros Ági
„Hogy lehettem én akkor
boldog?” // Törőcsik Mari

Elfeledett figurák

Gajdó Tamás: A színpad
szerelmese volt

Iskolai programok

XX. századi történelemórák a
Nemzetiben

A Nemzeti hírei

Programajánló

Váltson bérletet!

Havi műsor – november

Folyóirat

Szenáriumi – október

RÉSZEGEK

RÉSZEGEK

Ivan Viripajev

(1974, Irkutszk)

Orosz drámaíró, színész, film- és színházi rendező, forgatókönyvíró, 2013–2016 között a moszkvai Praktika színház művészeti vezetője. Színésznő feleségével Lengyelországban él.

1995-ben végzett az Irkutszki Színházi Főiskolán, majd egy évadot a Magadáni Színházban, két évadot a Kamcsatkai Dráma- és Komédiaszínházban töltött színészként. 1998-ban megalapította a „Játéktér” Stúdiószínházat Irkutszkban, és közben a moszkvai Scsukin Felsőfokú Színházi Iskolában tanult drámaszínházi rendező szakon. Később maga is tanított a Moszkvai Művész Színház Iskola-stúdiójában, illetve a varsói Színművészeti Akadémián.

2005-ben Viktor Rzsakov rendezővel közösen elindítja az „Oxigén” (Kiszlorod) művészeti mozgalmat, amely első nagy sikerű színművének címéről kapta a nevét, és a kortárs orosz dráma egyik fontos műhelyévé vált. Különös hangvételű, posztdramatikus műveit sokfelé játsszák a világban, több mint húsz nyelvre fordították le őket, és számos fesztivál-díjat kaptak, többek között a legrangosabb orosz színházi elismerést, az Arany Maszk díjat. A Részegeket Viripajev a düsseldorfi Schauspielhaus felkérésére írta, a 2014-es ősbemutató rendezője Viktor Rzsakov volt.

RÉSZEGEK

(részlet a darabból)

LAURENZ: De honnan veszed, hogy igaza van? Beszívott, mint egy disznó, összevissza kamuzik neked, te meg belemész, mert jól jön a depressziódhoz, amit te magad hozol össze magadnak, hogy még jobban föl tudd fújni a saját kibaszott egódat. Mit hallgassalak én itt benneteket, mikor látom, hogy egyszerűen hergelitek magatokat, kéjelegtek a saját fájdalmatokban, meg hogy milyen boldogtalanok vagytok, meg hogy állítólag az egész világ fetreng a hazugságban?!

Egyszerűen fos ez az egész, amit itt dumáltok. Egyszerű önsajnálát az egész, a saját egótok sajnálata. Egyszerűen nyavalyogni akartok magatokon, zokogni a hiányosságaitokon és a komplexusaitokon. Bele vagytok ragadva a komplexusaitokba és rá akarjátok zúdítni a többiekre. Mint ez a nagy, kedvenc rendezőtök, az a Lars von Trier, ti is az emberek komplexusaiból meg önsajnálataból akarjátok a saját dicsőségeket meg a lóvét megszerezni magatoknak.

És tényleg ez a főhazugság – amikor a saját szívednek hazudsz. Át akarjátok baszni a saját szíveteket, be akarjátok magyarázni neki, hogy egy szar? De miért? A szívünk egyáltalán nem egy szar, és az nem nyüszít és nem nyavalyog. Mi nyüszítünk és nyavalygunk. Mi panaszkodunk állandóan amiatt, hogy milyen rosszak vagyunk. Megrendezzük színházban, filmeket csinálunk, és ettől egyre rosszabbak és rosszabbak leszünk. Ahelyett hogy szeretnénk, nyüszítünk, hogy

nincs szeretet, ahelyett hogy változnánk, arról győzködjük magunkat, hogy semmin se lehet változtatni. De minek kéne magamat állandóan leönteni szarral? Ha ki akarunk vergődni ebből a szarból, akkor minek öntjük állandóan a fejünkre? Az emberek nem szarok, Magda, az emberek csak azt gondolják, hogy szarok. Ne hallgass erre a csávóra, ez nem az igazságot keresi, csak a saját bűnét akarja elsikálni a feleségével szemben. Saját magát igazolja vele, hogy ő állítólag győnge és rossz, de tulajdonképpen tetszik neki, hogy ilyen, ez a lényeg.

Nem ígérem neked, hogy soha nem csallak meg, Magda, de ígérem neked, hogy a saját életemmel kezdeni fogok valamit, jobb lesznek, és megtanulom, hogyan kell vigyáznom rád és a kettőnk szerelmére. Az összes többi pedig csak nyáladzás és a mi európai szartengerünk. A mi európai szartengerünk, amit a saját fejünkre öntözünk, és élvezzük, hogy benne vagyunk a szarban. Hát, ez van. (...)

Mi az Úr teremtménye vagyunk, és miránk senki ne öntsön mocskot és szart. Bánd meg és kérj bocsánatot Istentől, lehet, hogy az Úr az ő isteni kegyelmével meg is bocsát neked. De egyben igazad van, Karl, abban, hogy Isten a részegeken keresztül beszél a világgal, ezzel egyetértek, jóbarát. És történetesen most is rajtam keresztül beszél veletek, mert én segggrészeg vagyok, és sehogy sem bírok kijózanodni. És megmondom, mit mond nektek az Úr rajtam keresztül. Senki se fosson. Ezt mondja az Úr tinektek énrajtam keresztül. Senki se fosson be – ez a meszidzs. Nem szabad fosni – ez a fő meszidzse az Úrnak.

fordította: KOZMA ANDRÁS

plakát: KÓTHAY KATA (a Képzőművészeti Egyetem hallgatója)

„A RÉSZEGNEK MÉG A TENGER IS TÉRDIG ÉR”

Viktor Rizsakov – rendező

Kifecsegik az életüket vagy komolyan meggyónják a sorsukat? Kiszabadulnak a társadalom keretei közül? Felszabadulnak vagy csak elszabadulnak a színdarab figurái? A részegség metaforájáról, a mámor nyújtotta perspektíváról és a másnapokról is beszélgettünk a Részegek rendezőjével, Viktor Rizsakovval.

A szerzői leleményen túl mi az, ami a *Részegekben* egy helyre terelte ezt a véletlenszerűen összeverődött társaságot?

– Először is természetesen az alkohol. Első hallásra talán egyszerű igazságnak tűnik a latin mondás: in vino veritas. Hogy a borban volna az igazság, az részben ironikusan értelmezendő, ugyanakkor a mámoron keresztül a világ mélyebben megismerhető, vagy mondjuk úgy: más szemszögből figyelhető. Részeg állapotban az ember képes kiszabadulni önmagából, abból a valakiből, aki elfogadta már a világ szabályait, és régen bezárkózott ezek mögé a törvényszerűségek mögé, belemerevedett bizonyos szerepekbe. Gondoljunk bele, ha szeretnénk valakivel, például egy baráttal, lélekből-szívből beszélni, akkor ez az első, ami elhangzik: Gyere, igyunk egyet!

Azért a *Részegek* szereplői nem csak „egyedül” isznak!

– Igen, de Viripajev darabjában a részegség inkább metafora, költői vízió. Valójában nem az alkohol mennyisége számít, hanem az, miként tudunk megszabadulni a kötöttségeinktől, világunk korlátaitól. Van egy orosz mondás: a részegnek még a tenger is térdig ér. Vagyis nem fél semmitől. Persze lehet, hogy aztán másnap reggel arra ébred: Úristen, mit műveltem?! Te jó ég, én ezen a tetőn egyensúlyoztam tegnap!? Jézusom, ennek a nőnek vallottam szerelmet!? Egy másik mondás úgy tartja: ami a józannak a fejében van, az a részegnek a száján. Többnyire valóban nagyon zárkózottak vagyunk, és ritkán merünk olyan vágyainkról, érzéseinkről, titkainkról beszélni, amelyek valóban fontosak nekünk. Attól félünk, hogy nem értenek meg minket, vagy a társa-

Ivan Viripajev:

Részek

Fordította: Kozma András

Mark – TRILL ZSOLT ■ Laurence – FEHÉR TIBOR ■ Gustav – KRISTÁN ATTILA ■ Lora – SÖPTEI ANDREA ■ Karl – TÓTH LÁSZLÓ ■ Linda – SZÜCS NELLI ■ Martha – BARTA ÁGNES e. h. ■ Laura – KATONA KINGA e. h. ■ Magda – ÁCS ESZTER e. h. ■ Rudolf – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ ■ Max – ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA m. v. ■ Matthias – BORDÁS ROLAND e. h. ■ Gabriel – BERETTYÁN SÁNDOR e. h. ■ Rosa – MIKECZ ESTILLA e. h.

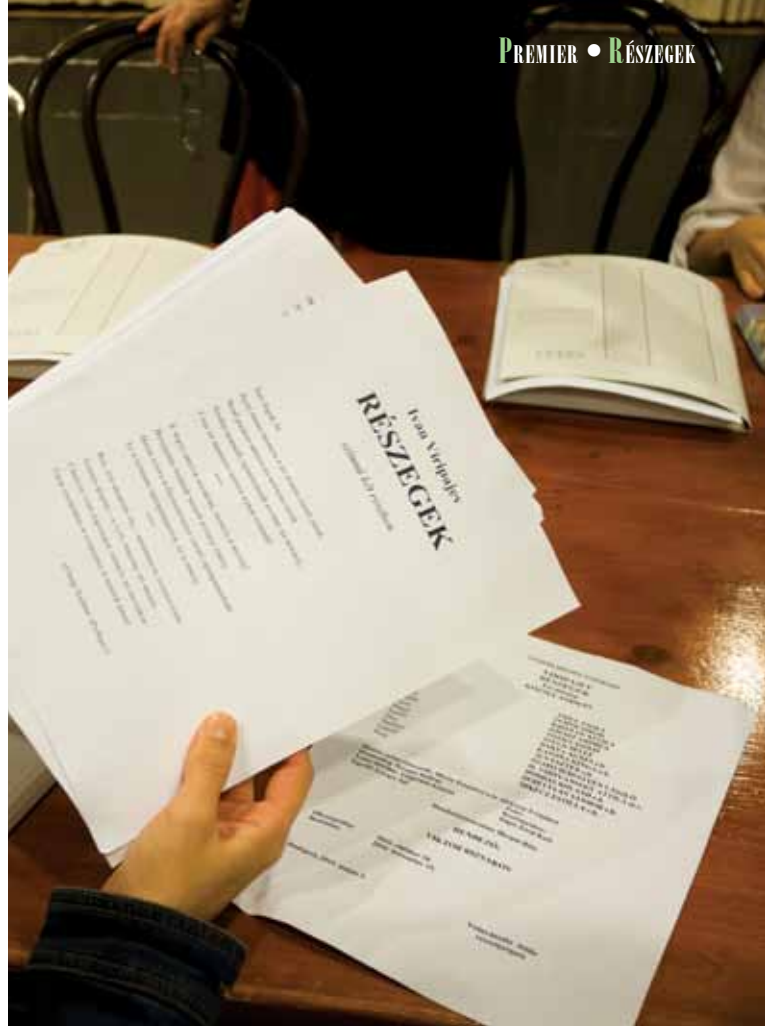
Díszlet, jelmez: Maria Tregubova és Alekszej Tregubov // Dramaturg: Kozma András // Video-látvány: Vlagyimir Guszev // Sógó: Gróf Katalin // Ügyelő: Lovass Ágnes // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

mikor? hol?

ŐSBEMUTATÓ: 2016. november 19. • Gobbi Hilda Színpad

A darab jogait a henschel SCHAUSPIEL (Berlin) és a Hofra Kft. (www.hofra.hu) közvetítette.

dalom elítél bennünket. Ezért az ember az életének nagy részét önmagába zárva, magányosan éli. A *Részek* részei viszont fecsegnek, dumálnak. Istenről, szeretetről, szabadságról, önmaguk kereséséről. Arról, hogy ebben a kiüresedett, jójának tűnő világunkban van-e még helye az őszinteségnek, lehet-e valódi szeretetet találni...

A részegségen túl talán egy meghitt, baráti beszélgetés, de akár a gyónás is lehetőséget teremt, hogy őszintén megnyíljunk. Vagy ön szerint ezek a lehetőségek mára kiüresedtek?

– Nem, de talán meghatározóbb az az életérzés, hogy annyira mag alá gyűrt bennünket a mai világ, hogy elfelejtettük azt a képességünket, hogy igazán önmagunk legyünk. Képtelenek vagyunk őszinte vallomásokra. Felhagytunk azzal, hogy a legfontosabb dolgokról beszéljünk egymással. A *Részek* szerzője valószerűtlen helyzetet teremt azzal, hogy minden szereplő más anyagi háttérrel rendelkezik, más társadalmi csoportot képvisel, életkorukat tekintve is különböznek – modell, bankár, menedzser, prostituált, fesztiváligazgató és építőipari alkalmazott. Persze, hogy az alkohol révén kerülnek össze, de fontosabb az a különös „zóna”, amibe belekeverednek, és ami leginkább egy fajta gyónáshoz, a kétségbeesett kinyilatkoztatás és megbánás állapotához hasonlítható.

A néző vajon hogyan viszonyul a figurákhoz? Irigylő őket a felszabadságuk miatt, vagy nevet rajtuk?

– Lesz, aki csak kineveti a szereplőket a részegségük miatt. És nyilván lesznek olyanok is, akik azért nevetnek majd – és ez a jóféle nevetés –, mert a figurákon keresztül saját magukkal kapcsolatban döbbennek rá lényeges dolgokra. Éppen ezért fontos, hogy az ember ne féljen nevetni

saját magán. Ha az ember még képes nevetni, nem veszett el minden, a nevetés annak a bizonyítéka, hogy képesek vagyunk túlélni ezt a világot.

Viripajev darabjának két szöveggönyve van. A Nemzetiben melyiket fogja használni?

– Valóban két változata van: egy vulgárisabb és egy választékosabb. A részeg ember általában nem válogatja meg a szavait, és a színpadon a durvább szóhasználat segít érzékeltetni az ittasságot. Ezt a (f)elszabadságot hitelesíti a szabadszájúság. Ugyanakkor szerintem a próbafolyamat végére meg fogjuk találni azt a nyelvet és előadásmódot, ami a trágárság túlhangsúlyozása nélkül is hitelesíti a játékot. Fontos viszont, hogy nem ez a kérdés határozza meg ennek a szövegnek a művészi erejét. A mai világban, amikor rengetegen vulgárisan beszélnek, izgalmasabb színházi feladat, hogy a trágárság elkerülésével próbáljuk meg felmutatni a történet mélyebb értelmét. Ugyanígy járunk el a részegség bemutatásával is: az előadás elején a főszereplőnk, Markot valóban részegen látjuk, amint egy fiatal lánnyal esik bele egy pocsolába. Később viszont már nem esnek-keleknek a szereplők, hanem végigélik, kifecsegik az életüket.

Megtudjuk, milyen másnapra ébrednek a szereplők?

– Nem, azt legfeljebb el tudjuk képzelni. Az a valószerűtlen helyzet – az a bizonyos „zóna” –, amelyben a darab játszódik, számomra különben is sokkal izgalmasabb. Én annak örülnék, ha a közönség tagjai megkönnyebbülnének, emelkedettséget érezhetnének. Lehet, hogy az embernek egyszer az életben érdemes kikiabálni magából, amit az egész világról és magáról gondol.

LUKÁCSY GYÖRGY

„RÉSZEG EMBERT JÁTSZANI ÉLETVESZÉLYES”

Trill Zsolt – Mark

A Mark szerepét alakító Trill Zsoltot közel egy évtizedes alkotói kapcsolat fűzi Viktor Rizsakov rendezőhöz. Éltek már át kudarcokat, de a POSZT legjobb előadásának díját is együtt hódították el a Nemzetiben is látható *Fodrásznő* című darabbal, amelyet nemrég játszottak századjára. A színművészt a próbafolyamat elején kérdeztük az orosz rendezőről, a közös játékról és Markról, a részeg értelmiségiről.

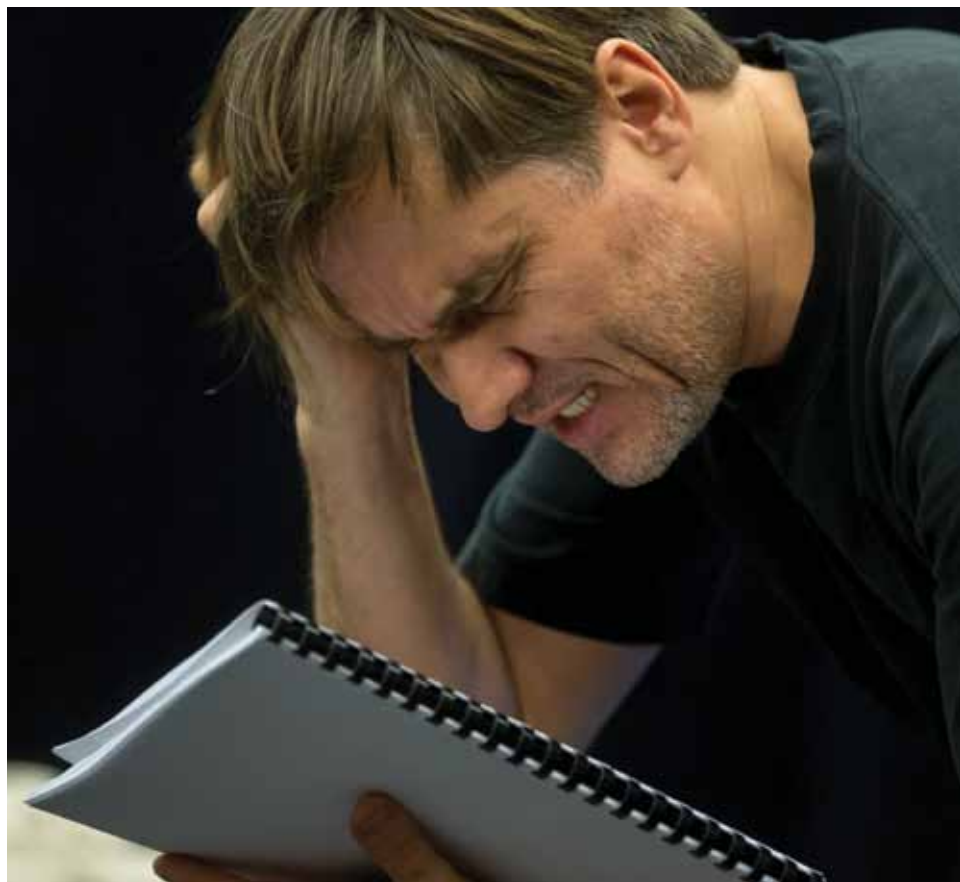
Amikor 2007-ben először dolgoztak együtt Debrecenben, meglepte Rizsakov rendezői módszere?

– Egészen másfajta játékot kért tőlünk, mint amit addig megszokhattunk. Az ő színházának színészi szempontból egy ellentmondás a lényege: úgy gondolkodjon a színész, hogy játék közben ne gondolkodjon. Vagyis olyasmit kér, ami szinte képtelenség: ösztönössé kell válnia az alakításnak. Van egy instrukciója, amit előbb meg kellett fejtenünk: Ne játssz! Persze erre mondhatnánk, hogy mindig ez a cél...

A jó alakítást a néző ilyennek is látja.

– Csakhogy általában mégsem ez történik, érzi ezt az ember. Hogy is magyarázzam el? Rizsakov nem tágit: arra készítet bennünket, hogy ne csupán a szövegmondással foglalkozunk, hanem érezzük át a szerep-

lő teljes valóságát. Ennek a valóságnak a szereplő által mondott szöveg csak az egyik, a hallható része. Éppen ezért vele minden próbafolyamat során sokat beszélgetünk arról, hogy mi mozgatja az adott figurát. Ahogy annak idején Debrecenben is, amikor a *Vihart*, a *Fodrásznőt* vagy az *Illúziókat* próbáltuk, úgy most is rengeteget beszélgetünk mielőtt elkezdjük a szerepeink szövegét mondani, aztán mozogni, jeleneteket próbálni. Az egyes szerepek megértésén túl ennek az is a célja, hogy a színészek egymásra hangolódjanak, együttműködjenek a darab által. Rizsakovnál ugyanis – ahogy minden jelentős színjátszás esetében – semmit sem ér, ha egy-egy színészi alakítás kiragyog az előadásból. Ha viszont „megtaláljuk” egymást, vagyis közösségként tudunk próbálni és majd játszani az előadásban, akkor hirtelen végtelenül egyszerűvé és közvetlenné válik az egész.

A *Részeket* jegyző Ivan Viripajev színházával is találkozott már. Szintén Debrecenben adták elő az *Illúziók* című darabot.

– Emlékeztet előadás volt, már csak azért is, mert Rizsakov úgy rendezte meg a darabot, hogy a nézőtérén végig fel voltak kapcsolva a lámpák. Éppen annak érdekében akarta ezt, hogy ne zárjuk ki a közönséget a játékból. Ettől sajátos a színház: az „itt és most”-ban játszódik. Manapság aktuális – gyakran politikai – kiszólásokkal próbálják ezt a hatást elérni, pedig a színház nem „naprakész” műfaj: a tegnapi hírnél nincsen ősckább. Ráadásul az összekacsintás inkább egyfajta cinkosság csupán, de még nem mélyen megélt közös érzés. Úgy kell közvetlennek és jelen idejűnek lennünk, az itt és most érzését keltenünk, hogy nem rövid szavatosságú dolgokról, hanem örök kérdésekről próbálunk képet adni: szerelemről, hűtlenségről, életről, halálról. Rizsakov mindezt azzal nehezíti meg számunkra, hogy kevés kelléket enged használni. Inkább a színész egész lényé válik – jó esetben – eszközzé.

Hogyan éri el ezt a rendező?

– Rizsakov kíváncsi, tényleg meg akar érteni bennünket, segíteni akar nekünk. Az ő színházában, ahogy Vidnyánszky Attila vagy Zsótér Sándor is, folyamatos jelenlétet igényelnek tőlünk, színészekről. Hogy

is magyarázzam? A néző is észreveszi, amikor a színész ott van ugyan fizikailag a színen, de nem a szerepében van jelen az egész lényével. Akkor is jelen kell ugyanis lenni, amikor szöveg nélkül állsz egy helyben a színpadon – ez a világ legnagyobb színészi teljesítménye. A figyelem a legkomolyabb munka. A színpadon megszűnök Trill Zsolt lenni, a szerepemmé válok, aki figyel.

A *Részeket*ben egy cinikus fesztiváligazgatót játszik.

– Mark hihetetlenül gögös, mert évtizedek óta abban a tudatban él, hogy okosabb másoknál, megítélhet nemcsak alkotásokat, hanem embereket is. Felsőbbrendűség-tudata szinte elviselhetetlen. Pocsék egy embertípus. Mindannyian találkoztunk már ilyen figurával. De bármi is a véleményem egy ilyen Mark féle fazonról, nem tudnám eljátszani, ha én is elítélném őt. Meg kell találnom benne azt, ami átéltetővé teszi számomra a személyiségét, és akkor megpróbálhatom eljátszani azt a gögös, beképzelt pasast.

Talán segít a nézőnek megérteni Markot, hogy ő is csupán egy esendő részeg...

– És hogy életében először szembesül végső dolgokkal. Miközben hétköznapi embereket látunk a színpadon, valamiért különösen érdekesek a számunkra. Részben természetesen éppen a részegségük miatt. Nagy színészi kihívás ez. Filmen talán elképzelhető, hogy egy ittas színész hiteles alakítást tud nyújtani, a színházban viszont ez elképzelhetetlen. Könnyen pusztá karikatúrává válhat az alakítás. Részeg embert játszani színpadon életveszélyes.

LUKÁCSY GYÖRGY

Földes László Hobo:

A GULAG VIRÁGAI

Karig Sára

Sarkövezet

*A költő itt a hóba ír,
mert nincs papír.
És mint a gyémánt, megfagyott,
de nem ragyog
a hó, s a szó, mit hóba vés,
nagyon kevés.*

*Nem futja már idő, ideg,
az éj hideg;
nem futja már a balga hit,
a szavait nem olvassa el senki sem -
mégis üzen.*

*A költő itt a hóba ír,
mert nincs papír.
A jég hátán senki sem él,
kemény a tél.
S a lét csak tárgyi tévedés:
az érv kevés.*

*Ha él, ha vall, ha néha sír,
a hóba ír,
hogy itt is költő - és magyar -
és jót akar,
hogy itt is himni, írni mer,
hogy írni kell.*

*Ha erre futtok szarvasok,
megálljatok:
az ember itt a hóba ír,
mert nincs papír.
S a hóba rótt szó nem fehér,
az ón a vér.*

KARIG SÁRA (1914–1999) műfordító,
szerkesztő, újságíró. 1947 és 1953 között
a vorkutai tábor rabja.

plakát: KÓTHAY KATA
(a Képzőművészeti Egyetem hallgatója)

TESTVÉR, HA KIJUTSZ INNEN ÉLVE...

Földes László Hobo – író és előadó

A Halj meg és nagy leszel után újabb zenés esttel, egy tragikomédiával lép a nézők elé Földes László Hobo. Az ártatlan milliókat, köztük sok százezer magyart is elnyelő és megsemmisítő Gulag világát dolgozza fel. Illetve annak egy kis abszurd szeletét: a rabokat felszólítják, hogy szereplőként vagy szerzőként vegyenek részt a november hetedikéi, ünnepi műsorban. Éltesse azt, ami el akarja őket taposni. Személyes érintettségéről, a lágerek társulatairól és az emlékezés fontosságáról beszélgettünk.

Mikor merült fel, hogy darabot ír a Gulagról?

– Mindig is foglalkoztatott, de talán '98-ban gondoltam először erre, amikor Viszockij dalaiból állítottam össze egy estet. A debreceni színházban merült fel az első lehetőség a megvalósításra, de a *Ballada a két sebzett battyúrról* már félig készen volt, és megelőzte. Miután 2009-ben elmentem Permbe, a 36-os táborba, írtam egy erős vázlatot. Tudni kell, hogy a sztálini Szovjetuniót behálózó munkatáborrendszerből akkor csak két tábor volt látogatható. A permi és az, amelyik a Szoloveckij-szigeteken található. Utóbbi egyébként a leghíresebb, tele van turistákkal, ma már olyan zarándokhelynek számít, mint Auschwitz. A permi jóval csendesebb, ezerkétszáz kilométerre fekszik Moszkvától. A legnagyobb lökést, hogy nekem erről írnom kell, ott kaptam.

Meglátott valamit?

– Inkább hallottam. Már sokszor elmeséltem ezt a történetet, Vaszil Sztusz ukrán költőről szól. Volt a táborban egy ház, a Találkozások Háza, itt az elítélt évente két napot együtt tölthetett a feleségével. Sztusz készült ezekre az alkalmakra, előtte hónapokon át tűhegyes ceruzával szépen lekörmölte a verseit, majd bebugyolálta egy nejlon-

zacskóba, leragasztotta és lenyelte. Odabent a maga természetes útján előkerült, lemosta, és ezután a felesége nyelte le, mert semmit sem vihetett ki magával a lágerből. A versek így megmaradtak. Akkor értettem meg, hogy még ilyen embertelen körülmények között is születnek versek, és azt is, hogy az alkotás vágyát semmi sem nyomja el az emberben.

Hogyan fogadták ott?

– Ennek külön története van. Valahogy ott is hírhedt kalandornak számítottam. Orosz ellenzéki körökben ismerték a Hobo Blues Band *Vadászat* című albumát, a szöveget annak idején le is fordították, és szamizdatban terjesztették. A permi tábor vezetője valakitől hallott rólam, így már nem ismeretlenként fogadott. Meg is mutatott olyasmiket is, amit másoknak nem. Ráadásul alig volt ott rajtunk kívül valaki. Mit mondhatnék? Minden tárgy megszólalt.

Mi hatott leginkább Sztusz történetén túl?

– A rabok tömegbarakkban, a tábornokok lakájos faházban, kényelmes szobákban laktak. Ezzel szemben az ukrán költő egy négyszer három méteres cellában raboskodott. Minden nap átvágott egy két-

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

méteres folyosón, hogy bejusson egy másik háromszor négy méteres cellába, a „munkahelyére”. Egy kézi présgépen dolgozott, ami kábé úgy nézett ki, mint egy félkarú rabló. Ha elfáradt a keze, akkor a másikkal folytatta. Kikapcsolódásként egy harmadik ugyanilyen méretű helyen sétálhatott. Ez volt az „udvar”, a tetején dróthálós tetővel. Tizenvalahány évig ebben a három cellában plusz azon a kis folyosón zajlott az élete. Már ha ezt még életnek lehet nevezni. Ott is halt meg.

Miben tudott segíteni a kellékesnek, díszlettervezőnek?

– Segíthetnék ugyan, de ez nem az én dolgom. Bár tényleg mindent megnéztem ott. Láncokat, bilincseket, baltákat, kalapácsokat, ásókat, fűrészeket, szerszámokat, mindenféle használati tárgyat. És mindenhol üzeneteket lehetett olvasni. Az őrtoronylábaiba vésvé, a cella falaiba karcolva, a Sztálin szobor talapzatán, a ruhákba is beleírták fekete tintával. Szomorú, reménytelen üzenetek voltak ezek. Testvér, ha kijutsz innen élve...

És milyen „virágokat” talált?

– Nagyon sokfélé. A darab Hruscsov idejében játszódik egy szibériai barakkban. Érkezik a parancs, hogy meg kell ünnepelni november hetedikét. A jeles alkalomra bárki beküldhet valamilyen alkotást: verset, monológot, történetet, vicceket, csasztuskákat. Azt találtam ki, hogy mindet jeligével küldjék be, mert így, az álnevek alatt be tudtuk csempészni a lázadó, ellenzékből szövegeket is, a teljesen idióta vonalassak mellé. És persze jó alkalom a remekművek felelevenítésére is. Ezek, bármilyen színvonalúak is, mind a „Gulag virágai”.

Nem idegen kissé a Gulag világtól a színház?

– Elképzelni sem tudja, hogy mennyire nem. Minden nagyobb lágerkörzet parancsnokának saját társulata volt. Láttam fényképeket a táborokban előadott darabokról. A színpadon legalább húsz ember volt pompás jelmezekben, tökéletes, méregdrága díszletben, ahogy

kell. Azt hiszem, épp egy Lehár-darabot adtak elő, nagy csillár lógott a mennyezetről. Olyan operaénekesek léptek föl, akiket máshol igencsak borsos áron lehetett volna meghallgatni. De nekik is könnyű volt a választás: inkább ez a színpad, minthogy meghaljanak az aranybányákban. A zenekari árokban további huszonöt vagy harminc muzsikuss ücsörgött. Láttam olyan fényképeket is, amelyek a közönségről készültek. Mit gondol, mennyien voltak?

Kétszázán? Háromszázán?

– Öten. A lágerparancsnoknak, a feleségének, a helyettesnek és feleségének és a komisszárnak játszottak. És turnéztak is: egyik lágerből a másikba.

Most már értem, hogy miért tragikomédia a darab műfaja.

– És akkor arról még nem is beszéltem, hogy a parancsnokok között még rivalizálás is folyt, hogy kinek van a legjobb társulata.

Most is egyedül áll majd ki a színpadra?

– Szerencsére nem. Rácz József színész, aki több szerepet is játszik, Pál Lajos tangóharmonikás pedig zseniális színész. És ami nagyon fontos, mindketten beszélnek oroszul. Erre szükség is lesz.

És persze a szerző...

– Ez nem ilyen egyszerű. A plakáton úgy szerepel majd, hogy összeállította és írta: Földes László Hobo. Fontos a sorrend.

Miért?

– Mert nagyon sok a hozott anyag, a dokumentum. Legalább ötven könyvem van a Gulagról, és mindet el is olvastam. Plusz van egy ezer dal- és versszöveget összegyűjtő kiadványom, mind azok írták, akik ott raboskodtak. Szóval volt miből válogatni. De magyar műveket is fel-

A Gulag virágai

Összeállította és írta Földes László Hobo

Játsszák: FÖLDES LÁSZLÓ HOBO, RÁCZ JÓZSEF, PÁL LAJOS

Díszlet, jelmez: Oleksandr Bilozub // Dramaturg: Kozma András //

Ügyelő: Kabai Márta, Lovass Ágnes // Rendezőasszisztens: Bencze Zsuzsa

Rendező: VIDNYÁNSZKY Attila

mikor? hol?

ŐSBEMUTATÓ: 2016. november 12.

további előadások:
november 13., 17. – 19 óra 30

Kaszás Attila Terem

használtam. Karig Sára verseit és Eörsi István szövegeit is beszerkesztettem a darabba. És persze kihagyhatatlanok voltak Szolzsenyicin írásai és Salamov elbeszélései, a *Cherry brandy* és *A vörösfényő féltámasztása*. Ezek széttépik a szívemet. Vagyis messze nem csak én beszélek, sokan beszélnek helyettem is, akik fontosabbak, megkerülhetetlenek, és örökérvényű dolgokat hagytak ránk.

Milyen szerepet alakít?

– A narrátor mellett én leszek Hoborovszkij, a lengyel származású, de szovjet gyermekotthonban nevelkedett kultúros.

Úgy tudom, személyes oka is volt arra, hogy belefogjon a darab megírásába.

– Kettő is volt. Egyrészt a téma elhanyagoltsága miatt fogtam neki, másrészt azért, amit mindenki tud rólam: kommunista családból származom, így van némi érintettségem. Apám kommunista volt, és én már fiatalkoromban szembekerültem vele. Nem volt ez fájdalommentes, de egyszerűen nem tudtam elfogadni azt az értékrendet és azt a magatartást, amit a kommunista vezetők megtestesítettek.

Mit érzett?

– Még ma is érzem. Fáj és szégyellem is magam. Hiszen láttam, hogy a kommunizmus eszméjét, ami eredetileg az öskeresztények szolidaritására emlékeztetett, hogyan tették tönkre a kommunisták, hogyan csináltak belőle a fasizmushoz hasonló borzalmas világot. És én ezzel most nem azt mondom, hogy össze kell hasonlítani Auschwitzot a Gulaggal, mert ez nem valamiféle bajnokság vagy verseny, hogy ki ölt meg több embert. De szeretném továbbadni, amit ott láttam. És jó lenne, ha azok is továbbadnának majd, akik megnézik a darabot. Ne szakadjon meg az emlékezés lánc, mert ennél nincs fontosabb.

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND

TÖRTÉNELEM TÖRTÉNETEK BEN

Vidnyánszky Attila rendező

– Hobónak mindig vannak tervei! Felhív, küld egy sms-t vagy összefutunk, és már mondja is, mivel foglalkozik, amiből estet, darabot lehetne csinálni. Sőt, kiderül, hogy már írja is. Évek óta foglalkoztatta, hogy a Gulag táboraiiban, a legkegyetlenebb körülmények között is születnek versek, dalok. Azt is tudtam, hogy elutazott az egyik hírhedt táborba, hogy saját szemével lásson mindent – hiszen együtt terveztük az utat, de én sajnos nem tudtam menni. Leginkább az foglalkoztatta, hogy az alkotás vágya kiirthatatlan. Hogy verset akkor is ír az ember, amikor a legkiszolgáltatottabb és az életéért küzd. Amikor maga a vers, a művészet a túlélés eszköze. A táborokban született alkotásokat nevezi Hobo a Gulag virágainak.

– Örültem a Gulag-történetnek, mert erről is szólnia kell a színháznak. És szólnia kell '56-ról, a holocaustról, az első világháborúról, és Trianonról is tervezek előadást. A Nemzetiben a történelemről mesélünk történeteket, hogy a történeteken keresztül átélhető legyen a történelem.

– Hobo is utazik a történelemben. *A Ballada a két sebzett hatyúról* a szovjet költőbárd és a francia filmszínész szerelméről szól. A személyes hangvételű estjében – *Halj meg és nagy leszel* – a 20. századi történelmünkről mesél saját élettrajzán keresztül. Ady-estje is egy „történelmi lecke fiúknak”.

– A Gulagnak, a szovjet kényszermunkatáborok rendszerének sokmilliónyi áldozata között 200 ezer magyar halott is van. Szinte minden magyar család érintett, így az enyém is. Mindenkinek van közeli vagy távoli rokona, ismerőse, aki megjárta a Gulagot, akár málenkij robotra hurcolták, akár hadifogolyként került oda, és vannak, akik ott pusztultak el az ember-telen lágerekben. Minden áldozat emlékének ajánljuk ezt az előadást!

– Ha jól számolom, akkor *A Gulag virágai* a tizenegyedik közös munkánk Hobóval. Vele egyszerre könnyű és nehéz dolgozni. Könnyű, mert sosem az érzékeny (értsd: sértődős) szerző szerepét játssza, hanem bízik bennem, hogy őt segítem színre. Talán furcsán hangzik ez, de így van: őt kell színre vinni. Mert Hobo maga a műfaj. S hogy miért nehéz vele dolgozni? Mert rendezhetetlen. Mert nem színész. Nem is rendezni kell őt, hanem helyzetbe hozni, hogy Hobo lehessen. Mert akkor szól a saját hangján és hitelesen, bármiről mesél, bármiről énekel.

- KORNIA

VERSEK FEJBEN ÉS ÉLŐBEN

Rácz József – Leninként és más szerepekben

– Valamilyen formában mindig foglalkoztatott a Gulag témája, vettem egy-egy könyvet, elolvastam, de talán most vagyok elég bátor hozzá, hogy szembenézzek vele – mondja Rácz József, aki *A Gulag virágaiban* Lenin megidézésével mellett leginkább hivatalos szövegeket tolmácsol majd, és azokból olvas fel néhányat, amelyeket a rabok küldenek be, hogy a táborban méltó módon „ünnepelek” meg november hetedikét. Ezek az alkotások a Gulag egyedülálló virágai.

Kárpátalján született, Kijevben tanult, Vidnyánszky Attila beregszászi társulatának tagja, három éve játszik a Nemzetiben. Először a főiskolán, még Kijevben hallott „bizonyos dolgokat” a munkatáborokról. Pedig a szülőföldjét két módon is érintette a szovjet agresszió: a málenkij robot és a donbászi munkaszolgálat révén. Családjában az apai nagymama tizenhét éves testvérét érte el a „felhívás” annak idején, hogy három napra lehet munkára jelentkezni. A málenkij robot több embert is érintett a falujából, és a három napból hetek, hónapok majd évek lettek. Az ő családtagja ’45 márciusában halt meg, mindmáig nem tudni, hogy milyen körülmények között. A nagymama testvérei megpróbálták kideríteni a történeteket, de ők is csak a hivatalos változatig jutottak: „nyom nélkül eltűnt”, valahogy így fordítható a szovjet formula. De Rácz máshonnan is informálódhatott: a falujában egy bácsika 25 évet kapott, az ő verseit végül az édesapja, Horváth László adta ki a saját könyvébe illesztve *Élet a halál árnyékában* címmel. Horváth Simon a verseit (a ciklus címe is több mint beszédes: *Sötét ég alatt*) egyébként sajátos technikával, papír és ceruza híján, fejben írta meg és gyakorolta be.

A táborokról ő is leginkább Szolzsenyicin és Salamov művei segítségével tudott meg többet. Salamov élete jelentős részét a Gulag-

táborokban töltötte, aztán öreg korában örültnek nyilvánították, és egy elmebetegintézetben halt meg. A rendszer tudta, hogy miként kell ezzel az emberekkel bánni, magyarázza Rácz, miközben az a kérdés sem mellékes, hogy mi történt azokkal, akik képtelenek voltak szavakba önteni azt, amit átéltek. A darab róluk is, helyettük is szól.

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND

Mi a Gulag?

A szovjet munkatáborrendszer hivatalosan 1930-ban jött létre a titkosrendőrség részeként. A Gulag intézményét 1960 elején szüntette meg a szovjet belügyminisztérium. Politikai foglyokat azonban egészen 1987-ig, a hírhedt Perm-36 tábor bezárásáig tartottak fogva.

A Gulag mozaikszó jelentése: Javítómunka-táborok Főigazgatósága. A kifejezést ritkán használják az oroszban, inkább a táborok vagy a zóna terjedt el.

A Gulag legismertebb foglya, Alekszandr Szolzsenyicin Nobel-díjas író becslése szerint összesen mintegy 50 millió ember járta meg a lágeret. Az áldozatok számát egymilliótól 10-20 millió közöttire becsülik a kutatók.

Mintegy 600 ezer magyar hadifogoly és civil (málenkij robot) került a Gulag táboraiiba, közülük 200 ezren nem tértek haza.

(forrás: mult-kor.hu)

ELHÚZZA A NÓTÁJUKAT

Pál Lajos zenész

Pál Lajos börtönzenészként segíti a Földes László Hobo által alakított kultúrost *A Gulag virágaiban*, aki azt a feladatot kapta, hogy a barakkban méltó módon ünnepeljék meg a nagy októberi szocialista forradalmat. A rabok névtelenül, jelige alatt küldöztetik be az alkotásaikat, és ezekből próbálják összeállítani az ünnepi műsort.

– Én azzal segítem a kultúrost, hogy különféle zenéket ajánlgatok

neki a legvonalasabb indulóktól a lágyabbakig. Van némi tapasztalatom ebben, hiszen mégiscsak ötven évig éltem a Szovjetunióban – magyarázza a tangóharmonikás. A választást mindig a szöveg hangulata dönti el, hiszen a szláv kántáló énekektől az operettig minden szóba kerülhet, ugyanis tudvalevő, hogy Lenin rajongott a magyar operettért. De Sztálin kedvenc dala, a *Szuliko* is elhangzik majd. A Szulikó egyébként egyaránt lehet grúz női és férfi név, jelentése: lélek. A dal szövegét a modern grúz irodalom megteremtője, Akakij Cereteli írta, és 1895-ben keletkezett. Visszaemlékezések szerint Sztálin egy üveg jó grúz bor mellett gyakran dúdolgatta magában is, ha épp nem húzta neki valaki.

Pál Lajos családja előtt sem ismeretlen az internálás, a munkatáborok világa. Édesapját málenkij robotra vitték el, ami az ígéret szerint két hétig tartott volna, végül négy év lett belőle, Szibériában. A kemény és embertelen munka miatt ötvenhat kilóra fogyott le, ám erről is csak suttogva lehetett beszélni szűk családi körben. A legérdekesebb viszont, hogy nem támadt benne emiatt semmilyen oroszellenesség, eleveníti fel Pál Lajos, hiszen a helybeliek is nagyon nyomorúságos körülmények között éltek. Ha volt is harag benne, az mind a rendszernek, a kommunizmusnak szólt, amely megtehetette ezt a polgáraival.

Pál, aki a Kijevi Zeneakadémia két karán is szerzett diplomát, már több mint tizenöt éve él Magyarországon. Diákként a Kijevi Operaházban dolgozott kórusvezetőként, majd tanított a Kárpátaljai Közművelődési Szakközépiskolában, a Viski Zeneiskolában, és vezette a község gyermek- és vegyeskarát. Így bármit kér tőle Hobó vagy a rendező, Vidnyánszky Attila, azt ő már játssza is. A zsigereiben hord minden ismert dallamot.

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Fjodor Dosztojevszkij

A krokodilus

Fordította: Kozma András

Ivan Matvejics – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Jelena Ivanovna – TÓTH AUGUSZTA
 ■ Szemjon Szemjonics – KRISTÁN ATTILA ■ Nyina Pavlovna – SZÜCS NELLI ■
 Anna Petrovna – SÖPTEI ANDREA ■ Német tulajdonos – SZARVAS JÓZSEF ■
 Tyimofej Szemjonics – BLASKÓ PÉTER ■ Andrej Oszipics – OLT TAMÁS

továbbá: Berettyán Sándor e. h., Ferenczi Attila, Gál Natália, Kacsur András,
 Kacsur Andrea, Stefánszky István e.h., Sótér István, Szabó Imre, Szabó Sebestyén
 László, Tarpai Viktória, Vass Magdolna

Díszlet-jelmez: Szemjon Pasztuh // Zene: Antov Iakhontov // Dramaturg: Kozma
 András // Koreográfus: Igor Kacsajev // Videó: Aszja Muhina // Ügyelő: Lencsés
 István, Dobos Gábor // Sűgő: Sütő Anikó // Rendezőasszisztens: Kolics Ágota

Rendező: VALERIJ FOKIN

ŐSBEMUTATÓ: 2016. október 7.

további előadások:

november 4. – 19 óra • Nagyszínpad

november 5. – 15 óra • Nagyszínpad

A KROKODILUS

„Mi történik, ha valakit lenyel egy krokodilus? Meghal, mondanák Önök. De mit mond Dosztojevszkij? Miután a pétervári csinovnyikot (ma úgy mondanánk: hivatalnokot) lenyeli egy hatalmas fenevad, nemhogy meghalna, de – a krokodil legnagyobb meglepetésre – kifejezetten örül új helyzetének. A hulló gyomrából ugyanis világosságot és új eszméket hirdethet polgártársainak. „Elég csak elkülönülni valahol, vagy belekerülni egy krokodilba, máris megteremtődik az egész emberiség számára a paradicsomi lét lehetősége” – bölcsekedik a főhős odabentről.

Balázs Géza

Kilóg a krokodilláb

Kilóg a lóláb... mondjuk, ha megmutatkozik valamiben valakinek a valós, rejtett arca... Ám krokodilláb is van, sőt krokodilfarok, sőt nagyra tátott krokodilszáj, amely a cselekmény egy pontján el is nyeli Ivan Matvejics hivatalnokot. Krokodilkönnyeket (hamis könnyeket) mutatnánk, ha megrendülnénk. Ekkor belép a történetbe Szemjon Szemjonovics, az elnyelt hivatalnok barátja, aki valóban megrendül (és a cselekmény végéig megrendült marad), s úgy meséli a történetet. Az elnyelt hivatalnok sorsa abszurd fordulatot vesz: élve marad a krokodilban, sőt kezdi magát egészen jól érezni, új életet, új célt talál: „Elég csak elkülönülni valahol egy sarokban vagy akár csak bekerülni egy krokodilba, becsukni a szemed, és már rögtön ki is tudod találni a paradicsomot az egész emberiség számára”.

Ráismerünk a 19. századi orosz irodalom groteszk irányára: a kishivatalnok csinovnyik a színházban ráprüsszent a felettesére, és belehal a lelkifurdalásba (Csehov); vagy emlékezzünk az önálló életre kelt orra

„Egyes jelenetek eljuthatnak a nézőközönség tűrőképességének határáig, akkora a zaj, a mozgás...”

(Gogol). A krokodilban már nem hatnak a kinti félelmek, szabadon lehet gondolkodni, érvelni: „először mindent meg kell cáfolni: de innen a krokodilból olyan könnyű cáfolni: sőt, innen a krokodilból nézve mindent sokkal jobban lehet látni”. Végre lehet nagy kérdéseken gondolkodni, részben azért krokodilokoskodással, azaz hamis következtetéssel: „Én most ki fogok találni egy egész társadalmi rendszert, és – el se hiszed – hogy ez milyen könnyű dolog!” Hamis a krokodilus etimológiája is: falánkság. A görögök ugyanis kavicsféregnek nevezték el (krokos + drilos). De az irodalmon nem kérjük számon a nyelvtudományt.

Egy új, jobb világ foglalkoztatta Dosztojevszkijt. Kellett hozzá egy lóláb, ez esetben: krokodilgyomor. S mivel a történet abszurd, felkínálja a komikus lehetőségeket. A régiesen hangzó krokodilus – Szabó Endre fordításában *A nagybácsi álma* című kötetben – már 1911-ben megjelent. Schöplín Aladár a Nyugatban így értékelte (le): „Csöppet sem vétünk a nagy lélek iránt tartozó tisztelet ellen, ha megmondjuk,

Vekerdy Tamás

Mindent megpróbáltam...

„a krokodil nem elég szép, nem elég jól kidolgozott – pedig itt pénz bőven van mindenre, de mégsem működik a dolog”

Kedves István!

Mindent megpróbáltam, de hiába.

Megbuktam.

Megnéztem a darabot, elolvastam a szövegkönyvet – köszönöm! – és megszereztem (nem könnyen) az eredeti elbeszélést magyarul, Szabó Endre fordításában.

Mindhiába.

Amikor mentem a színház felé, még bizakodva gondoltam arra, hogy Dosztojevszkij – kamaszkorom szerelmeta szerzője – csak jó lehet, hogy egész életemben az orosz irodalom és színház rajongója voltam és vagyok (még a szovjet megszállás idején is, amit pedig gyűlöltem). Igaz, hogy inkább a Sztanyiszlavszkij-Csehov vonal az enyém, nem a mejerholdi, de nyitott vagyok erre is. Kicsit zavartak a tükrök, az üvegkalitka, ahogy beültem a nézőtérre, de aztán a krokodil felhúzása a csörlőn, az azért mégis valami. Próbáltam rábeszélni magamat, hogy ez a láncsórgés már egyfajta zene, és a dolog nagyszabású (bár a krokodil nem elég szép, nem elég jól kidolgozott – pedig itt pénz bőven van mindenre, de mégsem működik a dolog).

Még a pároska elő-lebbenésekor is próbálja magát az ember rábeszélteni a koreográfia értékelésére, és valamiféle élményt keresni és találni abban, amit látunk és hallunk, de ez egyelőre nem sikerül.

Viszont hamarosan föbe sújt a „*Man merkt die Absicht, und man ist verstimmt*”. (Goethe) *Az ember észreveszi a szándékot és lehangolódik.*

Miféle szándékot?

Kicsit gyanús már mindjárt az elején a gazdasági elv erőteljes hangsúlyozása. De ahogy a dolog előrehalad, előkerül a magántulajdon és a kapitalista és a külföld, amely parcellánként megvásárolja a földet és aztán aprózza, aprózza, aprózza, és végül is majd az összes föld az Európai Unió (?) vállalatok kezében lesz. (Az Európai Unió tényleg elhangzott a színpadon is, vagy csak a szövegkönyvben van?) Akkor aztán már bármilyen árat el lehet kérni bérleti díjként... Ilyen és hasonló direkt utalások hangolnak le. Mint ahogy az is, hogy a krokodilba zárt Ivan Matvejics azt reméli, hogy majd mindenki róla fog beszélni, történetét továbbadják, publikálják és nagy ember lesz, akire úgy néznek, hogy lehetett volna külföldi miniszter és kormányozhatott volna egy királyságot (holott ő tulajdonképpen egy senki). Ekkor hirtelen az a paranoid érzése támad az embernek, hogy a rendező és szövegkönyvíró tulajdonképpen állást foglal a Hodorkovszkij-Putyin konfliktusban, kicsúfolva a bebörtönzött, ezáltal híressé vált Hodorkovszkijt, amit azután megerősít később, hogy a spanyol királytól az ausztráliai bizottságig mindenki hősünk szabaddábra helyezését követeli...

hogyan ezek a zsurnalisztikai kényszerből írott novellák alig mutatnak valamit Dosztojevszkij nagyságából és a humornak inkább csak a szándékát lehet bennük megtalálni”. Pedig a történet remek, már csak azért is, hogy lássuk a „nagy lélek” másik arcát.

Ezt vitte színre a Nemzeti, s a ló-, azaz krokodillábat az orosz rendező helyezte el. Merthogy most, ebben a darabban nem a gondolkodás, a kimondás lehetősége, szabadsága került a középpontba, hanem sokkal inkább a körülmények. Ha már adódott ez a furcsa eset, éljünk vele okosan – mondják Dosztojevszkij színpadra lépő alakjai. Legyen belőle üzlet, a „gazdasági elv” amúgyis korszellem, legyen szalon, legyen társaság, legyen képzuhatag, média – leginkább: show. Mindenféle show volt már. De van-e eredetibb valóságshow annál, minthogy valaki a krokodil gyomrában tartózkodik, s onnan üzen? Mindehhez szép körítés kell, egy szalon, ahol krokodilmaszkba öltözött társaság illeg-billeg, táncol, örült „krokodilzene” hatására bacchanáliát rendez. Egyes jelenetek eljuthatnak a nézőközönség tűróképességének határáig, akkora a zaj, a mozgás, a pörgés, a mozi; de hát ez a cél, hatni mindenáron. A sokféle látványelemben megoszlik a figyelem, talán észre se veszi mindenki, hogy éppen mit csinálnak a krokodilusbőrbe bújt párocscák. Egy be-

lógó krokodilláb: a bacchanália tetőpontján egy úrhajós beimbolyog, mint egy idegen égitesten végigtipeg az orgiában lihegő párok között, majd – ha jól láttam – szintén eltűnik a krokodilban.

Tetőfokra hág a valóságshow, amikor a világmegváltó gondolatokat szerteröptetni szándékozó Ivan Matvejevicis valahogy kikecmerg a krokodilból, megkerülve a féktelenül tomboló társaságot kijön a színpad szélére, megtörli arcát és kissé kételkedve-kétségbeesve ránk néz... A történet végét nem mondhatom el. Annyit talán elárulhatok. Nincs vége. Sosincs vége. És Önök sem fogják tudni, hogy mikor és hol van a vége, mikor következnek, ha egyáltalán következhet a taps...

Merthogy emberek vagyunk: sem kinn, sem benn nem jó. Illetve, és ez lenne a mi dolgunk, ezért van például a művészet is, hogy megfordítsuk antropológiai fájdalunkat, s olyanná tegyük életünket, hogy kinn is jó és benn is jó. Hogy megtaláljuk a paradicsomot, ha csak időlegesen is. Hogy ehhez a valóságshow-t felidéző óriási lórúgás kell-e, vagy például a főnök Tyimofej Szemjonovics demagóg programja a privatizációra és a földek visszaszolgáltatására; esetleg elegendő egy érintés, egy halk szó, nem tudom. Kire ez hat, kire az.

(a szerző nyelvész)

Aztán amikor még az *Örömdó* is halkán felcsendül, és a bevillogtatott tévés vágóképeken Merkelt is felvillanni látjuk, akkor ez a részemről talán paranoid asszociációsor nagyon is megerősítést nyer.

Na, persze így a politika és a politizálás területére tévedtünk, de mentségünkre szolgáljon, hogy a szövegkönyvíró rendező csábított ide.

Bevallom azt is, hogy igazából nem szeretem a szatírákat, sokáig Molière-rel is bajom volt, de ez persze megváltozott, és ma már a jó szatírákat élvezni tudom. Itt viszont az az ember érzése, hogy igazából nincs darab és nincs színházi előadás, csak ürügy van hatalmas apparátussal előadva. Ugyanakkor a rendező a Kádár-rendszerből ismert enyhe zavarosságot tartja meg, hogy miközben rendszerhű, azért ezt ne lehessen rábizonyítani, kicsit legyen olyan, mintha rendszerkritikus szabad értelmiségi is volna.

(Engem külön zavart, hogy nem igazán derül ki – bár itt-ott el van pötytyentve –, hogy nem Dosztojevszkij írta ezt a színdarabot, hanem a rendező alkalmazta színpadra a befejezetlen, gyengécske Dosztojevszkij művet.)

Az már csak apróság, hogy mennyire zavart a mikroport – de persze megértem, hogy egy színházban, ahol bizonyos helyeken nem lehet hallani, ilyesmit kell alkalmazni.

Ugyanakkor nincs kedvem ilyen negatívnak lenni, mert akkor én is ideologikussággal volnék vádolható.

(Azt még azért hadd tegyem hozzá, hogy az általam gyengécskének minősített Dosztojevszkij elbeszélés sokkal több emberi mozzanatot tartalmaz, mint a színpadi adaptáció. Egy-egy pillanatra látjuk Szemjon Szemjonovics bonyolultabb lelkivilágát és a bürokrácia kicsúfolása is sokkal elevenebb, valamint az öngúny – „nagy és hatalmas országunk”-at illetően.)

Azt hiszem, bár nagy kedvem lett volna hozzá, nem tudom ellátni ezt a nézői-kritikusi feladatot, mert ízlésem arra kényszerít, hogy ne menjek bele ebben a formában ezekbe a székértábor-harcokba, árok-ásásokba. Márpedig, ahogy Eötvös József mondja: *„Elvei ellenében még csak élhet az ember; de ízlése ellenében aligha”*.

(Azt hiszem, manapság sokak életét az könnyíti meg, hogy egyáltalán nincs ízlésük.)

Megértéset kérve és remélve üdvözöllek:
Vekerdy Tamás

(a szerző pszichológus, író)

A szerk.

Az idei első Nézőpontok rovat rendhagyóra sikerült. Vekerdy Tamás első írása ugyanis egyben búcsúlevél a főszerkesztőnek (Kornya István). Három évada készülnek párhuzamos kritikák a Nemzeti Magazinban. Lévai Balázs és Osztovis Ágnes, Gerő András és Horkay Hörcher Ferenc, majd dr. Máriás és Száraz Miklós György néztek és kritizáltak végig egy-egy évadot. Írtak jót és rosszat, fogalmaztak kíméletesen és erősen – de mindig megalapozottan. Mi kíváncsiak voltunk a véleményükre, és örültünk, hogy megosztják velünk – és Önökkel, kedves Olvasó – gondolataikat. Sajnáljuk, hogy Vekerdy Tamásét a továbbiakban nélkülöznünk kell.

Ingmar Bergman

Szenvedély

Fordította: Kúnos László

Andreas Winkelman – HORVÁTH LAJOS
OTTÓ ■ Anna From – GYÖRGYI ANNA m. v.
■ Elis Vergéus – SCHNELL ÁDÁM ■
Eva Vergéus – TÓTH AUGUSZTA ■ Johan
Andersson – SZARVAS JÓZSEF

Andreas From hangja: László Zsolt

Díszlet, jelmez: Berzsenyi Krisztina // Drama-
turg: Kulcsár Edit // Fotó, fények: Nagy András
// Zene: Palotai Zsolt // Ügyelő: Lovass Ágnes
// Súlyó: Sütő Anikó // Rendezőasszisztens:
Kolics Ágota

Rendező: KISS CSABA

ŐSBEMUTATÓ: 2016. október 15.

további előadások:

november 8. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad
november 27. – 15 óra • Gobbi Hilda Színpad

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

SZENVEDÉLY

A *Szenvedély* az együttélésről, a magányról, a keresésről, a másik emberben való hitről szól. A szereplők – öten vannak – azt keresik, van-e az emberi életnek célja, amire törekedni kell, vagy pedig élünk egyik napról a másikra, aztán meghalunk. A történet két kisiklott életű és átmenetileg egymásba kapaszkodó emberről, egy férfiről és egy nőről szól. Meg egy jó módú, gyerektelen házaspárról. Barátok, szeretők. Kapcsolataikat félve titkolt, elfojtott élethazugságok feszítik. Körülöttük egy sziget csendje, nyugalma. Aztán egy nap váratlan és értelmetlen kegyetlenkedés történik: háziállatokat öldös le valaki. Kutyát, birkát, lovat. A közhangulat egy ártatlan ember ellen fordul. És fény derül titokra, amelyek jobb ha továbbra is titok maradnak...

Horváth Lajos Ottó

Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert

Boldogságlabirintus

bardo-esztrád két részben

Főbb szerepekben: HORVÁTH LAJOS OTTÓ, SZARVAS JÓZSEF, TROKÁN NÓRA m. v., KRISTÁN ATTILA, KÓNYA MERLIN RENÁTA e. h., FARKAS DÉNES, TOMPOS KÁTYA, FEHÉR TIBOR, MÁTYÁSSY BENCE

Díszlet: Galambos Péter // Jelmez: Kárpáti Enikő // Zeneszerző, zenei vezető: Melis László //

Rendező: GALAMBOS PÉTER

mikor? hol?

november 7. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

BOLDOGSÁG-LABIRINTUS

Nehéz boldognak lenni,
de a labirintus közepébe vezető út
mindig fellelhető

A 60-as és a 70-es években a pesti szellemi élet úgy pezsgett, mint a századelő Párizsában. A *Boldogságlabirintus* a korabeli szellemi élet kiemelkedő személyiségeinek élete és művészete, művei, valamint szüleink korosztályának tapasztalatai, dokumentumok és személyes valóságok alapján írtuk meg. Azok a kérdések, amelyek Kondor Bélát, Nagy Lászlót, Pilinszky Jánost, Sarkadi Imrét foglalkoztatták, még ma is aktuálisak – ők, a magyar szellemi élet világitótornyai inspirálták a darab főhősének, Sámuel Bencének a karakterét.

A *Boldogságlabirintus* nem valós személyekről szól. Fikció, képzelt szereplőkkel – a valósággal való bármilyen egyezés csak a véletlen műve lehet. Háttérként a 60-as és 70-es évek Magyarországa szolgál, a ma már csak emlékekben élő korlátokkal, fojtogató levegővel, és a kor slágereivel.

Ki hogyan próbált boldogulni vonzások és választások között? Voltak, akik a belső, és voltak, akik a külső emigrációt választották.

Az előadás felmutatja az életben maradás korabeli és mindenkori fortélyait. Minden korban nehéz boldognak lenni, de a labirintus közepébe vezető út mindig fellelhető. Rajtunk áll, hogy végigmegyünk-e rajta – mert az út bizony nehéz és fájdalmas, és ez gyakran vezet gyilkos indulatokhoz, amelyeket sokszor fordítunk magunk felé: talán ezért van ennyi önpusztító, öngyilkos tehetségünk.

Ez több száz éves hagyomány, de nem isteni átok.

Sok művészünkről tanulmányaink ellenére csupán felületes tudásunk van, ami nem is csoda egy olyan korban, amikor egymásról is alig tudunk, hát még valódi múltunkról: a társadalmi és személyes önismeret nem tartozik hagyományainkhoz. Pedig éppen ez lenne életünk legnélkülözhetetlenebb ismerete, a parancs, amely már a delphoi jósa falán is ott állt: „Ismerd meg önmagad!”.

Aki dudás akar lenni, pokolra kell annak menni – a megismeréshez le kell szállnunk a mélybe, hogy felemelkedhessünk, miután szembenéztünk legrejtettebb dolgainkkal. Be kell merészkednünk a labirintus közepébe.

De önzésből vagy kíváncsiságból nem lehet alászállni, csakis elhivatottságból. És ehhez nem elég a szerencse, vagy a kiválasztottságtudat. És akik bemerészkednek a labirintus középpontjába, azok önmaguk fájdalmas megismerése és a szembenézések után újjászülehetnek – még életükben megtanulnak élni és élni hagyni. A mi tékozló fiútörténetünkben a hős sem pusztul éhen a vályú mellett: végül valóban hazatér.

A fájdalom és az öröm együtt – a boldogság. Mert aki dudás akar lenni, pokolra kell annak menni. Igen, pokolra menni, és onnan hazatérni.

ISTEN OSTORA

Kelet és Nyugat drámai találkozása – történelem a színpadon

Attila, a hunok királya hatalma csúcán áll: uralma alá hajtotta a fél világot, de nem pusztította el Rómát. Meghódoltak előtte a gótok is. A fogoly Mikolt gót hercegnőt gyűlölet fűti meggyilkolt szülei és leigázott népe miatt. Fondorlatok útján magába bolondítja Attilát... A tomboló bosszúvágy mélyén Mikolt szívében szenvedélyes szerelem rejtőzik.

A végzetes szerelem „vadromantikus” története mögé két civilizáció, a Kelet és a Nyugat drámai találkozásának hatalmas tablóját írta meg Bánffy Miklós *A nagyúr* című drámában. És ezt is megmutatja a Bánffy-mű alapján készült *Isten ostora* előadás.

– Ha végignézzük a jelenen, azt látjuk, hogy a világban oda-viszsa hullámozásban mozognak egész népek – mondja a rendező, Vidnyánszky Attila. – Vendégmunkások milliói özönlenek egyik földrészről, országból a másikba. Háborúk, polgárháborúk, éhínségek miatt emberek százazrei kénytelenek elmenekülni hazájukból, új hazát, menedéket keresve. A Kelet és a Nyugat drámai találkozásainak, összeütközéseinek történelmi dimenzióját éljük – megint.

– Bánffyt az foglalkoztatta a 20. század elején, amire én is választakat keresek ma, a 21. század elején – fogalmaz a rendező. – Vajon ebben a keveredésben – a mai népvándorlásban, globalizálódó világunkban, Európában – meg tudjuk-e őrizni a lényegünket, a gyökereinket, vagy az eljövendő világ rákényszerít majd bennünket, hogy az együttélés

érdekében feladjuk nemzeti identitásunkat? És nem csak mi, mások is. Izgalmas kérdés, hogy meg tudjuk-e őrizni – nem csak mi, mások is – a csak ránk (rájuk) jellemzőt, és lehet-e megértés a kultúrák között. Bánffy drámája, amely nyomán az *Isten ostora* előadás készül, nem a másról szól, hanem történelmi távlatokból vizsgálja ezeket a máig érvényes kérdéseket.

Isten ostora

Bánffy Miklós: *A nagyúr* című műve alapján

játsszák: MÁTRAY LÁSZLÓ m. v., TROKÁN ANNA m. v., BÁNSÁGI ILDIKÓ, SCHNELL ÁDÁM, HORVÁTH LAJOS OTTÓ, FARKAS DÉNES, BODROGI GYULA, FEHÉR TIBOR, KANALAS ÉVA m. v., BERETTYÁN NÁNDOR e. h., MÉSZÁROS TIBOR m. v., OLT TAMÁS, BAKOS-KISS GÁBOR, JANKA BARNABÁS m. v., BERETTYÁN SÁNDOR e. h.

Díszlet, jelmez: Oleksandr Bilozub // Dramaturg: Rideg Zsófia

Rendezte: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

november 6. – 19 óra • Nagyszínpad

POSZT-siker

Az *Isten ostora* a 2015-ös Pécsi Országos Színházi Találkozón (POSZT) több díjat is nyert: legjobb előadás, legjobb rendezés, legjobb látvány, legjobb férfialakítás (Horváth Lajos Ottó).

Az előadás 2016 tavaszán a kazanyi Nauruz Fórum vendége volt.

Kanalas Éva, Fehér Tibor, Farkas Dénes, Mátray László

Nagy-Kálózy Eszter és Szarvas József

William Shakespeare

Szentivánéji álom

vígjáték két részben

Arany János és Nádasdy Ádám fordítása alapján

Theseus / Oberon – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Hippolyta / Titánia – NAGY-KÁLÓZY ESZTER ■ Puck / Philostrate – FARKAS DÉNES ■ Egéus – TÓTH LÁSZLÓ ■ Lysander – FEHÉR TIBOR ■ Demetrius – MÁTYÁSSY BENCE ■ Hermia – FÁTYOL KAMILLA m. v. ■ Heléna – TOMPOS KÁTYA ■ Vackor – OLT TAMÁS ■ Gyalu / Oroszlán – KRISTÁN ATTILA ■ Zuboly – SZARVAS JÓZSEF ■ Dudás / Thisbe – SCHNELL ÁDÁM ■ Orrondi – VARGA JÓZSEF ■ Ösztövr / Hold – RÁCZ JÓZSEF

Díszlet: David Doiasvili // Jelmez: Bánki Róza // Dramaturg:

Kozma András // Ügyelő: Dobos Gábor, Lencsés István //

Súgó: Sütő Anikó // Rendezőasszisztens: Tüő Zsófia

Rendező: DAVID DOIASVILI

mikor? hol?

november 21. – 19 óra • Nagyszínpad

november 22. – 15 óra • Nagyszínpad

Az előadást 16 éven felülieknek ajánljuk!

SZENTIVÁNÉJI ÁLOM

Szárnyalás a vágyaink diktálta álom és a valóság között

Amikor a *Szentivánéji álom* Helénája skype-on bejelentkezik, és a hatalmas kivetítón látjuk a kétségbeesetten epekedő szerelmes könnyáztatta arcát, máris beleestünk a szerző, Shakespeare és a rendező, David Doiasvili csapdájába. Az angol szerző azt „hazudta”, hogy a műve az ókori Athénban játszódik (pedig Londonban történt minden), a grúz rendező pedig azt állítja: itt és most. Mindkettő igaz, és egyik sem? És közben időnként Stromae *Formidable* című száma szól. Akkor mégis csak itt vagyunk a mában? Leginkább mégis az álom és a valóság között utazunk.

A grúz David Doiasvili rendezte előadásban is fontos szerepet tölt be a humor, a derű, de az csak akkor tud igazán érvényesülni, ha mellette ott van a folyton változó emberi érzelmek, viszonyok erőteljes drámája is.

A *Szentivánéji álom* szereplői egy furcsa beavatáson esnek át valahol az álom és a valóság határvidékén. Mert ahogyan az életben is gyakran

előfordul: a szerelem, a legerősebb emberi érzés olyannyira felkavar bennünket, hogy nem tudunk különbséget tenni a vágyaink diktálta álom és a valóság között. Sőt, előfordulhat, hogy az álmainkban átélt intenzív érzések valóságosabbnak tűnnek a mindennapi élet megszokott, gyakran csak szerepként megélt valóságánál.

Az előadás szereplői a valóság, az ébrenlét állapotából átkerülnek az álom különös világába, és a rendezés ezt a nyelv eszközeivel is érzékelteti. Az első felvonásban, ahol még a realitás a meghatározó, Nádasdy Ádám modernebb, a mai nézők számára érthetőbb fordítása hallható. A második, harmadik és negyedik felvonásban, vagyis a varázslatos álom során Arany János 19. században készült szövege hangzik el, amelynek sajátos archaikussága kifejezetten „álomszerű”. A negyedik felvonás második felétől, az „ébredéstől” kezdve pedig keveredik a két fordítás, mert az előadás koncepciója szerint a szereplők maguk sem tudják már: számukra hol az álom, és hol a valóság.

Bánsági Ildikó és Blaskó Péter

CSALÁDI KÉRDÉS – BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA

Márai Sándor két egyfelvonásosa

Márai Sándor elégikus és fájdalmas hangulatú műveinek meghatározó témái a polgárság, a műveltség, a kultúra hanyatlása, a pusztulás fájdalmas számbavétele és szemlélése, de ugyanígy izgatja a művészlét, az öregedés kérdése, a férfi-nő viszony bonyolult szövevénye... Akár nagy kérdéseket boncolgat, akár a hétköznapi élet zugaiba tekint be, regényeit, novelláit, színműveit átlengi a jól ismert csehovi életérzés, és mindig lappang történeteiben valami élettök is. Könyveiben nagy-szerű stílusérzéssel tudott feszültséget megteremteni.

Márai Sándor – két egyfelvonásos

Családi kérdés

Lajos – BLASKÓ PÉTER ■ Eszter – SÖPTEI ANDREA ■ Flóra – BÁNSÁGI ILDIKÓ

Befejezetlen szimfónia

Alice – NAGY-KÁLÓZY ESZTER ■ Edit – TÓTH AUGUSZTA

Díszlet: Antal Csaba // Jelmez: Kiss Beatrix // Zeneszerző, dramaturg: Verebes Ernő // Ügyelő: Lovass Ágnes // Súlygó: Kónya Gabriella // Rendezőasszisztens: Kernács Péter

Rendező: ÁRKOSI ÁRPÁD

mikor? hol?

november 28. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

A színházban – a nézők és az alkotók számára – a tét az, hogy megteremtődnek-e az irodalmi szövegekből húsvér alakok és valódi, izzó színházi helyzetek. Kísérlet ez az előadás arra is, hogy a „szalon-Márai” ismert hangulatain túl az író „drámai” arcát is felfedezzük. A két egyfelvonásos más és más távlatból tekint az életre: nagy eszmék körül forog a *Befejezetlen szimfónia* története, a kis életek kérdéseit kutatja a *Családi kérdés*.

A *Befejezetlen szimfónia* egy amerikai és egy európai nő találkozása, valamikor a második világháború után. A két nő egymással összefonódó sorsának háttérében ott áll a zseniális zeneszerző, aki a világ által várt Európa-szimfónia megkomponálását tervezi. A háború utáni években, a jövőbe vetett remény idején, a kibontakozni látszó „közös” Európa szimbóluma a megkomponálandó zenemű. De vajon megírható ez a mű? Másként fogalmazva: létrejöhet a „közös” Európa? Más történelmi helyzetben, de ma is hasonló kétségek fogalmazódnak meg bennünk ez ügyben, mint az egykor kiábrándultságának hangot adó Máraiban.

A *Családi kérdés* egy öregedő férfi és egykori szerelmének a végrendelkezése, feltehetőleg utolsó találkozása. Ez az elmagányosodó nő egy árvát fogad magához, mert vágyik szeretetet adni (és kapni), és ez a lépése vezet ahhoz, hogy sor kerül régi, elfojtott vágyaik kimondására. „Mindenkinek joga van egyszer az életében kimondani az igazat” – írja Márai, aki ebben a darabjában azt is megfogalmazza, hogy két ember közös élete a szeretet gesztusával kiteljesedve is véget érhet...

EQUUS

Martin Dysart pszichiáternek különös páciense akad, Alan. A megbomlott idegrendszerű fiatalember egy istállóban dolgozott kisegítőként, s egy éjszaka megvakította az ápolására bízott hat lovat.

A kegyetlen és értelmetlen tett magyarázatára az elkövető pszichéjének sötét mélységeiben lehet csak rálelni. Ez azonban nemcsak Alan számára kemény feladat, hanem a terápiát végző orvosa számára is, aki egyre inkább úgy érzi: a fiú zavaros és titokzatos belső világában olyan rettenetes erejű igazságokra bukkan, amelyekről talán jobb volna nem tudni. Mialatt a kezelés során kettejük kapcsolata kibomlik, rájön, hogy újra kell festenie az életről alkotott képét, és szembe kell néznie saját félelmeivel is.

A mű a Pannon Várszínház előadásában magyar környezetben szólal meg, felerősítve üzeneteit. Fiatal főhősünk médiafüggősége, családi, társadalmi példaképeket és mintákat nélkülöző magányossága, istenség-teremtő megszállottsága, majd a megvakított istenség, a ménés mindent elpusztító száguldása nagy erővel szólaltathatja meg az ismert drámát. Az asszociatív képeket, táncszínházi elemeket alkalmazó előadás az Ajka-Padragkút Táncgyüttessel és a Veszprém-Bakony Táncgyüttessel közreműködésével készült közös produkció.

TÚL ZAJOS MAGÁNY

A néző, aki a *Sörgyári capriccio*, a *Szigorúan ellenőrzött vonatok* vagy az *Őfelsége pincére voltam* szerzőjéről jószerivel csak annyit tud, hogy valaha vasutas is volt, s hogy galambtetés közben kizuhant a kórház ötödik emeleti ablakából, most megrendül. Megrendül és felujjong, mert részese lehet az irodalom ama csodájának, amelyet Hrabal oly természetes ösztönrel teremtett. Részese lehet annak a művészi erőnek, amellyel lírai emlékezést, iróniát és groteszket páratlan bőségben tár elénk, amikor nézzük a harmincöt éve hulladékpapír-bálákat készítő Hanta kisszerű életének édes-bús töredékeit...

Ivo Krobot rendező a szöveg filozófiai-művészettörténeti örvényeit s az írói humor elágazásait mélyen értő, jelentékeny rendezésében nemcsak a főszereplő, Horváth László Attila lenyűgöző színészi megoldásai, hanem Zeke Editnek a mű lényegét erősítő díszletei is erős nyomot hagynak a publikum emlékezetében. Horváth László Attilát figyelve nem pusztán Hantát, a gondolatok túl zajos magányában morfondírozó, idősödő melóst látjuk, hanem Hrabalt magát. Intellektuális eszmefuttatásokat és a triviális köznapi cseményeket keserédesen elegyítő élet elevenedik meg Krobot színpadán, hogy magával ragadja mindazokat, akik hajlandók a cseh író utánózhatatlanul gazdag világának megismerésére.

Bohumil Hrabal

Túl zajos magány

Játsszák: HORVÁTH LÁSZLÓ ATTILA, VARGA NORBERT, TÓTH KÁROLY, NYOMTATÓ ENIKŐ, FRIDRIK NOÉMI, SZABÓ MÁRTA, PREGITZER FRUZSINA, SZÉLES ZITA, KUTHY PATRÍCIA, HORVÁTH SEBESTYÉN SÁNDOR, RÁK ZOLTÁN, VICEI ZSOLT, ILLYÉS ÁKOS, PUSKÁS TIVADAR, PETNEHÁZY ATTILA, LAKATOS MÁTÉ, GULÁCSI TAMÁS

Rendező: IVO KROBOT

mikor? hol?

november 10. – 19 óra • Nagyszínház

a Nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház vendégjátéka

Peter Shaffer:

Equus

Játsszák: BLASKÓ PÉTER, SZELLE DÁVID, KISS. T. ISTVÁN, ORAVECZ EDIT, PAP LÍVIA, STAUB VIKTÓRIA, FARKAS-CSÁNYI ATTILA, PUNK PÉTER, SZENTE ÁRPÁD CSABA, KÁDÁR IGNÁC, VÁRI BERTALAN, CSÁNITZ MÁRK, KUBRICZKY JÓZSEF, LAKATOS FERENC, RUMI BENJAMIN

Rendező: VÁNDORFI LÁSZLÓ

mikor? hol?

november 22. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

a veszprémi Pannon Várszínház vendégjátéka

VENDÉGSÉG

A rendszerváltozás óta, attól a pillanattól kezdve, hogy erre egyáltalán sor kerülhetett volna, a magyar kormányok párthovatartozásra való tekintet nélküli legnagyobb adóssága a magyar társadalommal (nemzet-néppel) szemben a különböző ügynöklisták nyilvánosságra hozatala, közreadása. Ügynökök és tartótisztek, zsarolók és megzsaroltak élnek köztünk gondtalanul, megbújva, névtelenül ma is.

Ezért rendkívül aktuális az 1995-ben elhunyt Páskándi Géza, 1971-ben írt drámája, mely Dávid Ferenc unitárius püspök 1578-ban történt elveszejtéséről, a besúgás fondorlatos természetrajzáról szól.

„Nem furcsállod, hogy Blandrata és a fejedelem épp egy másik unitáriust tett mellém? Azt akarta, hogy egy hiten belül áruljuk el egymást. Hogy unitárius unitáriust, testvér testvért figyeljen.”

„Azok kényelmetlenek az emberek számára, akiktől nem azt a választ kapják, amit ők szeretnének, amit ők már a lelkükben jó előre eldöntöttek. Azok kényelmetlenek az emberek számára, akik nem adnak nyugalmat, nem nyújtanak pihenőt a lelkiismeretnek, akik mindig kérdeznek, még akkor is, amidőn mindenki minden választ mindenre már megadott. Ezek a kényelmetlen emberek. Ezek sose ölnek, ezeket mindig megölik.”

„Vendég voltál – a tudatomban. Én is vendég voltam a tiédben. És mindketten vendégek – Isten tudatában. Egyetlen vendégségünk ez.”

Dávid Ferenc mondja ezeket. A kedves néző döntse el maga, kit hogyan helyettesít be nemzettársaink ma élő határon inneni és túli csoportjaival, egyedeivel.

BLASKÓ BALÁZS

Páskándi Géza:

Vendégség

Játsszák: KELEMEN CSABA, NAGY ANDRÁS, REITER ZOLTÁN, VÁRHELYI DÉNES, NAGY ADRIENN, SISKA ROLAND, KOBOLÁK BALÁZS, KERESKES MIHÁLY

Rendező: BLASKÓ BALÁZS

mikor? hol?

november 25. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

az Egri Gárdonyi Géza Színház vendégtájkája

SZIGORÚAN ELLENŐRZÖTT VONATOK

Milos Hrma, vasúti gyakornok szereti Mását, a vasúti jegykezelőt, és Mása szereti Milost. Közben zajlik a II. világháború. Milos huszonkét éves, nem csoda hát, hogy gyakorta érzi férfinak magát. Szerencsésen el is jutnak a fotográfus nagybácsi prágai műtermébe, pont a paplan alá. Milos férfiassága csődöt mond, miközben német gépek bombázzák Prágát, még ez is. Mindennek vége, ha huszonkét évesen nem férfi a férfi. A fiú felvágja ereit, de felgyógyul. A mama ráadja rézgombokkal ékesített vasutas-kabátját, a gyakornok három hónap betegszabadság után munkára jelentkezik. Találkozik a galambszarral betérített, jámbor állomásfőnökkel, az asszonyi farokat kivételes szakértelemmel vizsgáló, sőt azokat vasúti peccsétekkel díszítő Hubicka forgalmistával, és Mása is várja majd őt, csak legyen túl ezen az első napon.

Ez lesz hát az a nap. A nap, amikor egy senki fiú, Milos Hrma-nak hívják, talpraáll, megnevezi, sőt meghaladja önmagát. Ártatlanságát elvesztve felszántja a főnök úr kanapéján a huzatot, az időzített bombát pedig pont a megfelelő pillanatban a megfelelő helyre hajtva fogadja a szigorúan ellenőrzött német vonatot. Milos Hrma, fiatal férfi, teszi, amit tenni kell. Előtte az élet. Most fog meghalni. Kerek a világ.”

BÉRCZES LÁSZLÓ

Bohumil Hrabal

Szigorúan ellenőrzött vonatok

Játsszák: FEHÉR LÁSZLÓ, HUNYADKÜRTI GYÖRGY, KELEMEN JÓZSEF, SZVETNYIK KATA, CSONKA IBOLYA, NÉMET MÓNICA, KALMÁR TAMÁS, SZVATH TAMÁS, ROZS TAMÁS

Rendező: BÉRCZES LÁSZLÓ

mikor? hol?

november 28. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

a kaposvári Csiky Gergely Színház vendégtájkája

Nagy-Kálózy Eszterrel a Cyranoban (rendező David Doiasvili, 2016)

NEM LESZEK „SENKILYEN”!

Fehér Tibor nagy elődökről és utánozhatatlan példaképekről, a halálos hivatásról, a bűvároktatásról és arról, mire jó a bukás

Fehér Tibor a Nemzeti Színház egyik legfiatalabb és a fiatalok között az egyik legsikeresebb művésze. Azt mondja, neki még a bukás is jókor jött. Szerinte minden egyes előadásba bele kell döglenni, csak akkor ér valamit ez az egész színészmesterség. Amikor leültünk beszélgetni még „csak” Farkas-Ratkó-díjas volt, mire az interjú elkészült, már Junior Prima lett.

„... azt hiszem, a legjobb kritikusom én magam vagyok. Ha nagyon jól írnak, akkor is szkeptikus vagyok, ha pedig rosszat, azt is igyekszem a helyén kezelni. Bármit írjanak rólam, nem szállok fel a mennybe, de nem zuhanok le a pokol mélyére sem. Leginkább a saját értékítéletem, az egészséges önkritikám lök engem előre..”

Kezdjük egy beugratós kérdéssel! Mit szól ehhez az idézethez? „Képzeld el a színészt a 'mély vízben', sokszor szinte fuldokolva. Egyetlen mozdulattal kirúghatná magát oda, ahol sekélyebb a meder, csak hogy ott már csak lubickolni lehet – úszni nem. Nincs veszély – de nincs tét sem. Fehér Tibor, miután kilubickolta magát, elhatározta, hogy mélyebb vizeket keres.”

– Érdekes... Nem is tudom, mit mondhatnék... Ez tényleg én lennék?!

Ide van írva: Fehér Tibor! Igaz, hogy az is: Jászai-díjas, érdemes művész...

– Majdnem beugrottam! Ezek az elismerések nem, de a mélyvíz nekem is megvolt. Mindjárt a színművészeti után meghívott ide a Nemzeti Színházba Alföldi Róbert, az akkori igazgató a *Bánk bán* címszerepére. De az is komoly feladat volt, hogy Vidnyánszky Attila, a jelenlegi igazgatóm az elmúlt évadban két olyan főszerepet is adott, mint a Cyrano és a Csongor... A sekély víz, meg a lubickolás gyanús lehetett volna. Tudtam, persze, hogy előttem is volt már egy Fehér Tibor nevű színész, sőt egy író is, akinek az egyik regényét, ha jól emlékszem, *Az ezüst kardú vitézt* olvastam is...

És a színész Fehér Tiborhoz mit szólt?

– Valamikor utánanéztam már Fehér Tibor Jászai-díjas, érdemes művész történetének is. Úgy tudom, a Miskolci Nemzeti Színház tagja volt, ott lett ünnepelt színész. De én még meg sem születtem, amikor ő már meghalt. Emlékszem, egyszer szólt ide valaki, hogy esetleg a színházi adattárban gondot okozhat a névazonosság, de az akkori igazga-

tóm, Alföldi Robi azt mondta, nincs jelentősége, nem fognak bennünket összekeverni. Már csak a különbség miatt sem. Így maradtam Fehér Tibor. Remélem, méltó leszek a névhez.

Jól felelt! Bár azt mindenképpen érdemes megjegyezni, hogy az író Fehér Tibor teljes neve Szacsavay-Fehér Tibor volt, a fia pedig Szacsavay László, a Nemzet Színésze. De nem is az emlékeztetőt akartam próbára tenni, csak arra szerettem volna felhívni a figyelmét az egykor ünnepelt színész példájával, hogy milyen gyorsan felejtünk, milyen mulandó mindaz, amit egy színész létrehoz...

– Ó, hát mi nem az? Minden mulandó. A színész munkája meg különösen az. Mindig újra, előről kell kezdeni mindent. Nem csak a fiataloknak, nem csak a pályakezdőknek, minden színésznek. Itt vannak például az idősebb kollégáink, akik tényleg sok mindent letettek az asztalra, már tényleg bizonyítottak, de nekik is mindig mindent újra kell építeniük. Ráadásul lehetsz bármilyen tehetséges, eltiporhatnak, megalázhatnak... Minden egyes előadásba bele kell döglenni, csak akkor ér valamit ez az egész színészmesterség. Mindent meg kell tenni, akár sikerül, akár nem. Azt szoktam mondani, ha nem szívvel csinálom, akkor jobb, ha elmegyek Egyiptomba bűvároktatónak...

Érdeklí a bűvárkodás?!

– Persze! Minden érdekel, de ezt most „csak úgy” mondtam. Egyébként egyszer tényleg voltam Egyiptomban, és ott beszélgettem egy bűvároktatóval, és kicsit irigyeltem is: nekem is ezt kellene csinálnom! De ismerem magam: hamar megünnám, és elindulnék megkeresni a

színházat. Ha valahol találnék legalább egy kis színpadot, megörülnék, csak hogy ott állhassak rajta. Azt se bánám, ha meg sem szólalhatnék, csak állnék némán, mint egy lakáj, kezemben a tálcán egy pohár vízzel.

És ha bonviván lehetne? Ha valami zenés, táncos szereppel megkínálnák?

– Inkább prózai szerepet kérnék. Nem mintha valami komoly gondolkodó vagy bölcs filozófus lennék, de nálam a próza van az első helyen, úgy érzem, az a mélyebb, az a fajsúlyosabb. Persze szüksége van az embernek az önfeledt szórakozásra, a könnyed kikapcsolódásra is. Hagyjuk a hétköznapi gondokat, a munkahelyi problémákat! Hadd szórakozzunk egy kicsit! Hadd lüktessen a muzsika! Kell ez is, de engem nem vonz különösebben. Bár talán a *Mágnás Miskát* meg tudnám csinálni, de a musical, azt hiszem, távol van tőlem...

És az *Örült Nők Ketrece* az Átriumban?

– Az más! Nekem a régi kollégák személye garancia volt arra, hogy ez nem valami tinglitangli szórakoztatás lesz. Egy pillanatig sem gondolkodtam azon, hogy igent mondjak a meghívásra, és szerencsére az igazgatóm elengedett erre a munkára. Már az olvasópróbán érezhető volt, hogy itt nem az a lényeg, milyen magasra dobálja a lábát a férfiakból álló női kar. Nem elsősorban a másságról van szó, sőt itt mintha már eltűnne a nemiség. Leginkább azon van a hangsúly, ami egyre jobban hiányzik a mai világból: a szeretet, a nyitottság, az egymásra figyelés...

Nem zavarta a női szerep?

– Hogy zavart volna?! A legjobb feladat, amikor a színész megkeresheti magában a benne rejtőzködő másik lényt. A férfi a nőt, a nő a fér-

Fehér Tibor

1988-ban született Mátészalkán. Nagyecsedén nőtt fel, Mátészalkán kezdte a középiskolát, és a nagykállói drámatagozatos gimnáziumban érettségizett. A Színház- és Filmművészeti Egyetemen Gálffi László osztályába járt.

Végzés óta a Nemzeti Színház tagja. Játszott többek között a *Bánk Bán junior*, a *Berzsián és Dideki*, a *Jó estét nyár*, jó

estét szerelem, a *Hazafit nekünk!*, a *Sirály*, az *Operett* és az *Ingenyélők* című előadásokban.

Az idei évadban a *Szeszélyes nyár*, a *Boldogságlabirintus*, az *Isten ostora* és a *Szentivánéji álom* produkciókban játszik a *Csongor és Tünde*, illetve a *Cyrano de Bergerac* főszerepe mellett. Új szerepben a *Részegekben* lép majd színpadra.

Látható volt a *Csak színház és más semmi* című tévésorozatban, és szinkronszínészként is dolgozik.

A 2015/16-os évad végén megkapta a társulat titkos szavazatai alapján a Sinkovits Imre-díjat és a Nemzeti Színház patinás elismerését, a Farkas-Ratkó gyűrűt. 2016 őszén egy szakmai zsűri döntése nyomán pedig a Junior Prima díjat vehette át.

fit. Más esetben a szépség mögött a csúfságot, a jóság mögött a rosszasságot, vagy a jó mélyre leszorított, eltitkolt gonoszasságot. Amikor a Nemzetiben játszott Shakespeare-vígjátékban, az *Abogy tetszikben* is felcserélődtek a szerepek – fiúk játszottak lányokat, lányok fiúkat –, akkor a rendező, Purcárete az mondta, a színház az a hely, ahol mindent és annak fordítottját is meg lehet mutatni. Izgalmas felfedezés ez. Tulajdonképpen saját magamat, a jellememet is jobban megismerem, ha sikerül megtalálnom a különböző tulajdonságokat. Néha magam is rácsodálkozom: tényleg ilyen is vagyok?!

Számított erre a véget nem érő küzdelemre, és az állandó önmarcangolásra, amikor pályát választott?

– Ilyeneken én soha nem gondolkodtam. Csak annyit éreztem, ott kell állnom a színpadon, és adni kell az embereknek – érzelmeket, gondolatokat, impulzusokat... Kicsi koromban is szerettem középpontban lenni, és megnevetetni vagy megrikatni az embereket. Mindegy, hogy mi, csak történjen velük valami! De a mai napig így vagyok ezzel. Az is megtörtént már, hogy a villamoson megláttam egy szomorú arcú nénit, és ráköszöntem: „Csókolom, tessék már mosolyogni egy kicsit! Így sokkal szebb!” Aztán rám nézett, és elnevette magát. Én meg örültem, mert sikerült valakinek húsz másodpercnyi boldogságot okoznom. Így van ez a színházban is. Amikor látjuk az arcokon, hogy itt most történt valami, akkor azt mondhatjuk: jól van, csináljuk tovább, hajtjuk ki a lelkünket, mert megéri.

Megéri?

– Persze. A *Cyrano*-bemutató után kaptam egy háromoldalas, kézzel írott levelet. Egy elvált asszony leírta nekem az élettörténetét, és megköszönte, hogy ezzel az előadással visszaadtuk neki a reményt. Ilyenkéért érdemes ezt csinálni. A többi nem számít!

A kritika sem foglalkoztatja?

– Elolvasom a kritikát, és ha egyetértek vele, ha elfogadom a szerző véleményét, akkor igyekszem hasznosítani a megjegyzéseit. Nem megfelelni akarok, de valamiféle egészséges szelekció után igyekszem kicsit korrigálni, finomítani a figurát. De azt hiszem, a legjobb kritikussom én magam vagyok. Ha nagyon jól írnak, akkor is szkeptikus vagyok, ha pedig rosszat, azt is igyekszem a helyén kezelni. Bármit írnak rólam,

nem szállok fel a mennybe, de nem zuhanok le a pokol mélyére sem. Leginkább a saját értékítéletem, az egészséges önkritikám lök engem előre. Szerencsére a bukásból is lehet tanulni.

Arról már többször nyilatkozott, hogy a *Jó estét nyár, jó estét szerelem...* nagy bukás volt. De miből érezte, hogy ez nem sikerült?

– Nem hülye az ember! A színész pontosan érzi, ha valami nem sikerül.

Pedig a közönség tapsol...

– A közönség udvariasan tapsol, de van különbség taps és taps között. Ráadásul a színházban az előadás során is jönnek-mennek a gondolatok, érzések a színpad és a nézőtér között. Jelentése lehet a csendnek, a mocorgásnak vagy egy sóhajtásnak is. A színész és a néző olyan szimbiózisban él, hogy pontosan értik egymást.

Megviselte a bukás?

– Nagyon. De aztán rájöttem, jókor jött. Kellett nekem az a pofon. Az is csak hasznomra vált. Pedig nagyon készültem arra a szerepre.

Előkészül egy-egy szerepre?

– Régebben előfordult. Hatszázszor elolvastam előre a darabot, minden mondatot értelmeztem, minden szót megrágtam. Kigondoltam magamnak egy lehetséges világot, aztán jött a rendező, aki egészen mást gondolt az egésze. Én meg ott álltam, és nem tudtam elhelyezni magam abban a másik világban, amelyben létezni kellett volna az előadás során. A nagy felkészüléssel tulajdonképpen megnehezítettem a saját dolgom. Nyitottnak kell lenni, figyelni, kíváncsiskodni, alkalmazkodni – néha olyan a színész, mint egy kaméleon.

Bánk bán, debütálás a Nemzetiben (Bánk bán junior, rendező Alföldi Róbert, 2009) | fotó: Gordon Eszter

Elfogad minden rendezői utasítást?

– Dehogy. Ha kell, vitatkozom. Minden rendezőnek megmondom a véleményem.

Akár az igazgatónak is?

– Persze. Azt gondolom, máshogy nem lehet tisztességgel együttműködni. A színésznek és a rendezőnek is őszintének kell lennie. Tisztelem annyira az igazgatómat, hogy elmondom a véleményem. Ha csak azért csinálnék meg valamit a színpadon, mert azt kérte a rendező, akkor a néző látná a hamisságot. Persze az is lehet, hogy valamit nagyon félreértettem, és ha elkezdtünk vitatkozni, jó esély van arra, hogy megértem a rendező szándékát. Ettől kezdve már a sajátomként tudom képviselni az ő álláspontját is. Azt hiszem, így működik jól egy próbafolyamat.

Arról még nem beszéltünk, hogy mi indította el ezen a pályán. Már csak azért sem kérdeztem, mert sokszor elmesélte, hogy a Budapesti Operettszínházban az *Elisabeth*-előadáson fogalmazta meg: színész lesz. De miért éppen musicalt nézett?

– Mert arra volt jegyünk. A vidéki gimnáziumi osztály a hagyományos osztálykirándulás keretében megtekintett a fővárosban egy népszerű előadást. Ennyi.

Melyik szerep csábította: a Halál vagy a Császár, esetleg valamelyik gróf?

– Egyik sem. Nem a szerep érdekelt, és nem is az előadás, hanem a színpad. Azt éreztem, ott a helyem, fel kell mennem a színpadra, hogy adni tudjak. Már gyermekkoromban, Nagyecsedben is sokat szerepeltem. Édesanyám óvónő, és neki köszönhetem, hogy elkezdtem verseket mondani. Később színjátszókörös voltam, érdekelt a színház, de focizni is szerettem. Végül ezen a bizonyos *Elisabeth*-előadáson döntöttem el, hogy színész leszek.

Azt írja az önéletrajzában a színház honlapján, hogy a nagykállói Korányi Frigyes Gimnázium dráma tagozatos osztályából, ahol korábban tanult „egyes út vezetett a Színház- és Filmművészeti Egyetemre”. Minden simán ment? Azért ez gyanús nekem.

– Mert?

Mert ha onnan egyes út vezetne a színművészetire, akkor ott most minden hallgató egykori nagykállói diák lenne...

– Az egyes utat én azért írtam az önéletrajzomban, mert miután már elhatároztam, hogy színész leszek, természetes volt, hogy a színművészetire jelentkeztem. Ha nem vettek volna fel elsőre, akkor jelentkeztem volna másodszor, harmadszor és negyedszer is...

Miután megszületett az elhatározás, hogy színész lesz, jobban odafigyelt a nagy elődökre?

– Céltudatosan soha nem figyeltem egyetlen színészt sem. Mindig is szerettem, élveztem a jó filmeket is, de nem elemeztem külön-külön a szereplőket – az egész hatott rám.

Schol egy példakép?

– Most fel tudnék sorolni legalább negyven színészt vagy akár ötvenet is, akikről azt mondanám – ha egyáltalán képes lennék megfogalmazni a csodálatomat –, hogy Úr Isten: micsoda művészek! De ez nem azt jelenti, hogy bármelyikük is a példaképem lenne. Nekem a példakép azt jelentené, hogy olyanná akarok válni, mint amilyen ő. Csakhogy én nem akarok „senkilyen” lenni! Tisztelem mások munkáját, elámulok, ha valakinek a nagyszerűségét, a zsenialitását látom, megcsodálok minden jó megoldást, viszont semmiképpen sem szeretnék másokat utánozni. Persze azt megtanulhatom tőlük, hogy milyen az alkotói munka légyege, vagy hogyan kell hozzáállni egy-egy feladathoz. Hogy példát is mondjak: felnézek László Zsoltra, Stohl Andrásra, de őket sem mondanám példaképemnek, mert nem akarok és nem is tudnék

Szesélyes nyár (rendező Galambos Péter, 2015)

olyan lenni, mint ők. Csak nagyon tetszik, ahogyan működnek, tiszteltem őket azért, ahogy dolgoznak, ahogy beleadnak apait-anyait, magukat nem kímélve...

Mondanék még néhány nevet: Bitskey Tibor, Helyey László, Szervét Tibor, Cserhalmi György, Huszti Péter... Mi a közös bennük?

– Cýranók?

– Az ő példájuk, az emlékezetes alakítások után nem riadt meg, amikor az előző évadban megkapta Cýrano szerepét?

– Miért kellett volna megriadnom?! Minden *Cýrano*-előadást ugyan nem láthattam, de például a Huszti Péter-félet igen. Igaz, csak felvételtől, de így is nagyon tetszett. Viszont ez egyáltalán nem befolyásolt engem. Mi teljesen mást csináltunk. Másféleképpen közelített a történethez a rendező, David Doiasvili, és nyilván én is más vagyok.

Ha megkap egy szerepet, nem néz utána, hogy mások hogyan csinálták?

– Ha valahol rábukkanok egy-egy nevezetes előadás felvételére, akkor azt megnézem, de nem azért, hogy ellessem, mások hogy csinálták! Sőt, ha már tudom, hogy ugyanazt a darabot mi is fogjuk játszani, és nekem is lesz benne szerepem, akkor inkább már nem nézem meg a korábbi feldolgozásokat. Nem szeretném, ha megtetszene akár csak egy gesztus is, és adott esetben én is azt használnám. Nem akarok másoktól semmit sem lopni, mert az hamisság lenne.

De ugye a „karakteres” még nem lopás?

– Persze a színész figyeljen akár az utcán is vagy a villamoson. Ha lát egy jó mozdulatot, egy jellegzetes pózt, azt jegyezze meg, helyezze el a saját eszköztárban, és az – amikor éppen szükség lesz rá – előjön majd magától is. Lehet azt mondani, hogy ezeket is másoktól lesi el a színész, de ez nem lopás. Viszont ha egy kollégától látott, sikeres rendezésekben jól működő, kész megoldásokat próbálnánk újra felhasználni, az már lopás lenne. Ráadásul azok a mozdulatok, gesztusok, hangsúlyok – bármilyen jók is voltak eredetileg – csak abban a korábbi előadásban voltak érvényesek. Már csak azért sem szeretnék senkit sem utánózni, mert az modorosnak hatna, ha egy mai előadásban úgy játszanék, mint azok a színészhíriások, akiket mondjuk ötven évvel ezelőtt ünnepelt a közönség. Viszont azt megtanulhatjuk az igazán nagy elődöktől, hogy mit jelent színésznek lenni.

Csongor szerepében, Tünde Ács Eszter (Csongor és Tünde, rendező Vidnyánszky Attila, 2016)

A színészlethez hozzátartozik a közéletiség is. Megerősít ebben az előző évad végén kapott két elismerése, a Sinkovits-díj és a Farkas–Ratkó-díj. Mindkét nemzeti elismerést tehetséges fiatalok kapják a társulat titkos szavazása alapján, de az odaítélés feltételei között szerepel a közért való munkálkodás is.

– Nézze, minden színész a közért dolgozik. Itt van egy társulat, amelynek tagjaként létezzük, és ha van egy feladat, akkor azt megcsináljuk. Ha felolvasni kell egy rendezvényen, akkor felolvasunk, ha népszerűsíteni kell egy színházi vetélkedőt, akkor azt csináljuk. Jut eszembe például a Nemzeti Színház ifjúsági programja, az Ádámok és Évák ünnepe. A szervező, Rubold Ödön engem is felkért a mentorálásra, így a Lónyay utcai gimibe jártam rendezni egy kicsit. Nagyon élveztem, hogy átadhatom a gondolataimat, és hogy azok mások által megvalósulnak...

A nagy közéletet, a napi politikát mennyire figyeli?

– Nem lehet nem figyelni. Nem lehet kikerülni. De én nem akarok most politizálni... Foglalkoztat, persze, hogy foglalkoztat, mi történik velünk?! Merre tartunk? Miért szomorúak az emberek? Miért mindig problémát látunk, miért nem a feladatot? Miért mindig félig üres a pohár, miért nem félig tele? De én csak annyit tudok tenni, hogy a legjobb tudásom szerint teszem a dolgom. Mivel színész vagyok, a színház a hivatásom gyakorlásának helye, én ezen a fórumon próbálok értéket közvetíteni, gondolatokat átadni. Az a színház nagy feladata, hogy gondolkodtasson.

FILIP GABRIELLA

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

„AZ ÖNKIFEJEZÉS VOLT A LÁZADÁSUNK”

A színész önmagam meghosszabbítása, hiszen ha kapcsolatot akarok teremteni egy másik személlyel a színházon keresztül, csak egy alteregón keresztül tehetem meg – mondja az Odin Teatret alapítója és rendezője, Eugenio Barba.

A legendás alkotó és társulata tavaly a MITEM-en vendégszerepelt, idén ősszel pedig legújabb előadásukat mutatták be öt alkalommal a Nemzeti Színházban.

Eugenio Barba a Fa próbáján...

Eugenio Barba háborúról, migrációról, a kapcsolatteremtés szenvedélyéről, a függetlenség megőrzéséről és színháza titkos népéről

– 1985-től többször vendégszerepelt az Odin Teatret a budapesti Szkénében. Milyen emlékeket őriz a budapesti látogatásairól?

– Nagyszerű élményekkel tértünk haza, és jöttünk újra és újra. Ám a magyar kapcsolat még ennél is jóval korábban kezdődött! Én már Jerzy Grotowski mellett dolgoztam, amikor Hont Ferenc (*akkoriban a Színháztudományi Intézet igazgatója – a szerk.*) 1962-ben feldereste őt, és felajánlotta neki, hogy könyvet ír a színházáról. Grotowski végül engem kért fel a könyv megírására, ami Hont segítségével hamarosan meg is jelent magyarul. Húsz évvel később egy bécsi vendégjátékunk során ismertem meg Regős Jánost, aki meghívott minket a Szkénébe (*Regős 1968-2008 között volt a Szkéné igazgatója – szerk.*). A szocializmus utolsó éveiben az alternatív színházi csoportok mintegy szellemi táplálékul szolgáltak egy haladó közönség számára, amely a diktatúra elnyomásában nőtt fel. Azt látom, hogy mostanra szertefoszlottak a rendszerváltás körüli illúziók.

Hogyan került kapcsolatba a Nemzeti Színházzal? Miben érez szellemi rokonságot a jelenlegi társulattal?

– Nem egy intézménnyel alakult ki kapcsolat, hanem Vidnyánszky Attilával, Rideg Zsófia és Szász Zsolt dramaturggal, akik régóta követik az Odin munkásságát. Attila a tavalyi MITEM-en elmesélte nekem, hogy milyen ösztönzést jelentettek a színházi munkájára még Beregszászon az Odin előadásai, filmjei. Nem esztétikai vagy ideológiai rokonságról van szó, sokkal inkább valamiféle érzelmi közösségről, ami nehezen szavakba önthető.

Bár végül nem valósult meg, de izgalmas tervként indult a *János vitéz* bemutatása Holstebróban, az Odin otthonában. Miért gondolták, hogy Petőfi Sándor verses költeménye érdekelheti a dán gyerekeket – még ha kétnyelvű változatot terveztek is a Nemzeti előadásából?

– Julia Varley-t, aki az Odin egyik alapítója, színésznője és közeli munkatársam, nagyon megragadta az előadás fantáziavilága, vizualitása. Tíz éve, a társulat 40. évfordulója alkalmából egy brazil gyerekelőadást ajándékoztunk a holstebrói gyerekeknek. Idén, az 50. évfordulóra terveztük a *János vitéz*t, és minden iskolát szerettünk volna meghívni rá. Még nem tettünk le róla, keressük a lehetőséget az utazási és a tartózkodási költségek előteremtésére. A Magyar Írószövetséggel együttműködésben pedig tervezzük a dán nyelvű fordítás kiadását.

A Nemzetiben nemrég bemutatott *The Tree (Afa)* a szíriai, libériai és a jugoszláv etnikai tisztogatások témáját járja körül. Hogyan választ témát, és hogyan dolgozza át azt színházzá?

– Szinte minden előadásunk konfliktushelyzetekről, javarészt háborús konfliktusokról szól. Az európai béke szoros összefüggésben van olyan válsághelyzetekkel, mint a koreai és a vietnámi háború vagy a dél-amerikai diktatúrák működése, amelyek nagy hatással voltak a nyugati társadalmakra. A 70-es évektől gyakran vendégszerepeltünk ezekben az országokban. A történelem mellett az individuum mikrotörténeteire reflektálunk különböző nézőpontokból. Legutóbbi produkciónk, *Afa* globális kitekintésben, a mesék, a metaforák nyelvén szól korunk háborús klímájáról, az ellentmondásokról, félelmekről, reményekről.

... és jelenet az előadásból | fotók: Rina Skeel

Ön távoli kultúrák között mozog, előadásaival az azok közötti párbeszéd lehetőségét kutatja. Mit gondolt erről annak fényében, hogy ma egymástól eltérő kultúrák kataklizma-szerű összeütközését éljük meg?

– Nemcsak a kultúrák ütköznek egymással, hanem bizonyos egyének, akik háborús retorikát, harcias magatartásformát képviselnek. Az iszlám kultúrát és vallást békés, ártalmatlan emberek százmilliói alkotják. Megtévesztő kommunikáció a média és a politika részéről úgy feltüntetni, mintha az iszlám harcban állna a kereszténységgel. Megkerülhetetlen tény, hogy menekültek milliói várnak Európa határára beocsátásra, amire nem lehet az a válasz, hogy falakat, kerítéseket húzunk fel, hogy megvédjük magunkat, a világ többi része pedig nem érdekel minket. Európa 1840 és 1910 között 60 millió migránst küldött a világba. Én magam is migráns vagyok. A szabad mozgás az egyik alapvető jog, amiért harcoltunk. Hatalmas probléma a háborúk sújtotta területekről érkező emberek befogadása, akik traumáikat is hozzák magukkal. Nehézségekbe ütközik az integrálásuk a társadalomba. Ezek valós problémák, amelyek megoldásra várnak. A művészet a maga interkulturális lényegénél fogva befogadó közeg, könnyű együtt dolgozni különböző kultúrákból érkező emberekkel. A párbeszédnek keresztül a konfliktusok is feloldhatók.

Örökké felmerülő kérdés, hogy egy előadás mennyire aktuális, mennyire szól a mához. Ön szerint mitől aktuális egy színház?

– A színháznak több funkciója is van, a pusztán szórakoztatás éppúgy beletartozik, mint a reflexió bizonyos társadalmi problémákra. A mi

társulatunk felmutatja, újrafogalmazza a társadalmi problémákat anélkül, hogy banalizálná őket. Az aktualitásnak számomra a személyesség az alapja, lényegében mindig arra keresem a választ, hogyan tudjuk mi magunkat újraformálni.

Az ön számára mit jelent az, hogy a színház eredendően politizál? Az Odin hogyan teszi ezt?

– Az Odinnal kialakíthattam egy mikrotársadalmat, amit egy bizonyos életforma, értékrend jellemez. Megengedhetjük magunknak a szabadságot, hogy akár egy-két évig is készítsünk egy előadást, ami tökéletes ellentéte a színházi produkciók létrejöttét világszerte jellemző üzemszerűségnek, az egy-két hónapos próbaidőszakoknak. Nálunk az emberi kapcsolatok feltárására, elmélyítésére helyeződik a hangsúly, az intimitás megtalálására, a színészek és a nézők közötti interakcióra függetlenül attól, hogy nyolcvan vagy éppen ötszáz nézőnek készítünk előadásokat. Ha úgy tetszik, az én megszállottságom a kapcsolatteremtés olyan személyek között is, akik nem ismerik egymást. A személyes megszólítás, a közös gondolatébresztés a mi úgynevezett politikánk.

Ötven évvel ezelőtt politikai, lázadó tetteknek számított, amikor egy dániai kisvárosban telepedett meg az Odin. Mi ellen lázadtak? Mára mi maradt a lázadásból?

– Bár három évet töltöttem Lengyelországban, Grotowski színházában, igazából nem volt semmiféle színházi képzettségem, amikor

„Néha úgy látom őket, színészt és nézőt, amint szinte lábujjhegyen, kölcsönös támaszként segítik egymást. Érzem, ahogy színészeim egy szinte test-test elleni jelenlét kellős közepébe repítenek, ahol két idegen test – színész és közönség – rövid ideig egy titkos és akaratlan ölelésben egyesül.”

Részlet Eugenio Barba
Úszó sziget című írásából
(Nemzeti Magazin, 2014/2015 9. szám)

visszatértem Norvégiába. Huszonhét évesen ott álltam munka, kapcsolatok nélkül. Egyetlen dolog foglalkoztatott, hogy bebizonyítsam magamnak, képes vagyok színházat csinálni. Az Odin Teatret története valójában egy rendező története, akit a „kizárás élménye” hozott össze a színművészeti főiskoláról eltanácsolt fiatalokkal. Önképzéssel, szorgalommal, tudásvágygal és mérhetetlen hittel vágtunk bele egy teljesen új, alternatív színházi forma és létezés kialakításába. Az önki-fejezés volt a lázadásunk, és ma is az.

A Nemzeti Színház könyvsorozatában megjelent írása az 1960-as évekbe kalauzol bennünket, amikor Grotowski színházába ment Lengyelországba. Grotowski legjelentősebb előadásait csak kevesen látták, radikalizmusa odáig terjedt, hogy végül felhagyott a hagyományos színházi tevékenységgel, nem készített előadásokat, csak tanított. Elméleti munkássága megkerülhetetlen. A 20. század második felének egyik legjelentősebb színházi újtója, kísérletezője volt. Mit tanult tőle?

– Grotowski tökéletesen ismeretlen volt, amikor találkoztam vele. Egy kis vidéki városban, a hatvanezer lakosú Opoléba vonult el. Sok problémája volt a helyi hatóságokkal, mert nem tisztelte a szabályokat. Egy árva nézője sem volt. Én csak ültem és néztem, hogy miként lehet a színház egy individuum harcának az eszköze, aki nem hajlik meg a törvények, a normák előtt. Igazán ez a legfontosabb, amit tanultam tőle.

Mit jelent a társulat, a rendező, a színész az Odinban, abban a rendszerben, amit ön kialakított?

– A színész önmagam meghosszabbítása, hiszen ha kapcsolatot akarok teremteni egy másik személlyel a színházon keresztül, csak egy

Hamu és gyémánt ország

„A *Hamu és gyémánt ország* egy töredékét meséli el a színház és egy szerelem felszín alatti történetének. Azzal a szándékkal írtam, hogy tanúságot tegyek a színháznak azokról a sorsdöntő éveiről a 20. század második felében, amikor Jerzy Grotowski, Ludwig Flaszen, Jerzy Grotowski és a körülöttük lévő kis színészcsoporthoz volt az inkubátora, megalapozója és kioldozója a színházi lázadásnak. A környezet a szocialista Lengyelország, történelmének egy olyan szakaszában, melyre egyszerre volt jellemző a rendőrállam sivársága és a szellemi és művészeti élet felfokozott szenvedélyessége; az üvöltés felszabadító élménye és ugyanakkor a szabadság lehetséges formáinak fáradhatatlan keresése.” Eugenio Barba

Eugenio Barba: Hamu és gyémánt ország (Tanulmányaim Lengyelországban. / 26 levél Jerzy Grotowskitól Eugenio Barbának)

Nemzeti Színház Kiskönyvtára, 1. kötet | Fordította: Regös János, Pályi András | Szerkesztő: Pálfi Ágnes, Szász Zsolt | A megjelenés éve: 2015

Eugenio Barba 1936-ban az dél-olaszországi Brindisiben született, és az olasz csizma sarkában lévő Gallipoliban nevelkedett. Tizenhét évesen gyalog és autóstoppal bejárta Európát. 1954-ben Norvégiába ment (szerelmi okokból), apja nyomdokait követve tengerészként is dolgozott. Francia és norvég irodalomból, valamint vallástörténetből szerzett diplomát az Oslói Egyetemen. Andrzej Wajda filmje, a *Hamu és gyémánt* miatt Lengyelországba ment tanulni. Véletlenek folytán került kapcsolatba az akkor teljesen marginális Jerzy Grotowskival, és az opolei 13 Széksor Színházával, ahol három évet töltött. Grotowskinak egy életen át elkötelezett híve lett. Első könyvét is róla írta, amely 1965-ben olasz mellett magyar nyelven jelent meg *Kísérletek színháza* címmel.

Egy indiai utazást követően, melynek során megismerkedett a nyugati világ számára akkoriban ismeretlen színházi formával, a kathakalival, 1964-ben amatőr színészekkel létrehozta a germán hadistenről, Odinról elnevezett színházi csoportot Oslóban. A társulat 1966 óta a dániai Holstebróban működik.

Azóta közel nyolcvan előadás készült az Odinban a kultúrak sokszínű párbeszéde, a különböző társadalmi rétegek közötti híd megteremtése jegyében. Az antropológiai színház fogalma is Barba munkásságához fűződik, amelynek világméretű hálózata az ISTA, a Színházi Antropológia Nemzetközi Iskolája.

Barba és Grotowski 1971-ben

alteregón keresztül tehetem meg. Ezért lényeges, hogy olyan színészekkel dolgozzam, akik maguk is szenvedélyesen motiváltak a kapcsolatteremtésben, viszont másként gondolkodnak, mint én. A különbözőségeink találkozása teremti meg az intenzív, akár inkohere pillanatokat. Ezek összességéből születik meg az, amit a néző lát, ami immár sem a rendezőhöz, sem a színészhez nem tartozik, hanem a néző látásmódjára, élményeire, emlékeire rezonál.

Hogyan működnek abban a közösségben, amely annak idején befogadta önöket?

– Holstebro ma egy 35 ezer lakosú kisváros. Formálói is vagyunk annak a környezetnek, ahol élünk és alkotómunkát végzünk. A színészek nemcsak előadásokat hoznak létre, hanem amellet, hogy folyamatosan képzik magukat, a város legkülönbözőbb kulturális rendezvényeiből is kiveszik a részüket. Kezdeményezések, kapcsolatfelvételek katalizátorai, fesztiválokat szerveznek, filmklubokat tartanak, mindegyikük saját csapattal is dolgozik, öregek otthonában, iskolákban lépnek fel. Ebből is látszik: a kapcsolatteremtés az Odin legfőbb társadalmi szerepvállalása.

Valószínűleg példa nélküli, hogy egy alternatív, egyedi utakat járó társulat 50 évig fennáll. Mi a titok? Hogyan tudták a kreativitásukat megőrizni, a válságokat átvészelni?

– Ennek különböző összetevői vannak. Az egyik az, hogy a megélhetéshez elegendő fizetést biztosítottam munkatársaimnak, hogy maximálisan a munkájukra koncentrálhassanak. A másik ok az a furcsa elképzelésem, hogy egész életemben ugyanazokkal a színészekkel akartam dolgozni. Ilyesmi nem létezik a színházi világban. A színészeket a mestereimnek tekintem, hiszen a testüket, a lelküket adják

oda nekem a közös munkában. A rutin veszélyétől pedig a többszöri „földrengések” mentettek meg minket. Válságokon keresztül sikerült fenntartani a társulat dinamikáját, fejlődését. Amikor a dániai Holstebróba, egy vallásos vidéki közösségbe kerültünk, eleinte idegenkedve néztek ránk, majd mellénk álltak, mert látták, milyen keményen dolgozunk. Holstebro politikusai, polgármesterei pedig mindig támogattak minket. És nem feledkezhetem meg az „Odin titkos népéről” sem, mindazokról, akik részt vettek valamelyik előadásunkon, rendezvényünkön, olvasták a könyveinket, továbbvittek „belőlünk” valamit. Lényegében ez a titkos nép segített az autonómiánk megőrzésében anélkül, hogy a különféle piaci és művészi irányzatokkal, divattal kellett volna törődnünk.

Lesz folytatása az Odinnak az alapítók nélkül is? Törekedett rá, hogy tanítványai, követői legyenek?

– Valaha négy színésszel alapítottam az Odint, közülük ketten kiváltak, egy színész meghalt, Julia Valey az egyetlen élő alapítótag. Jelenleg harmincan dolgoznak a társulatban. Mindig nagy elutasítás volt bennem, ha a színházi örökségről volt szó, mert láttam, mi lett a sorsa Sztanyiszlavszkij, Mejerhold vagy Brecht művészi örökségének. Nem akartam, hogy legyenek utódok, örökösök. Éppen ezért megfogalmaztunk egy testamentum-félt, aminek értelmében, ha az utolsó idős színészünk is meghal, az Odin névnek is el kell tűnnie. Minden helyiségünket a fiatalok veszik majd birtokba. Saját nevükben, saját elképzeléseikkel.

SZENTGYÖRGYI RITA

| Eugenio Barba portréját készítette: Eöri Szabó Zsolt

NEMZETI SZÍNHÁZ

4. MŰSOR

1956. október 13-tól november 6-ig

Napok	Házy-díja	Rio- edések száma	Nemzeti Színház Az előadások 7 óráig kezdődnek	Házy- díj elő- adás száma	Rendezés Felügyelet	Bérlés	Kis- adatok száma	Katona József Színház Az előadások 7 óráig kezdődnek	Házy- díj elő- adás száma	Rendezés Felügyelet
Szombat	13	39	Dózsa György	45	Gellért E. Makai P.		43	Főbelövendők klubja	49	Marton E. Sprock Gy.
Vasárnap	14						44	Tartuffe Kezdetek du. 2 1/2 óráig	189 406	Major T. Rátai D.
		40	Ármány és szerelem	227 327	Gellért E. Demján L.		45	Ezer év	50	Major T. Vadász I.
Hétfő	15	41	Mirandolina	39	Major T. Sprock Gy.		46	Ezer év	51	Major T. Salvler J.
Kedd	16	42	III. Richárd Kezdetek 6 1/2 óráig	77 188	Nádasdy K. Makai P.		47	Pygmalion	300	Gellért E. Rátai D.
Szerda	17	43	Mirandolina	40	Major T. Salvler J.		48	Sipsirica	26	Gellért E. Vadász I.
Csütörtök	18	44	Az ember tragédiája Kezdetek 6 1/2 óráig	56 772	Gellért E. Major T. Nádasdy K. Demján L.		49	Pygmalion	301	Gellért E. Sprock Gy.
Péntek	19	45	Mirandolina	41	Major T. Makai P.		50	Sipsirica	27	Gellért E. Salvler J.
Szombat	20	46	Ármány és szerelem	228 328	Gellért E. Rátai D.		51	Galilei Bemutató előadás	1	Gellért E. Vadász I.
Vasárnap	21									
		47	Ármány és szerelem	229 329	Gellért E. Demján L.		52	Galilei	2	Gellért E. Vadász I.
Hétfő	22	48	Dózsa György	46	Gellért E. Makai P.		53	Főbelövendők klubja	50	Marton E. Rátai D.
Kedd	23	49	Ármány és szerelem	230 330	Gellért E. Sprock Gy.	Abonyi 3	54	Galilei	3	Gellért E. Vadász I.
Szerda	24	50	Othello Kezdetek 6 1/2 óráig	116 233	Nádasdy K. Salvler J.		55	Pygmalion	302	Gellért E. Rátai D.
Csütörtök	25	51	Mirandolina	42	Major T. Demján L.		56	Főbelövendők klubja	51	Marton E. Salvler J.
Péntek	26	52	Varró Gáspár igazsága Bemutató előadás	1	Major T. Sprock Gy.	Croton 2	57	Galilei	4	Gellért E. Vadász I.
Szombat	27	53	Othello Kezdetek 6 1/2 óráig	117 234	Nádasdy K. Rátai D.		58	Pygmalion	303	Gellért E. Salvler J.
Vasárnap	28						59	Tartuffe Kezdetek du. 2 1/2 óráig	190 407	Major T. Demján L.
		54	Varró Gáspár igazsága	2	Major T. Sprock Gy.		60	Galilei	5	Gellért E. Vadász I.
Hétfő	29	55	Az ember tragédiája Kezdetek 6 1/2 óráig	57 773	Gellért E. Major T. Nádasdy K. Rátai D.		61	Pygmalion	304	Gellért E. Makai P.
Kedd	30	56	III. Richárd Kezdetek 6 1/2 óráig	78 189	Nádasdy K. Demján L.		62	A titkárnő	69	Várkonyi Z. Salvler J.
Szerda	31	57	Varró Gáspár igazsága	3	Major T. Sprock Gy.		63	Galilei	6	Gellért E. Vadász I.
Csütörtök	Nov. 1	58	Othello Kezdetek 6 1/2 óráig	118 235	Nádasdy K. Salvler J.		64	Pygmalion	305	Gellért E. Makai P.
Péntek	2	59	Varró Gáspár igazsága	4	Major T. Sprock Gy.		65	Sipsirica	28	Major T. Demján L.
Szombat	3	60	Dózsa György	47	Gellért E. Vadász I.		66	Főbelövendők klubja	52	Marton E. Makai P.
Vasárnap	4									
		61	Az ember tragédiája/okt. 4-ig Kezdetek 6 1/2 óráig	58 774	Gellért E. Major T. Nádasdy K. Demján L.					
		62	Ármány és szerelem	231 331	Gellért E. Salvler J.	Fényes 3	67	Galilei	7	Gellért E. Rátai D.
Hétfő	5	63	Varró Gáspár igazsága	5	Major T. Sprock Gy.		68	Sipsirica	29	Major T. Makai P.
Kedd	6	64	Mirandolina	43	Major T. Makai P.		69	Főbelövendők klubja	53	Marton E. Vadász I.

KÉSZÜLETBEN: Nemzeti Színházban: Házy Gy., Varró Gáspár igazsága — Miller: Salemi boszorkányok — Katona József Színházban: Németh L., Galilei

Írtott: 1956. október 12-én.

MAJOR TAMÁS
Igazgató

ÜGYELETES SZÍNHÁZI ORVOSOK:

Október 14—október 20-ig
Október 21—október 27-ig
Október 28—november 3-ig

NEMZETI SZÍNHÁZ

dr. Deutsch Aladár (121-499)
dr. Komáromi Béla (131-941)
dr. Halász István (330-324)

KATONA JÓZSEF SZÍNHÁZ

dr. Halász István
dr. Deutsch Aladár
dr. Komáromi Béla

Betegség esetén a titkári irodában történő egyidejű telefonbejelentés mellett a t. tagok közvetlenül szíveskedjenek az ügyeletes színházi orvost vizsgálatra hívni

Csak színházi orvos által adott bizonyítvány érvényes

A betegséget azonnal jelentsük az SzTK körzeti orvosnak!

HATVAN ÉVE TÖRTÉNT...

» október 26.

A kijárási tilalom miatt elmarad a Nemzeti Színházban Háy Gyula *Varró Gáspár igazsága* című művének premierje.

» október 29.

„Most nem egy színész, hanem egy magyar anya áll a mikrofon előtt” – így kezdte beszédét Mészáros Ági a Nemzeti Színház Kossuth-díjas művésze a Magyar Rádióban. Kijelentette, hogy ő csak akkor fog tovább dolgozni, ha a szovjet csapatok elhagyják Magyarországot.

» október 30.

A Nemzeti Színházban délelőtt 11 órakor tartottak társulati ülést. Az értekezleten a színház vezetőségét, köztük Major Tamás igazgatót és Pongrácz Gabriella párttitkárt eltávolították, s az irányítást a forradalmi bizottság vette át. A bizottságba a művészek közül Szörényi Évát, Bessenyei Ferencet, Sinkovits Imrét, Somogyvári Pált és Raksányi Gellértet delegálta a társulat. A gyűlésen felszólalt Illyés Gyula is (akinek több darabját, *Lélekbúvár*, *Ozorai példa*, *Dózsa*, *Fáklyaláng* játszotta a Nemzeti). Ugyanezen a gyűlésen a Madách Színház, az Operaház és a Magyar Néphadsereg Színháza (a Vígszínház akkori neve) küldöttei jelenlétében megalakult a Színművészek Ideiglenes Nemzeti Bizottsága. Ez a testület úgy határozott, hogy a színészek addig nem folytatják munkájukat, míg szovjet csapat van Magyarországon.

Délután a Magyar Színház- és Filmművészeti Szövetségben (a Fészek Klubban) a magyar színházművészek képviselőiben a budapesti színházak küldöttei gyűltek össze. Elfogadták a szövetség vezetőségének lemondását, s megválasztották a Magyar Színház- és Filmművészeti Szövetség Forradalmi Bizottságát. A testületnek Palló Imre, Gera István, Lukács Miklós, Bessenyei Ferenc, Sinkovits Imre, Pécsi Sándor, Darvas Iván, Szabó Sándor, Szakács Miklós, Szócs István, Somogyvári Rudolf és Kovács Károly lett a tagja.

Ferrari Violetta, Sinkovits Imre és Bessenyei Ferenc
1956. október 30-án a Fészekben

Este a Magyar Rádió Bessenyei Ferenc tolmácsolásában felvételről sugározta a Magyar Színház- és Filmművészeti Szövetség Forradalmi Bizottságának felhívását.

» november 2.

A Magyar Színészek Forradalmi Bizottságának kiáltványát Szakács Miklós és Molnár Tibor olvasta fel a Magyar Rádióban. A bizottság arra szólította fel szerte az országban a színművészeket, hogy tegyenek eleget hazafias kötelességüknek, s vegyenek részt a Magyar Rádió és a helyi stúdiók munkájában. Hangsúlyozták, hogy nincs belharc, a nemzet egysége.

» november 5.

Délelőttre a Nemzeti Színház forradalmi bizottsága társulati gyűlést hívott össze, az ülés megtartását a szovjet invázió azonban megghiúsította.

Színészsztrájk

Az 1956 októberének második felére eső műsort október 12-én állította össze a Nemzeti Színház igazgatósága. A dokumentum tökéletesen bemutatja, hogy október 23. után a Nemzetiben és annak kamaraszínházában, a Katona József Színházban sem tartottak előadást, a történelem felülírta a tervezett műsort. Elmaradt Háy Gyula *Varró Gáspár igazsága* című darabjának a premierje.

A műsorban az előadások áthúzásának magyarázata: sztrájk.

„A budapesti színházak bizottságai úgy döntöttek, hogy nem folytatják munkájukat, míg szovjet csapat van Magyarországon. Küzdenek mindennemű restauráció ellen. Nem dolgoznak, amíg megnyugtató módon fel nem oszlatják az ÁVH-t és felelősségre nem vonják a bűnösöket, s nem biztosul a Szovjetunióval való teljes egyenlőségen alapuló független viszony” – tudósított az Igazság című lap október 30-án.

Előadás legközelebb december 23-án volt a Nemzeti Színház kamaraszínházában, a Katonában.

Eliza Doolittle a Pygmalionban, a partnere Básti Lajos (1953)

Mészáros Ági

(Budapest, 1914 – Budapest, 1989)

Nem volt színházi végzettsége. Ennek ellenére 1936-ban a szegedi színház szerződteti, majd a Nemzeti Színházat megújító Németh Antal hívja a társulatába Budapestre 1939-ben. *A tacsó* című komédia címszerepe 1943-ban meghozza számára népszerűséget. 1947-től játszik ismét a Nemzetiben: nagy sikert arat többek között a Gellért Endre rendezte *Úri muri*-ban Rozikaként, és filmszerepek is megtalálják: *Talpalatnyi föld*, *Mágnás Miska*. 1950-ben és 54-ben Kossuth-díjat kap, a közönség kedvence. 1956-ben rádiónyilatkozatban kijelenti: nem lép színpadra, míg az oroszok nem hagyják el Magyarországot. A régi-új igazgató, Major Tamás ezért mellőzi. A 60-as években adódik lehetőség a visszatérésre (*A salemi boszorkányok*, *Hosszú út az éjszakába*, rendező Marton Endre) és kisebb szerepekben feltűnik filmen is. Az 1966-os *Az első esztendő* című filmben együtt játszik lányával, Voith Ágival. Az utolsó színházi sikerét *A nép ellensége* című Ibsen-darabban aratja 1974-ben (rendező Szinetár Miklós). 1983-as nyugdíjazásig a Nemzeti Színház tagja volt. Hosszú betegsége után éri a halál.

„Most nem egy színész, hanem egy magyar anya áll a mikrofon előtt. Az elmúlt években és az elmúlt békegyűlésen hangoztattam, hogy félttem gyermekeink jövőjét. Azért küzdöttem és akarok küzdeni, hogy ne folyjon többé drága magyar vér. Az elmúlt tragikus napok biztosítják, hogy így tovább nem mehet. Ezt mindenki tudja. Ebben az országban csak úgy élhetünk, ha mi magyarok magunk intézzük sorsunkat. Ezt csak abban az esetben tudjuk, ha a szovjet csapatok elhagyják hazánkat. Az elmúlt években annyi ígéretet kaptunk, amiből semmi sem lett. Hiszek benne, hogy ezúttal az ígéret nem marad üres szó. Én a magam részéről csak akkor fogok tovább dolgozni, ha ez az ígéret a legközelebbi napokban valóra válik.”

Mészáros Ági rádiónyilatkozata
1956. október 29., 16 óra

Összeállította: GAJDÓ TAMÁS (OSZMI), KORNIA ISTVÁN

Blaha Lujza tér, 1956. október, háttérben a Nemzeti Színház | fotó: FORTEPAN / pesti srác2

A Dózsa György útról a Balaha Lujza térre kerültek az október 23-án este ledöntött Sztálin szobor darabjai. Háttérben a Nemzeti Színház.
| Fotó: FORTEPAN / Nagy Gyula

Blaha Lujza tér, 1956. október | fotó: FORTEPAN / Nagy József

Ez történt az országban

1956. október 25.

A Parlament előtti tömegre tüzet nyitnak a karhatalmisták; több mint százán meghalnak, sokan sebesülést szenvednek. A harcok folytatódnak. Az MDP élén Kádár János váltja fel Gerő Ernőt.

1956. október 26.

A harcok és tüntetések több vidéki városra áttérjednek; Mosonmagyaróvárott és Miskolcon a tömegbe lönek.

1956. október 27.

Nagy Imre átalakítja kormányát. A 25 tagú kabinetnek 11 új tagja van, köztük Tildy Zoltán és Kovács Béla.

1956. október 28.

Nagy Imre nemzeti demokratikus forradalomnak minősíti a felkelést, és ígéretet tesz a felkelők számos követelésének teljesítésére. Szerveződni kezd a Nemzetőrség.

1956. október 29.

A szovjet csapatok megkezdik kivonulásukat Budapestről.

1956. október 30.

A budapesti pártbizottság Köztársaság téri épületének ostroma; a véres harc után elfogott védők közül a tömeg 24-et meglincsel. Nagy Imre bejelenti az egypártrendszer megszüntetését. Mindszenty kiszabadul.

1956. október 31.

Az MDP Elnöksége kimondja a párt feloszlását, megalakul a Magyar Szocialista Munkáspárt. Újjáalakulnak a koalíciós pártok is. Az SZKP KB Elnöksége utasítást ad a magyar forradalom katonai leverésére.

1956. november 1.

A kormány deklarálja Magyarország semlegességét és kilépését a Varsói Szerződésből. Kádár János elhagyja Budapestet, és tárgyalásokat kezd a Szovjetunió képviselőivel.

1956. november 2.

A harcok az egész országban megszűnnek; az ENSZ Biztonsági Tanácsa november 4-ére tűzi ki a magyar kérdés megtárgyalását.

1956. november 3.

Nagy Imre átalakítja kormányát; többségbe a nem kommunista miniszterek kerülnek.

1956. november 4.

A szovjet csapatok megtámadják Budapestet; Nagy Imre és környezete a jugoszláv követségre menekül; Kádár János vezetésével Szolnokon megalakul a „Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány”.

1956. november 7.

Kádár János és kormánya Budapestre érkezik.

„Október 22-én érkeztem meg a Körhinta párizsi bemutatójáról, másnap délelőtt próbálok a Nemzetiben, aztán indulok a menzára ebédelni, amikor jön Vaskóné, a tanulmányi osztály vezetője, kokárdát nyom a kezembe: Szaladj, még eléred a többieket a Kossuth Lajos utcán, most mennek a Petőfi-szoborhoz. Rohanok, Sinkovits szaval, mi állunk az első sorban, az egész főiskola.”

„HOGY LEHETTEM ÉN AKKOR BOLDOG?!”

Törőcsik Mari ötvenhatja – részletek
Bérczes László beszélgetőkönyvéből

Találkozás Kádárral

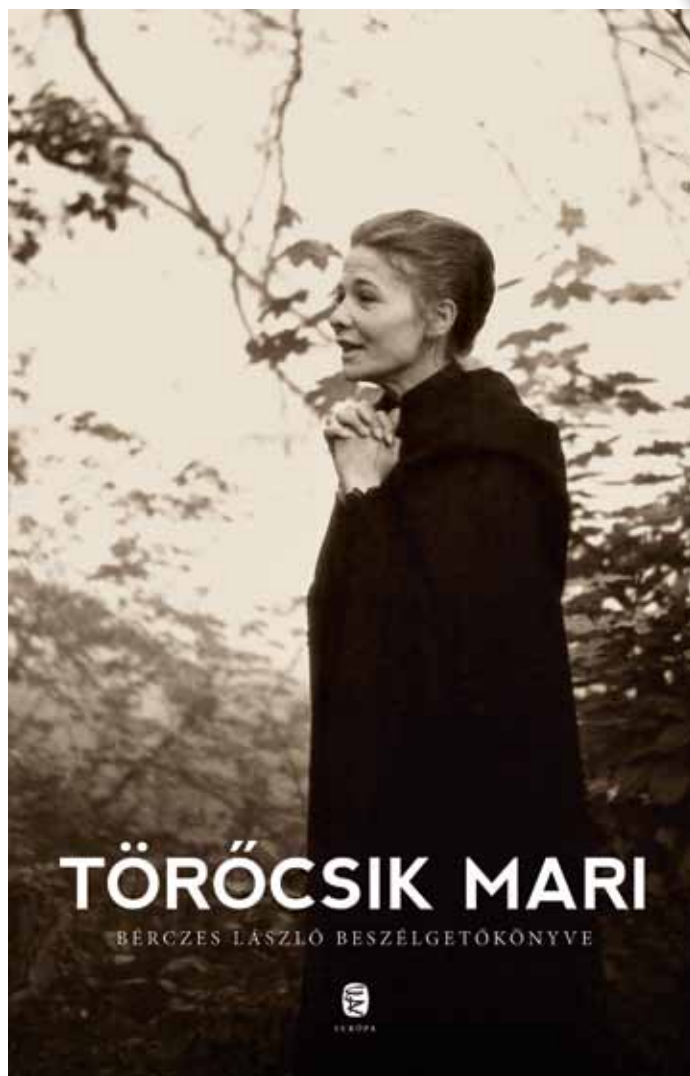
– Az első találkozásunk... hogy is mondjam, jaj, nem fogom tudni jól elmondani. Túl voltam már a *Körhintán*, de mégiscsak abszolút kezdő voltam, fel sem merült, hogy a Szovjet Nagykövetség engem egy fogadásra meghívjon. Csakhogy akkor rendezett a Nemzetiben Konszki, őt meghívták, és vele engem is. Óriási figura, meséltem már róla, Bulgakov is, Szolzszenyicin is a barátja volt. Ő súgta nekem, mert ezt akkoriban csak sügni lehetett: *Mari, próbálja Nyugatról megszerezni a Rákostály-t, én még kéziratban megkaptam Szolzszenyicintől, fantasztikus mű...*

Gondolom, nem ezért hívták meg a fogadásra a nagy szovjet rendezőt...

– Ezt csak magának mesélem, hogy mégis tudja, ki az a Konszki. Kádárnak nyilván fogalma sem volt róla, biztos mondták neki, hogy egy nagy szovjet művész. Állunk ott Konszki, várunk. Egyszer csak látom, hogy felbukkan Kádár, és felismer engem. Egy pillanatra megáll, mintha bizonytalan lenne, mit is csináljon, aztán határozottan elindul felém. Vajon melyik évben is vagyunk? Nézzé már meg az interneten, mikor is volt a *Tánya*?

Nézem... 1959-ben.

– Azt hittem, korábban. Szóval indul felém. Odaér, megáll. Nyújtja a két kezét. Adom hát a kezemet. Fogja, tartja, állunk, várunk... Azt érzem, nagyobb zavarban van, mint én. Valakinek meg kéne szólalnia. *Jó napot, drága Mari. Ugye legalább maga boldog? Ugye boldog?* Szinte könyörögve kérdezi. Három évvel vagyunk '56 után, hatalmas csúcsán áll ott egy ember, és valahogy olyan szerencsétlen. *Boldog vagyok, Kádár elvtárs.* Ezt mondom, mert fiatal vagyok, már háromszor jártam Cannes-ban, és igen, boldog vagyok. Évtizedekkel később, már a rendszerváltás után ért egy sokkoló élmény. Halda Alíz könyvét csináltuk meg felolvasó színházi előadásban. Én voltam Halda Alíz, akinek a szerelmét Nagy Imréékkel együtt végezték ki 1958-ban. Nagyon nagy sikere volt az estnek, nem véletlenül, kiváló könyv. Odamentem aztán

Alízhoz, mondtam neki, *Drága Alíz, nem szeretem, amikor egy előadásban ha kell, ha nem, sírnak a színészek. De néha bizony alig tudtam megállni, hogy el ne sírjam magamat. Az járt az eszemben, hogy amikor kivégezték a párod, engem Cannes-ban ünnepeltek, és azt éltem meg, hogy boldog vagyok. Hogy lehettem én akkor boldog?! Alíz mosolygott. Az a te életed, Mari. Mit tehetnél volna? Föladod a pályádat? Nem mész ki Cannes-ba? Boldog voltál és boldog vagy, neked ezt adta az Isten. Te csak éld az életedet, és teljesítsd be a sorsodat, ahogy én is beteljesítem a magamét. Azokat az embereket nekem kell megsíratnom, az az én dolgom.* Átölelt, sírtunk.

Gondolom, a Cannes-ba utazgató, Kádárral találkozó Törőcsik Mari semmit nem tudott arról, mi történik Nagy Imréékkel.

– Nézzé, azért az ember nem hülye. De hát annyira másban éltem! Akkor szembesültem ezzel, amikor Alíz szövegét olvastam. Úristen, hogyan lehettem én boldog akkor, amikor mások gyászoltak?! Halda Alíz ölelése felmentett engem, de akkor is...

Egyelőre ott tartunk, hogy állnak ketten, Kádár fogja a két kezét, és felteszi ezt az abszurd kérdést. Vajon mi jár az ő fejében?

– Azt már soha nem tudjuk meg. Az tény, hogy ő számon kérte Rákost a Rajk-pert, aztán jól börtönbe csukták. Tehát nem lehetett a legrosszabb a kommunisták között. Hogy aztán szenvedett-e attól, amit tett? Ki tudja.

Az újdonsült filmszínésznő otthonában (1956 szeptemberében)
| MTI Fotó: Tormai Andor

A körhíntások a filmbemutatón – Fábry Zoltán rendező,
Törőcsik Mari és Soós Imre 1956 februárjában
| MTI Fotó: Farkas Tamás

Az utolsó, tébolyodott beszéde azt jelzi, élete végéig nem szabadult Nagy Imréről emlékéért.

– Nézze, én az ötvenes évek május elsején nőttem fel. Esetett hó, jégeső, bármi, fehér blúz, sötétkék szoknyában vonultunk. Hajnalban keltem, hogy reggel hétre ott legyek az Alkotmány utcában, a Parlament előtt. Attól kezdve egész nap ment a „*Hegyek között, völgyek között zakatol a vonat*”. Hullafáradtak voltunk már, mire odaértünk a tribün elé. Ezekkel a hátam mögött keveredtem én a főiskolára, onnan Cannes-ba, onnan meg a fogadásra, ahol Kádár megfogta a kezemet, és megkérdezte, boldog vagyok-e. Ha nem követte a pályámat, akkor is tudnia kellett a filmes sikereimről. Egy sikeres fiatal lány állt ott, vele szemben, akiről joggal feltételezte, hogy boldog, és hogy ehhez a boldogsághoz, ehhez a sorshoz neki, vagyis az általa vezetett országnak köze van. Végül is igen, köze volt. Ahogyan a Halda Alízok sorsához is. Ezzel szembesültem évtizedekkel később az ő könyvének felolvasásán. Sokszor olvastuk fel, nagyszerű kollégákkal. Ilyenkor Halda Alíz sorsát élhettem meg, miközben velem kegyes volt az élet.

Esküvő 56 őszén

– Október 22-én érkeztem meg a *Körhinta* párizsi bemutatójáról, másnap délelőtt próbálok a Nemzetiben, aztán indulok a menzára ebédelni, amikor jön Vaskóné, a tanulmányi osztály vezetője, kokárdát nyom a kezembe, *Szaladj, még eléred a többiek a Kossuth Lajos utcán, most mennek a Petőfi-szoborhoz*. Rohanok, Sinkovits szaval, mi állunk az első sorban, az egész főiskola, mögöttünk a bölcsészkar. Utólag rekonstruáltuk, miközben ott állok édes Bodrogival elől, valahol mögöttem ott van Maár Gyula is. De ezt akkor még nem tudjuk persze, és nem is fontos, mert az a lényeg, hogy énekeljük a dalokat, és csillog a szemünk. Eufória volt, közös öröm, de nem igazán éreztem én, mi is történik. Boldogok voltunk, hogy tüntetünk. Bodrogitól elköszöntem, és be-

szálltam egy taxiba, mert a *Két vallomás* című film előkészületeire mentem. Keleti Marci, a rendező, megmutatta a díszleteket, aztán irány haza, Árpádföldre. Merthogy ott laktam, rokonoknál.

Ha jól értem, a taxival aznapra be is fejeződött a forradalom.

– Igen. Rózsika néninek rádiója se volt, semmit nem érzékeltek, mi történik. Másnap találkoztunk Bodrogival a Stefánia úton, a főiskola kollégiumában, akkor tudtam meg, mi volt a Bem-szobornál, a Parlamentnél. Aztán vissza, haza, Rózsika néniékhez. Igen ám, de Árpádföld egy magasságban van a Gellért-heggyel, és az oroszok innen, tőlünk húsz méterre, kezdték löni Budapestet. Mondtam is Bodroginak, hogy *Te egy hősköltemény vagy!*, merthogy elindult felém, keresztül a szántóföldeken, szembe az orosz ágyúkkal. Ekkor jött fel értünk apám.

Pélyről? Hogyan?

– Lovaskocsin, gyalog, ahogy tudott. Aztán mi is így mentünk vele Pélyre. Hol gyalogoltunk, hol felvett valaki, és vitt egy darabig.

56-os stopposok.

– Valahogy így. Egyszer kérdezték tőlem, mit csináltam 56-ban? Mit mondhattam? Persze, ott voltam a Petőfi-szobornál, de utána bizony otthon kussoltam a falumban. Mert apám tudta, mit jelent az, hogyha az oroszok lönek. Úgyhogy eljött értünk, hazavitt, és azt mondta, *Itt maradtok!*

Mintha azt mondta volna egyszer, hogy 56-ban volt az esküvője is Bodrogival.

– Így juthattunk lakáshoz. Persze szerettük is egymást, de 56 őszén nem a lagzi járt az eszünkben. Csakhogy nem volt mese, nagyon jól jött az a lakás. Kacifántos volt, mert a párizsi út miatt le volt adva a személyi igazolványom, azt akkor nem volt egyszerű előkeríteni.

Még folytak a harcok?

– A dátumra nem emlékszem, de akkorra az oroszok már letarolták az országot. Egy-két puskalövés volt még, de ez nem zavart bennünket. Meg a tanúkat: Gyula édesapját, meg azt az üvegezőt, aki épp a tanács-háza kilótt ablakait javígtatta.

És a lagzi? Legalább koccintottak Bodrogival?

– Ki emlékszik már?! Az is lehet, hogy Klári mama, Gyula édesanyja főzött nekünk valamit. Boldogok voltunk, mert fiatalok voltunk, és szerettük egymást, és boldogtalanok voltunk, hiszen a forradalom elbukott. De hát nem is lehetett másként. A Nyugat biztatott bennünket, mi meg elhittük. Úgy viselkedett, mint annak idején Kossuth apánk, aki odakintről utasítgatott, aztán amikor a cári Oroszország is ránk tört, és Görgey letette a fegyvert, őt jól leárusította. Hogy jött ő ehhez?! Én bizony, isten bűnömül ne vegye, boldogabb lennék a Széchenyi-díjjal, amit a tudósok kapnak, mert nekem Széchenyi a mindenem.

„Boldog”, de hülye nem

Tán csak nem szomorkodik a két Kossuth-díja miatt?

– Jaj, dehogyis, büszke vagyok rá. Csak az elnevezésről beszéllek.

Most, hogy nyolcvanéves lesz, nem kap egy harmadikat?

– Ne vicceljen már. Mind a két rendszertől kaptam egyet, ez így van rendjén.

Mi lett a Keleti Márton filmmel?

– Megcsináltuk, szörnyű lett.

Marinak egy lelkes tüntetés és egy esküvő maradt 56-ból?

– Maga egy kicsit lenézi azt a huszonegy éves lányt. Igen, fiatal voltam, sikeres és szerelmes, „boldog”, ahogy Kádárnak mondtam, de hülye nem voltam. Én azt átéltem, ahogy mindenünket elvették, hogy anyámnak egyik pillanatról a másikra robotolnia kellett, apámat elvették... A forradalmat úgy éltük át, hogy majd minden megváltozik. És 56 után valóban nem lehetett visszahozni az „ötvenes éveket”. Minden forradalom hoz valamit, az is, amelyik elbukik. A 48-as után, nem egyből, de lett egy Osztrák–Magyar Monarchia, és felépült a főváros, 56 után mégiscsak nálunk született meg a „legvidámabb barakk”, olyan, amilyen... De azt is látni kellett, hogy a lényeg nem változik, mert nem változhat. A Nyugat biztatott, hogy harcoljunk, de fel se merült, hogy beavatkoznának. Ott volt a szuezi válság és a jaltai egyezmény...

Annyit mondtak, hogy Hajrá!

– Mi meg egy pillanatra elhittük. Aztán mindenki belátta, hogy nincs mit tenni. Az élet meg élni akar, bizonyíték rá 1957. május 1., amikor önként és dalolva felvonultunk. Soha ennyi ember, ez tény, mint akkor, május 1-jén, nem vonult föl.

ÉLŐSZÓBAN

Bérczes László és Törőcsik Mari a könyv kéziratával

| fotó: Stekovits Gáspár

Könyvbemutató

„Tudok-e jól szólni, felkészült leszek-e, tudok-e/tudunk-e jelenidőt lopni a sokszor elmondott történetekbe? Lesznek-e soha el nem mondott történetek? Leszek-e méltó partner, aki pont akkor szól és jól, amikor kell, aki nem erőszakos, de nem is béna jámbor? Satöbbi. Kábé öt éve nyúzom Marit, hogy csináljunk könyvet” – írta Bérczes László, amikor még csak készülöben volt beszélgetőkönyve Törőcsik Marival. A könyv elkészült, és a kötetbemutatón kettejükkel Veisz Alinda beszélget.

mikor? hol?

november 4. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

regisztráció szükséges: jegy@nemzetiszinhasz.hu

Az emberek tényleg maguktól mentek?

– Lehet, hogy voltak, akiket kivezényeltek, én azt nem tudhatom, hisz több száz ezer ember ott volt. Nagyon nehéz ezt innen, 2015-ből megítélni. Talán a biztos tudás vitt ki bennünket. Azé a tudásé, hogy semmi nem fog lényegileg változni, Magyarország egyedül maradt, végérvényesen. És azé a tudásé, hogy az ötvenes évek már nem jönnek vissza.

Ezek szerint Mari is vonult.

– Persze. Az egész színház ott volt.

És nem parancsra.

– Tudom, hogy hihetetlen, de nem parancsra. Hozzá tartozik ehhez, hogy Kádárék hangzottak, mostantól másként lesz, és nem kötelező a felvonulás. Mi pedig mentünk, mert tényleg úgy gondoltuk, másként lesz. Még olyanok is, mint Ungváry Laci, Várkonyi Zoli vagy Lukács Margit, akik azelőtt soha nem vonultak. Tudja, félek ezektől a témáktól. Az emberek hajlamosak arra, hogy mindenről végletesen gondolkodjanak.

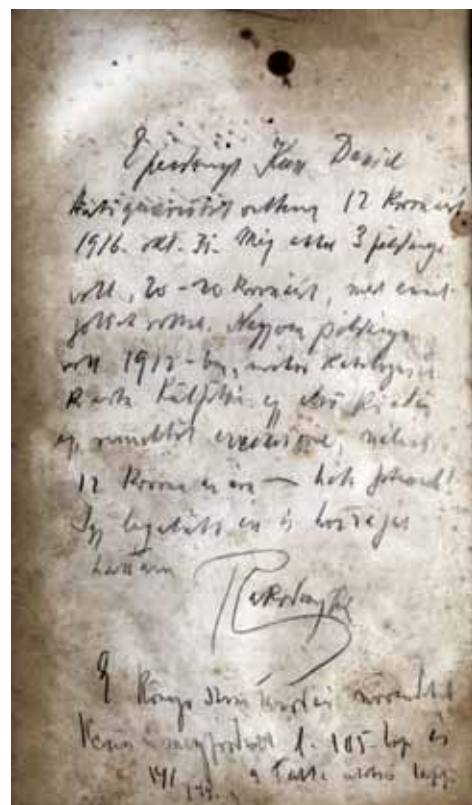
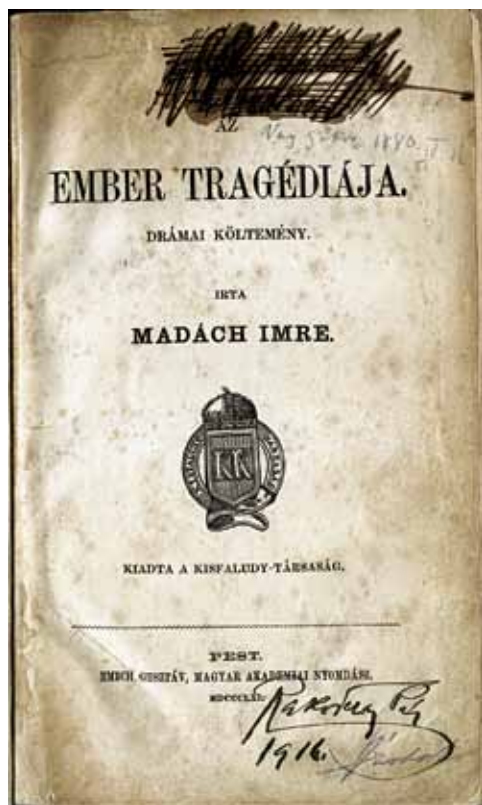
Ebben a szerteszéjjel szakadt országban...

– Valami vagy fehér vagy fekete...

Mert így azt tudjuk gondolni, hogy értjük a világot...

– Miközben semmi nem csak fehér vagy csak fekete. Színek vannak, sok-sok szín egyszerre. Hatvan éve vagyok a pályán, van valamicske rálátásom.

A Tragédia rajongója volt.
„E példányt Kun Dániel antikváriustól vettem 12 koronáért 1916 okt. 31-én. 1912-ben még 40 példány volt belőle. Külföldön egy első kiadás egy remekműből ezeket érte, nálunk 12 korona az ára – hála Istennek! Így legalább én is hozzájuthattam!”
– olvasható Rakodczay Pál bejegyzése az 1861-es Tragédia-kötetben

A SZÍNPAD SZERELMESE VOLT

Rakodczay Pál regényes színházi élete

Kezdeti színészi sikertelenség sem szegi kedvét. Saját költségén alapít társulatot. Operettek és bohózatok helyett Shakespeare-t, Molière-t játszik vidéken, és Madách Tragédiáját népszerűsíti. Elsőként állított össze színházelméleti kézikönyvet. Elfeledve, nagy szegénységben fejezte be színházért rajongó életét.

Halálának huszadik évfordulóján, 1941-ben a Pesti Hírlap így emlékezett Rakodczay Pálra: „Színész volt, színigazgató és a magyar színésztörténet és elméleti irodalom egyik legjelentősebb művelője. Leg pontosabban azonban a regényes jelző jellemezhetné: a színpad szerelme volt. A színészet mindvégig a legizgatóbb tanulmány volt a számára”.

Aligha élt Magyarországon nála elhivatottabb színházi ember. Jómódú polgári családba született. Húsz évesen, 1876-ban jelentkezett a színiakadémiára, de nem vették fel. Kezdetben könyvkereskedőként dolgozott, majd a tanítói pályát választotta, ám sorra jelentette meg színházi írásait: 1881-ben a *Színpadi tanulmányokat*, 1884-ben *A színészet módszerét*. Színészi ambíciója is megmaradt, ahogyan ezt a Budapesti Hírlap 1884. november 10-én megjelent tudósítása bizonyítja: „Rakodczay Pál úr – tudunkkal az egyetlen magyar recitátor – élvezetes szavalati előadást tartott. (...) Szavalóművészete, szavalásának értelmessége, a bravúrig tökéletes hangsúlyozása mintaszerűvé tették előadását, és a szép számú intelligens közönség valódi lelkesedéssel tapsolt neki. Kár, hogy Rakodczay úr, ki végzetes rajongással csüng a színészi pályán, az ambíciója, szerepköre, az érzelmekre különben igen hajló, de értelen hangja és nem színpadias alakja közt általa is érzett diszharmónia következtében még mindig csak színpad nélkül lelkesedő színész, s így intrikus, komikai apa s hősi apa szerepekre feltűnő tehetsége meddón vívódik és pang.”

Rakodczay színpadra vágyakozását mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy néhány évvel később, 1887-ben pusztán műkedvelői tapaszta-

latokkal saját társulatot szervezett. Együttese október 6-án Zomborban kezdte meg működését, ahol szép erkölcsi, de jóval csekélyebb anyagi siker kísérte. Két évvel később Rakodczay levélben tudatta a színészegyesülettel, hogy otthagyja a színi pályát, s a magánéletbe vonul vissza. Ennek ellenére 1889-ben már Debrecenben találjuk, ahol művészeti vezető lett, mígnem 1891-ben örökségéből ismét saját társulatot szervezett. Azzal hívta fel magára a figyelmet, hogy kikötötte, csak törvényesen összeadott színész-házaspárokat szerződött. „A színészvilág bizonyos megilletődéssel veszi nevét ajkaira, imponál nekik az a kis ember, ki elhagyva biztos kenyéradó állását, figyelemre méltó pozitív tudással, jelentékeny vagyonnal és valamennyiét fölülmuló fanatikus lelkesedéssel lép közibük, ki cikkeket ír, darabokat fordít, és vidéki városokban indus tragédiákat kerít színre, megdöbbenően korhű jelmezekkel” – jellemezte a Budapesti Hírlap tárcaírója.

Arról kevesebb szó esett, hogy *A színészet a művészetek rendszerében* című munkájával, mely 1896-ban jelent meg, elsőként állított össze színházelméleti kézikönyvet.

Rakodczay Pálról méltatói megírták, hogy jelentős szerepet játszott *Az ember tragédiája* vidéki népszerűsítésében, s felbecsülhetetlen érdemeket szerzett a naturalizmus meghonosításában is. Vagyonát Shakespeare, Molière és más klasszikus szerzők színpadi népszerűsítésére költötte. Igazi jelentőségét mégis azok a színháztörténeti munkái adják, melyek szorosan kötődnek a Nemzeti Színház kiemelkedő korszakaihoz: *Jászai Mari Elektra* alakításáról írt mimográfiája nélkül

Macbeth szerepében, 1895

vajmi keveset tudnánk a színészről, a játékmódoráról; *Prielle Kornélia élete és művészete* (1891) illetve *Egressy Gábor élete és kora* (1911) című monográfiája pedig kötelező olvasmánya a korszakkal foglalkozó kutatóknak. Egressyról szóló könyvét válogatott írásainak kiadója, Mályuszné Császár Edit 1961-ben így méltatta: „Színpad alakítások leírásának óriási gyűjteményét találjuk benne. Igen sok kallódó adatot, ma már pótolhatatlan visszaemlékezést örökített meg Rakodczay. (...) A mű erőssége és gyengesége az író (...) mindig visszatérő ereje és hibája: kitűnő mimográfiákat találunk benne, és rosszul vagy sehogy sem rostált forrásanyagot.”

Életének utolsó éveit Szentendrén töltötte. Hatalmas könyvtár vette körül, melyet az első világháborút követő gazdasági összeomlás miatt kénytelen volt pénzzé tenni. Az antikvárius Bárdos Artúrnak, a Belvárosi Színház igazgatójának ajánlotta fel a könyveket.

„Rendkívül érdekes könyvtár tárult elém – emlékezett *Játék a függöny mögött* című kötetében a direktor. – Színházra vonatkozó ritkaságok és standard művek öt nyelven: magyarul, németül, franciául, angolul és – görögül! De még ennél is kuriózusabb volt, hogy minden egyes kötet telis-tele volt ceruzával írt széljegyzetekkel (a görög nyelvű Szophoklészek is!), amelyek nemcsak arról tanúskodtak, hogy gyűjtjük egytől-egyig el is olvasta ezt a rengeteg kötetet, hanem nagy tudásáról, széleskörű ismereteiről és a könyv, a betű imádatáról is. (...) *Az ember tragédiája* első lapján ez a bejegyzés: »E példányt Kun Dániel antikváriustól vettem 12 koronáért 1916 okt. 31-én. 1912-ben még 40

Saját magáról készített mimikai tanulmány

példánya volt belőle. Külföldön egy első kiadás egy remekműből ezeket érne, nálunk 12 korona az ára – hála Istennek! Így legalább én is hozzájuthattam!»

Bárdos megvásárolta a könyvtárat, s elhatározta, hogy visszaadja a tulajdonosnak. Jászai Marival kereste fel a nyomorúságos körülmények között élő, már a halállal viaskodó Rakodczayt, aki nem fogadta el a nagylelkű gesztust. Kárpótlásul Bárdos megírta a kirándulás történetét Az Estbe, s az írást a Színigazgatók Szövetségének meleg hangú üdvözlőlevelével és a színigazgatók több száz pengős segélyével együtt elküldte beteg kollégájának. Alig egy hét múlva gyászruhás hölgy kereste fel az Belvárosi Színházban: Rakodczay fiatal felesége, aki elmondta, hogy férje életének utolsó hetét túlvilági boldogságban élte le. Úgy érezte, hogy ő, az „örökké mellőzött”, most, a végén a teljes nyilvánosság előtt légtételt kapott...

GAJDÓ TAMÁS

XX. SZÁZADI TÖRTÉNELEMÓRÁK A NEMZETIBEN

Fekete ég –

Molnár Ferenc:

A fehér felhő

Az első világháború két felvonásában – a történelem valósága és Molnár Ferenc meséje.

Rendező: Vidnyánszky Attila

Vladislav Vančura azonos című regénye alapján (fordította: Zádor András) és egyéb dokumentumok felhasználásával írta: Ernyei Bea és Galambos Péter

Szeszélyes nyár

Három szerelmes nap és egy csehszlovák vízirevű a prágai tavasztól a Bársonyos forradalomig.

Rendező: Galambos Péter

Szilágyi Andor

Tóth Ilonka

'56 mártírja a 24 évesen kivégzett orvostanhallgató. A tisztaság jelképe a koncepció serek sötét poklában.

Rendező: Vidnyánszky Attila

Sarkadi – Fábri – Nádasz – Vincze

Körhinta

Föld, házasság, érdekek. Felülírhatja bármely kor parancsát a szerelem?

Rendező: Vidnyánszky Attila

Fedák Sári

Szűcs Nelli önálló estje

Sztár Pesttől New Yorkig 1945 előtt. Félreállított és mellőzött 1945 után. Egy színészsors a XX. század viharában.

Rendező: Dávid Zsuzsa és Szűcs Nelli

Földes László Hobo A Gulag virágai

Versek, dalok és egy háttorzongatóan abszurd, mégis igaz történet a szovjet táborokból. És még Lenin is „feltámad”.

Rendező: Vidnyánszky Attila

Mezei Mária

Hoztam valamit a hegyekből Tóth Augusztina önálló estje

Mi van a vörös démon, a díva, a femme fatale álarca mögött – egy ember, egy asszony, egy művész.

Rendező: Dávid Zsuzsa

A FORRADALOM VARSÓBAN

A *Tóth Ilonka* című előadás „első” premier-jére október 21-én a varsói Teatr Polskiban került sor. A 2016-os évet a lengyel Szejm és Szenátus illetve a Magyar Országgyűlés együttesen a Magyar-Lengyel Szolidaritás Événak nyilvánította. A varsói előadásra nemcsak az emlékév jegyében kerül sor, hanem a Lengyelországban 2016 májusától zajló, 2017 végéig tartó Magyar Kulturális Évad keretében is. A Nemzeti Színház varsói vendégjátéka az ünnepi év kiemelt eseménye volt. Az előadás október 25-től látható a Nemzetiben.

BŰN ÉS BŰNHŐDÉS

A szentpétervári Alexandrinszkij Színház szeptember 10-én mutatta be a Dosztojevszkij *Bűn és bűnhődés* című regényéből készült előadást Vidnyánszky Attila rendezésében. Az öt és fél órás előadás különlegessége, hogy a hatszáz oldalas, sokszereplős és több történetet magába foglaló regényből nem csupán a főszereplőnek, Raszkolnyikovnak a sorsát mutatja meg, hanem a mű szinte valamennyi alakjának a sorsát megidézi – emelték ki a kritikák.

VITÉZ LÉLEK ZENTÁN

Hosszú percekken át tartó vastappsal jutalmazta a zentai közönség a Zentai Magyar Kamaraszínházban a Tamási Áron műve nyomán készült *Vitéz lélek* című produkciót – írta a Vajdaság ma hírportál a Nemzeti szeptemberi vendégjátékáról. Tamási példázatát Zenta fennállásnak 800 éves évfordulójára szervezett ünneppsorozat kertében láthatta a szerbiai város magyar közönsége. A *Vitéz lélek* a 2013-as bemutató óta közel húsz helyen turnézott már, többek között a határon túli magyarok lakta területeken – Erdélyben, a Felvidéken, Kárpátalján, a Muravidéken és immár a Vajdaságban is.

FODRÁSZNŐ 100

Szűcs Nelli, Trill Zolt, Kristán Attila és Tóth László 100. alkalommal játszotta a *Fodrásznőt* október 17-én. A Nemzeti Gobbi Hilda Színpadán látható előadás magyarországi ősbemutatója 2009-ben a Csokonai Színházban volt Debrecenben. Tucatnyi hazai vendégszereplés mellett a produkció Kijevtől Sepsiszentgyörgyön át Tunéziáig számos fesztiválon szerepelt. A 2010-es POSZT-on a *Fodrásznő* lett a legjobb előadás, Szűcs Nelli (a képen) pedig a legjobb női alakítás díját kapta.

A Nemzeti Színház, a British Council és az Egyesült Királyság budapesti nagykövetsége Shakespeare lives in 2016 címmel angol nyelvű színjátszóversenyt hirdetett 9–11. osztályos középiskolásoknak. A döntőre, amelybe tíz csapat jutott be, október 8-án került sor a Nemzeti Színházban. A versenyt a zalaegerszegi Mindszenty József Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium csapata nyerte, A második helyezett a Budaörsi Illyés Gyula Gimnázium csapata lett, a harmadik helyet a Kőbányai Szent László Gimnázium csapata szerezte meg.

PROGRAMAJÁNLÓ

DIÁKSZÍNPAD

nov. 9.

Áldozat

Ungváry Zsolt egyfelvonásos Apor Vilmos győri püspökről szól, akit a második világháború végén szovjet katonák ölnek meg. Az ő életútját mutatja be a darab a mártírium, az önként vállalt áldozat szémszövegéből. A budapesti Szent Imre Gimnázium több évtizedes múltjáért kitüntetett Latinovits Diákszínpadának bemutatója, Lukácsy Huba rendezésében.

mikor? hol?

november 9. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

Thália nem némult el

Az első világháború színháza

Az I. világháború idején a mindennapi élet középpontjába került színházi életet mutatják be színház-, tánc- és drámatörténészek.

A hadüzenet után alkalmi előadások lelkesítették a tömeget, elbúcsúztatták a bevonuló színészeket. A bizonytalan helyzetben sosem látott színházi konjunktúra köszöntött be. Ekkor születtek Bródy Sándor, Herczeg Ferenc, Molnár Ferenc, Gábor Andor és mások nagy sikerű drámái.

november 8. – 17 óra

A fából faragott királyfi és vidéke. Balettek a 20. század első két évtizedében a Magyar Királyi Operaházban (**Halász Tamás**)

november 22. – 17 óra

Két színésznő háború idején: Fedák Sári vs. Bajor Gizi (**Csiszár Mirella**)

november 29. – 17 óra

„Ferenc József azt üzenté...” Háború és béke a magánszínházak műsorán (**Győrei Zsolt**)

Helyszín:

Országos Színháztörténeti
Múzeum és Intézet

1013 Budapest
Krisztina krt. 57.

A belépés díjtalan

1914
ELSŐ VILÁGHÁBORÚS
CENTENÁRIUM
EMLEKEZTETÉS
1918

ORSZÁGOS
SZÍNHÁZTÖRTÉNETI
MÚZEUM ÉS
INTÉZET

TÓTH AUGUSZTA ESTJE

nov. 6., 20.

Hoztam valamit a hegyekből

Azt mondják, egy ember addig él, amíg emlékeznek rá. Vajon Mezei Máriára hányan emlékeznek napjainkban? És hogyan? – kérdezi Tóth Augustza, aki egy monodrámával „felel”. Izgalmas kalandozásra hívja a nézőket, hogy közösen idézhessék fel sok zenével, humorral és ironiával fűszerezve az Asszony, Ember, Művész életét.

mikor? hol?

november 6., 20. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

VERSEST

nov. 9., 27.

Hazát és szerelmet keresek

A versmondás nem modoros, archaikus bűgös egy szomorkás arcú csellós lány mellett, hanem hitem szerint végtelenül izgalmas, játékos élőbeszéd – vallja Farkas Dénes, aki édesapja, Osztóján Béla (1948–2008) roma költő, író, újságíró verseiből állította össze önálló estjét.

mikor? hol?

november 9. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon
november 27. – 15 óra • Bajor Gizi Szalon

Olvasson színházat!

www.nemzetiszinhas.hu/magazin

SÖR

nov. 19.

Shakespeare Összes Rövidítve

The Complete Works of William Shakespeare is a madcap comedy, in which three actors make an attempt to stage all 37 of Shakespeare's plays in less than two hours in English.

A SÖR egy fergeteges komédia. Három színész Shakespeare mind a 37 drámáját színre viszi kevesebb mint két óra leforgás alatt, angolul.

mikor? hol?

november 19. – 15 és 19 óra 30

november 20. – 15 óra

Gobbi Hilda Színpad

JÓZSEF ATTILA-EST

nov. 23.

Tudod, hogy nincs bocsánat

József Attila műveit úgy olvasom, mint a szent könyveket, és néha, mintha a saját gondolataimat látnám leírva. Az előadással az volt a célom, hogy bevonjam és továbbgondolkodásra készítsem a nézőt – mondja Hobo a 400. előadáson is túl.

mikor? hol?

november 23. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

RÁHANGOLÓK ÉS KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓK

RÁHANGOLÓDÁS egy előadásra – dramaturgjaink háttérinformációkat osztanak meg az érdeklődőkkel az előadások előtt.

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓKRA invitáljuk nézőinket az előadások után: találkozás, beszélgetés a művészekkel, alkotókkal.

mikor? hol?

RÁHANGOLÓK az előadások előtt

november 15. – **Tóth Ilonka** (18 órától)

november 30. – **Részegek** (18 órától)

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓK az előadások után

november 2. – **Tóth Ilonka**

november 17. – **A Gulag virágai**

Nemzeti Színház (a pontos helyszínről érdeklődjön a színházban)

KÖLYÖKNAP

nov. 27.

Advent a Nemzetiben

A Góbé Zenekar mellett látható Csernik Szende LÁBITA lábbabszínháza a Nemzeti idei első adventi kölyöknapján. A gyerekeket kézműves foglalkozások keretében gyertyaöntésre, mézeskalács-díszítésre és más érdekességekre is várjuk a Hagyományok Háza és a Néprajzi Múzeum munkatársainak közreműködésével.

A programok ingyenesek.

mikor? hol?

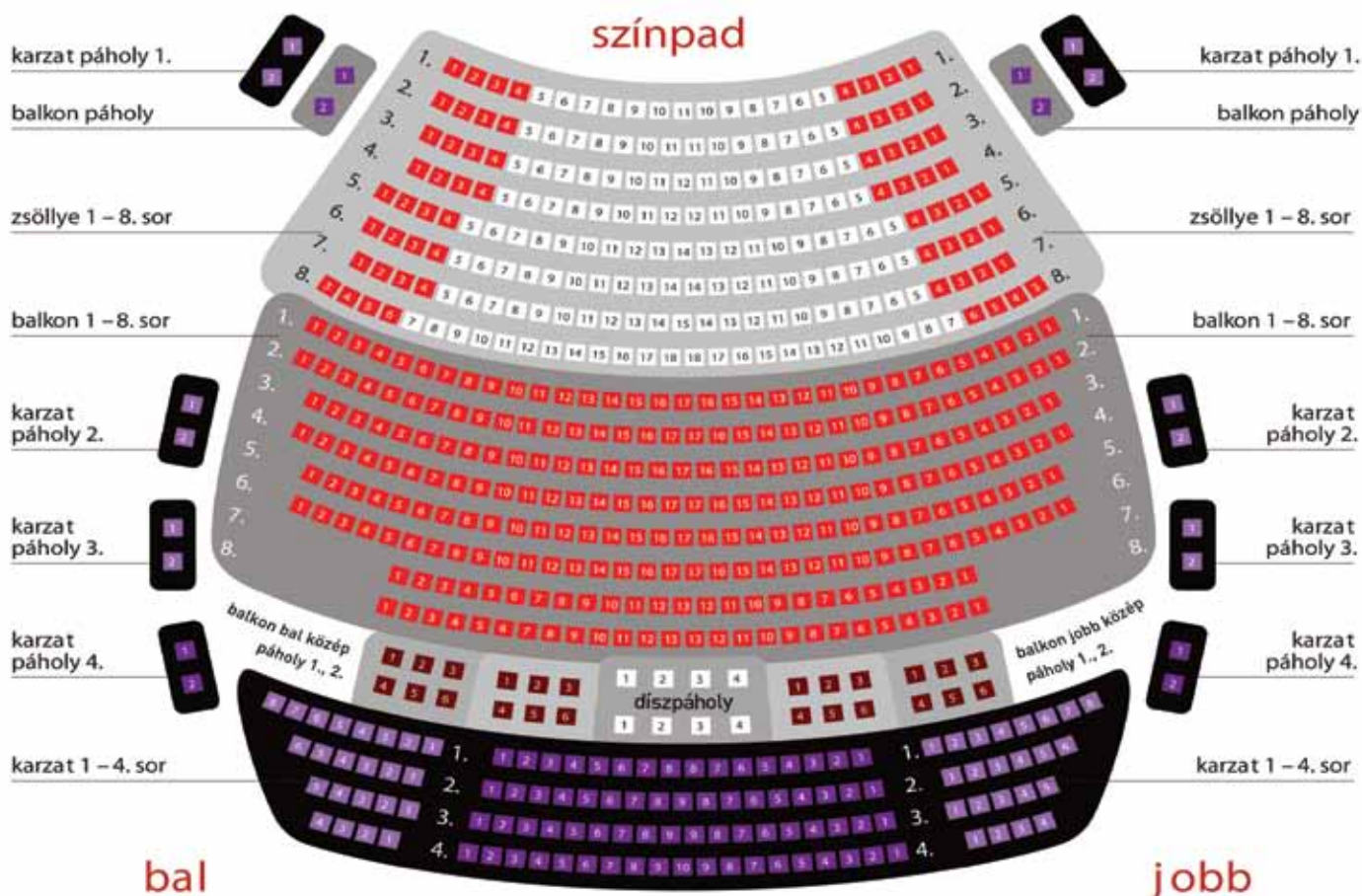
november 27. – 10 és 13 óra között a Nemzeti Színház több helyszínén

NEMZETI

A magazin megtalálható országszerte az Alexandra könyvtárházakban és boltjaiban.

ALEXANDRA

Nagyszínpad jegy

1. Árkategória
 2. Árkategória
 3. Árkategória
 4. Árkategória

ÖT NAP ELŐNY!

Aki bérletvásárláskor megadja az e-mailcímét, minden hónapban értesítést kap: **ÍGY ÖT NAP ELŐNYT ÉLVEZ**, hogy szabadon lefoglalja bérletes helyét a „normál” jegyvásárlók előtt.

Bővebb jegy- és bérletinformációk

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
telefon: (+36 1) 476 6868

Nyitvatartás:

hétköznap 10-18 óra között (ebédidő: 13-13.20), munkaszüneti és ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az előadások kezdetéig.

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28.
telefon: (+36 1) 373 0963; 373 0964; 373 0996; 354 1777

Nyitvatartás:

hétköznapokon 10 és 19, szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

bérlet- és jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

BÉRLETTEL A PREMIERRE!

MECÉNÁS BÉRLET

25 000 Ft

5 nagyszínpadi bemutatóra érvényes

A MECÉNÁS bérletből a Nemzeti Színház mindössze 50 darabot bocsát ki a zsöllye középüléseire. A MECÉNÁS bérlettel rendelkező nézőinket szeretettel várjuk a bemutatót követő zártkörű premier bankettre.

Fjodor Dosztojevszkij: **A krokodilus** (2016. október 7.), Szilágyi Andor: **Tóth Ilonka** (2016. október 25.), Branislav Nušić: **A miniszter felesége** (2016. december 16.), Michel de Ghelderode: **Képek Assisi Szent Ferenc életéből** (2017. február 24.), Csiksomlyói passió (2017. március 10.)

Pedagógusok és diákok figyelmébe ajánljuk!

A csoportos diákgjegynél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákbérletet. (Vásárláskor a kedvezményre jogosító igazolványt be kell mutatni.)

» A bérletek a stúdiószínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a Madách Imre Nemzetközi Színházi Találkozó (MITM) előadásaira és a premierekre (kivéve a korlátozott számban váltható MECÉNÁS bérletet).

» Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le és vegyék át jegyeiket. A jegyek a bérletszelvény ellenében a Nemzeti Színház jegypénztárában, vagy a jegyirodában vehetők át.

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

VÁLTSON BÉRLETET A 2016/17-ES ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül! Ön választhatja ki az előadást, a helyet és az időpontot is! Kombinált bérleteinkben nagyszínpadi és stúdiósínpadi előadások vegyesen szerepelnek. Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál 30%-kal olcsóbban vásárolhatja meg, a diákok speciális kedvezményben részesülnek.

„KISSZÍNPADI” SZABADBÉRLETEK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nagyszínpadi nézőtér):

HEVESI SÁNDOR bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő „kisszínpadi” előadásra érvényes
9 100 Ft

LUKÁCS MARGIT bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő „kisszínpadi” előadásra érvényes
7 300 Ft

NÉMETH ANTAL bérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő „kisszínpadi” előadásra érvényes
5 500 Ft

KOMBINÁLT SZABADBÉRLETEK

MÉSZÁROS ÁGI bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 3 nagyszínpadi és 2 stúdiósínpadi előadásra érvényes
I. kategória 11 600 Ft
II. kategória 9 900 Ft
III. kategória 8 000 Ft

SINKOVITS IMRE bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 3 stúdiósínpadi előadásra érvényes
I. kategória 10 800 Ft
II. kategória 9 700 Ft
III. kategória 8 400 Ft

JÁSZAI MARI bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 2 stúdiósínpadi előadásra érvényes
I. kategória 8 900 Ft
II. kategória 7 800 Ft
III. kategória 6 100 Ft

NAGYSZÍNPADI SZABADBÉRLETEK

I. árkatagória: zsöllye | II. árkatagória: balkon |

III. árkatagória: karzat

TOLNAY KLÁRI bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes
I. kategória 13 300 Ft
II. kategória 10 500 Ft
III. kategória 7 400 Ft

EGRESSY GÁBOR bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes
I. kategória 10 700 Ft
II. kategória 8 400 Ft
III. kategória 5 900 Ft

SZIGLIGETI EDE bérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes
I. kategória 8 000 Ft
II. kategória 6 300 Ft
III. kategória 4 400 Ft

DIÁKBÉRLETEK

BUBIK ISTVÁN diákbérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes
I. kategória 7 600 Ft
II. kategória 6 000 Ft
III. kategória 4 200 Ft

KASZÁS ATTILA diákbérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes
I. kategória 5 700 Ft
II. kategória 4 500 Ft
III. kategória 3 200 Ft

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 1 stúdiósínpadi előadásra érvényes
I. kategória 5 100 Ft
II. kategória 4 300 Ft
III. kategória 3 400 Ft

SOÓS IMRE diákbérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő stúdiósínpadi előadásra érvényes
3 900 Ft

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD: Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**, Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**, William Shakespeare: **SZENTIVÁNÉJI ÁLOM, FEKETE ÉG** – Molnár Ferenc: **A FEHÉR FELHŐ**, Sarkadi István – Fábri Zoltán – Nádaszy László – Vincze Zsuzsa: **KÖRHINTA**, Cervantes – Verebes Ernő: **DON QUIJOTE**, Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE**, Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN**, Ferenczi György és a Rackajam: **BETYÁRJÁTÉK**, Edmond Rostand: **CYRANO DE BERGERAC**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

STÚDIÓSÍNPADOK (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon): Krúdy Gyula nyomán: **SZINDBÁD**, Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert: **BOLDOGSÁGLABIRINTUS**; Szergej Medvedyev: **FODRÁSZNŐ**; Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgeson: **SÖR** – **SHAKESPEARE ÖSSZES RÖVIDÍTVE** (angol nyelven), Földes László Hobo: **BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL**,

Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**, Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA**; Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL**; Anton Csehov: **HÁROM NŐVÉR**, Anton Csehov: **EGY-FELVONÁSOS KOMÉDIÁK, ISTEN OSTORA** (Bánffy Miklós: A nagyúr), Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénard Ödön: **MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL**, Örkény István: **TÓTÉK**, Juhász Ferenc: **SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ**, William Nicholson: **ÁRNYORSZÁG**, Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA**, Henrik Ibsen: **BRAND**, Márai Sándor: **CSALÁDI KÉRDÉS** – **BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA, 6** – Anton Csehov: A hatos számú kórterem című elbeszélése nyomán, Vladislav Vančura – Ernyei Bea – Galambos Péter: **SZESZÉLYES NYÁR**, Conor McPherson: **A GÁT**, Bertolt Brecht: **GALILEI ÉLETE**, Weöres Sándor: **PSYCHÉ**, Marguerite Duras: **NYÁRON, ESTE FÉL TIZENEGYKOR, FEDÁK SÁRI**, Mezei Mária: **HOZTAM VALAMIT A HE- GYEBŐL, HAZÁT ÉS SZERELMET KERESSEK**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

HAVI MŰSOR

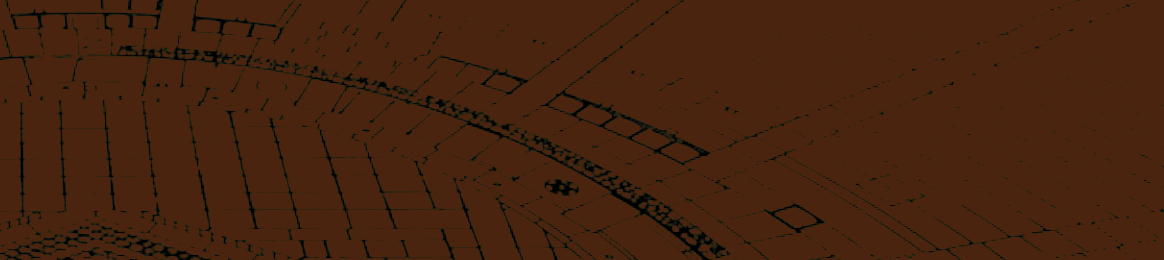
NOVEMBER

Nagyszínpad	2	Sze	19:00
Bajor Gizi Szalon	2	Sze	19:30
Nagyszínpad	3	Cs	19:00
Nagyszínpad	4	P	19:00
Kaszás Attila Terem	4	P	19:30
Nagyszínpad	5	Szo	15:00
Kaszás Attila Terem	5	Szo	19:30
Nagyszínpad	6	V	19:00
Gobbi Hilda Színpad	6	V	15:00
Bajor Gizi Szalon	6	V	19:30
Nagyszínpad	7	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	7	H	19:00
Nagyszínpad	8	K	15:00
Gobbi Hilda Színpad	8	K	19:00
Nagyszínpad	9	Sze	19:00
Bajor Gizi Szalon	9	Sze	19:30
Nagyszínpad	10	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	10	Cs	19:00
Nagyszínpad	11	P	19:00
Bajor Gizi Szalon	11	P	19:00
Nagyszínpad	12	Szo	15:00
Kaszás Attila Terem	12	Szo	19:30
Kaszás Attila Terem	13	V	19:30
Nagyszínpad	14	H	15:00
Nagyszínpad	15	K	19:00
Nagyszínpad	16	Sze	15:00
Kaszás Attila Terem	16	Sze	19:30
Nagyszínpad	17	Cs	19:00
Kaszás Attila Terem	17	Cs	19:30

Tóth Ilonka Szilágyi Andor közönségtalálkozó az előadás után
Fedák Sári Szűcs Nelli önálló estje
Körhinta Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasy László – Vincze Zsuzsa
A krokodilus Fjodor Dosztojevszkij
A magyar tánc évszázada a Nemzeti Táncszínház vendégelődása
A krokodilus Fjodor Dosztojevszkij
Brand Henrik Ibsen
Isten ostora Bánffy Miklós nyomán
Három nővér Anton Csehov
Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből Tóth Augusztina önálló estje
János vitéz Petőfi Sándor
Boldogságlabirintus Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert
János vitéz Petőfi Sándor
Szenvedély Ingmar Bergman
Tóték Örkény István
Hazát és szerelmet keresek Farkas Dénes önálló estje
Túl zajos magány Bohumil Hrabal (a nyíregyházi Móróc Zsigmond Színház vend.)
Fodrásznő Szergej Medvegyev
Tóth Ilonka Szilágyi Andor
Fedák Sári Szűcs Nelli önálló estje
Tóth Ilonka Szilágyi Andor
A Gulag virágai Földes László Hobo – PREMIER
A Gulag virágai Földes László Hobo
Éden földön Szarka Tamás
Tóth Ilonka Szilágyi Andor ráhangoló 18 órától
Éden földön Szarka Tamás
A gát Conor Mcpherson
Tóth Ilonka Szilágyi Andor
A Gulag virágai Földes László Hobo közönségtalálkozó az előadás után

Különleges kedvezmény!

Az 1956-os forradalom 60. évfordulójának emlékére a Tóth Ilonka novemberi előadásaira csoportos diákjegyzakkal szeretnénk kedveskedni: **egy 6 fős diák-csoport kedvezményes jegye mindössze 1956 Ft-ba kerül.** Találkozunk az előadáson!

Nagyszínpad	18	P	19:00
Nagyszínpad	19	Szo	15:00
Gobbi Hilda Színpad	19	Szo	19:00
Kaszás Attila Terem	19	Szo	15:00
Kaszás Attila Terem	19	Szo	19:30
Nagyszínpad	20	V	19:00
Gobbi Hilda Színpad	20	V	19:00
Kaszás Attila Terem	20	V	15:00
Bajor Gizi Szalon	20	V	19:30
Nagyszínpad	21	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	21	H	19:00
Kaszás Attila Terem	21	H	19:30
Nagyszínpad	22	K	15:00
Gobbi Hilda Színpad	22	K	19:00
Kaszás Attila Terem	22	K	19:30
Nagyszínpad	23	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	23	Sze	19:30
Nagyszínpad	24	Cs	19:00
Nagyszínpad	25	P	19:00
Gobbi Hilda Színpad	25	P	19:00
Kaszás Attila Terem	25	P	19:30
Nagyszínpad	26	Szo	19:00
Kaszás Attila Terem	26	Szo	19:30
Gobbi Hilda Színpad	27	V	15:00
Bajor Gizi Szalon	27	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	28	H	19:00
Kaszás Attila Terem	28	H	19:30
Nagyszínpad	30	Sze	15:00
Gobbi Hilda Színpad	30	Sze	19:00

Tóth Ilonka I Szilágyi Andor
Éden földön I Szarka Tamás
Részegek I Ivan Viripajev – PREMIER
Shakespeare Összes Rövidítve I Madhouse Theatre Company angol nyelven
Shakespeare Összes Rövidítve I Madhouse Theatre Company angol nyelven
Tóth Ilonka I Szilágyi Andor
Részegek I Ivan Viripajev
Shakespeare Összes Rövidítve I Madhouse Theatre Company angol nyelven
Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből I Tóth Augusztina önálló estje
Szentivánéji álom I William Shakespeare
Árnyország I William Nicholson
Ballada a két sebzett hattyúról I Földes László Hobo
Szentivánéji álom I William Shakespeare
Equus I Peter Shaffer (a veszprémi Pannon Várszínház vendégjátéka)
Psyché I Weöres Sándor
Cyrano de Bergerac I Edmond Rostand
Tudod, hogy nincs bocsánat – József Attila est I Földes László Hobo
Vitéz lélek I Tamási Áron
Csongor és Tünde I Vörösmarty Mihály
Vendégség I Páskándi Géza (az egri Gárdonyi Géza Színház vendégjátéka)
Galilei élete I Bertolt Brecht
Cyrano de Bergerac I Edmond Rostand
Halj meg és nagy leszel I Földes László Hobo
Szenvedély I Ingmar Bergman
Hazát és szerelmet keresek I Farkas Dénes önálló estje
Szigorúan ellenőrzött vonatok I Bohumil Hrabal (a kaposvári Csiky Gergely Szính. vend.)
Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia I Márai Sándor
Körhinta I Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Vincze Zsuzsa
Részegek I Ivan Viripajev ráhangoló 18 órától

Kísérőrendezvényeinkről a 52–53. oldalon tájékozódhat. | A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!

A Tóth Ilonka, A krokodilus és a Szenvedély 14, a Szentivánéji álom, a Cyrano és a Szesélyes nyár 16, a Psyché 18 éven felülieknek ajánlott!

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2016. október, IV. évfolyam, 7. szám

Fókuszban az Odin Teatret: Eugenio Barba társulata tizenöt év szünet után, 2015 áprilisában volt újra látható Magyarországon, a Nemzeti Színház vendégeként. Idei bemutatójukkal (*The Tree/A fa*) közönségsikert arattak. A 2017-es MITEM-fesztiválon további előadásai is láthatóak lesznek, és ígéretük szerint workshopokat is tartani fognak.

Ezért indítjuk útjára sorozatunkat, mely *A színész titkos művészete* című színház-antropológiai szótárból közöl szemelvényeket az Odin küldetését és ars poétikáját megvilágítandó. Ehhez kapcsolódik az indiai *bául* tradíciójáról szóló, Parvathy Baul művészetét bemutató összeállításunk is.

„A nyugati színház alapvetően elméletekre és utópiákra épít, elhanyagolva a színész problémáinak empirikus megközelítését. Az ISTA [International School of Theatre Antropology] épp erre az »empirikus területre« figyel, hogy túlléphessen bizonyos technikai vagy esztétikai szabályokon. Nem pusztán technikai hozzáértésre, hanem a technika titkainak ismeretére van szükség ahhoz, hogy a titkok birtokában bárki is a technikán túlra merészkedjék.” (*Eugenio Barba*)

„A Bául nem pusztán (...) előadói forma, hanem az élet útja. Egy valódi bául-énekes ugyanúgy énekel akkor, amikor senki nem hallja, mint amikor közönség elé lép, hiszen az önönmagában lélegző Isteninek énekel. Indiai elnevezésük szerint bhaktik, a mi kultúránkban misztikusoknak neveznék őket, akik a folyamatos ima és ének által a teljes önátadásban léteznek.” (*Rideg Zsófia*)

„A testtől, az érzékeléstől ideiglenesen megszabadult lélek az álomban szabadabb, az istenek mondandójára fogékonyabb, mint ébren volt. Sextus Empiricus szerint Hérakleitosz azt mondta, hogy az alvás során az érzékelőnyílások csukva vannak, és elménk kizárólag a lélegzéssel keresztül érintkezik azzal, ami körül fog bennünket. Az álom a felfogás szerint képessé teszi az embert arra, hogy lélegzés útján az isteni értelmet tegye magáévá.” (*Végh Attila*)

„»Ha tisztára söpörjük a színpadot, amelyen Thália nevűben oly sok bűnt követtek el, akkor tárt karokkal fogja várni majd azokat az írókat, akik építői, nem pedig szolgálói a gondolatnak. (...) Amíg a szerzők nem képesek felfogni, hogy a színpadi nap nem nap, hanem egy sárga ref-

Az októberi szám tartalmából:

„...most megyünk a Petőfi-szoborhoz!” – **Rubold Ödön** 1956 szelleméről • „Rajk elvtárs meg a maga lánya?! Egy lapon?!” – Részlet a *Tóth Ilonka* szövegkönyvéből • „...nincs, aki az átkot megtörje” – **Végh Attila** az *Iphigeneiáról* • „A színház halott, éljen a színház!” – **Balogh Géza** a cseh avantgárdról • „A naivitás nem zárja ki az alantasságot” – Dosztojevszkij *A krokodil* fogadtatásáról • „Ködösítés és igazmondás” – **Király Gyula** az orosz kisémből bőbeszédűségéről • A színházról férfiak csínálják” – **Sólyom Katalin** a hőskorról és mai terveiről • **Nánay István** könyve **Ruszt Józsefről** • „Önmagát tisztítja áttetszővé, mint a kristály” – **Parvathy Baul** a Nemzeti színpadán • **Eugenio Barba** a keleti színész szabadságáról

lektor, az égbolt nem égbolt, hanem egy háttérfüggöny, és a csillagok sem gyűlnek ki a színpadon, hanem ezt az eseményt – mondjuk – egy hegedűszóval játssza el, addig a fantáziájuk olyan szegényes marad, hogy bizony szükség lesz az ellenük elkövetett erőszakra» – írja pályája csúcán a cseh avantgárd színház eltökélt harcosa, E. F. Burian.” (*Balogh Géza*)

„A legelkeserítőbb, hogy a közönség egyik legértékesebb része, az ifjúság fordul el a színháztól – teljes joggal –, mert nem érzi benne saját problémáit, ízlését, gondolatvilágát és temperamentumát tükröződni. Mert az ifjúság a színháztól elsősorban hasonlító alapot vár önmaga megismeréséhez. És mit kap helyette? Igen sokszor azt a színházat csupán, amit már Brecht is kulinárisnak nevezett. (...)

Dinamikus színházat kell csinálni! Ehhez azonban az kell, hogy fiatalok legyenek a nézőtérben, s még előbb az, hogy fiatalok legyenek a színpadon – és itt nem az életkor a lényeg, hanem a szellem.” (*Ruszt József*)

Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy

a **szcenárium**-lapszámokhoz

való hozzájárulás módjáról a lap szerkesztőségének

ezen a telefonszámán érdeklődhetnek:

+36 1 476 68 76

szcenárium

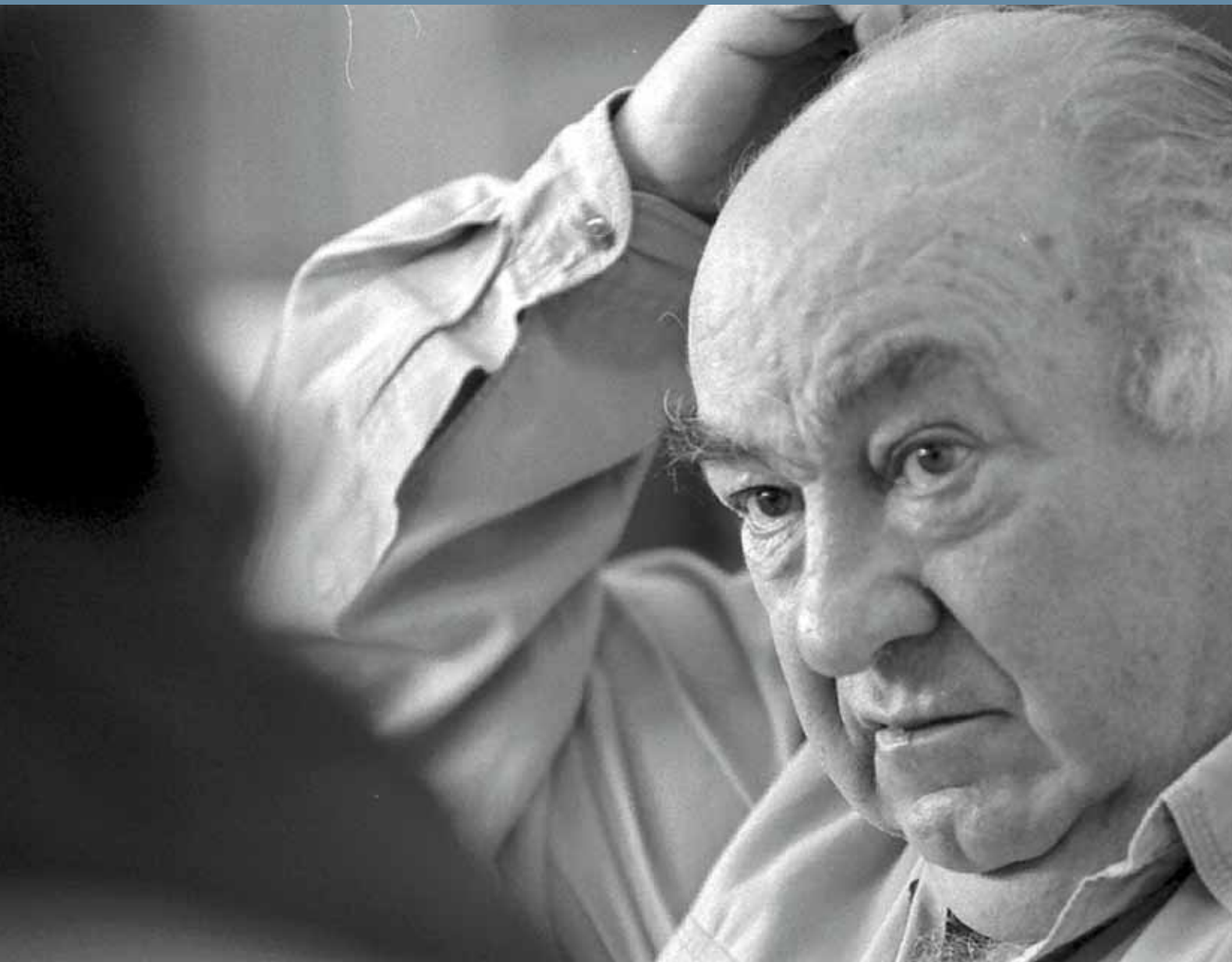
A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

NEMZETI

www.tancszinhaz.hu

TÁNCSZÍNHÁZ

Nemzeti Színház – Kaszás Attila terem

2016. november 4., 19.00

A MAGYAR TÁNC ÉVSZÁZADAI

*Novák Ferenc koreográfus, rendező etnográfus rendhagyó történelem órája
magyar táncstípusok eredetéről táncos barátaival és a Bekecs zenekarral*

nka
Nemzeti Kulturális Alap

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Keressen minket!

Jegyinformáció: (06 1) 201 4407

Ingyenesen hívható zöld szám: (06 80) 10 44 55

Jelenet a Tóth Ilonka című darabból – Waskovics Andrea

PREMIER: Földes László Hobo: **A Gulag virágai** I Ivan Viripajev: **Részegek**

TOVÁBBI ELŐADÁSOK: Szilágyi: **Tóth Ilonka** I Szűcs Nelli önálló estje: **Fedák Sári** I Sarkadi – Fábri – Nádas – Vincze: **Körhinta** I Dosztojevszkij: **A krokodilus** I Ibsen: **Brand** I Bánffy nyomán: **Isten ostora** I Csehov: **Három nővér** I Tóth Augusztina önálló estje: **Mezei Mária – Hoztam valamit a hegyekből** I Petőfi: **János vitéz** I Galambos – Kovács-Cohner: **Boldogságlabirintus** I Bergman: **Szenvedély** I Örkény: **Tóték** I Farkas Dénes önálló estje: **Hazát és szerelmet keresek** I Medvegyev: **Fodrásznő** I Szarka: **Éden földön** I McPherson: **A gát** I Shakespeare: **Szentivánéji álom** I Nicholson: **Árnyország** I Hobo: **Ballada a két sebzett hattyúról** I Weöres: **Psyché** I Rostand: **Cyrano de Bergerac** I Hobo: **Tudod, hogy nincs bocsánat** I Tamási: **Vitéz lélek** I Vörösmarty: **Csongor és Tünde** I Brecht: **Galilei élete** I Hobo: **Halj meg és nagy leszel** I Márai: **Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia**